

DELAVSKA ENOTNOST

DELAVSKA ENOTNOST

27. V. 1978 - ŠT. 20 - L. XXXVII. - CENA 5 DIN

GLAVNI UREDNIK:
VOJKO ČERNELČ

ODGOVORNI UREDNIK:
BOJAN SAMARIN

SKLEP O SKLICU 9. KONGRESA ZSS

9. kongres Zveze sindikatov Slovenije bo 25. in 26. oktobra letos v Mariboru.

Delegata za 9. kongres ZSS izvolijo skupščine občinskih organizacij zveze sindikatov. Vsaka skupščina občinske organizacije zveze sindikatov izvoli dva delegata, poleg tega pa vsaka organizacija, ki ima več kot 3000 članov, izvoli na vsakih nadaljnjih 3000 članov še po enega delegata. Status delegata imajo tudi člani RS ZSS, člani nadzornega odbora RS ZSS in člani sveta Zveze sindikatov Jugoslavije iz Slovenije. Zveza društev upokojencev Slovenije izvoli 5 delegatov.

Pri izvolitvi delegatov občinske organizacije upoštevajo njihovo prizadevanje za razvoj socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih in političnih odnosov; ugled in zaupanje, ki ga delavec uživa v svojem okolju zaradi osebne prizadevnosti in sposobnosti pri delu, politične aktivnosti v boju za razvoj samoupravnih odnosov in prizadevanja za doseganje boljših delovnih rezultatov; idejnopolitično opredeljenost za uveljavljanje revolucionarne smeri ZK in prizadevanje za uveljavljanje politike ZK in zveze sindikatov; dosledno zavzemanje za uresničevanje nalog, sprejetih na kongresih ZK in zveze sindikatov ter prizadevanje pri razvijanju bratstva in enotnosti med narodi in narodnostmi Jugoslavije za ohranitev neodvisnosti in neuvrčenosti.

Predlog dnevnega reda in način dela 9. kongresa Zveze sindikatov Slovenije bo najkasneje mesec dni pred njegovim začetkom določil in objavil RS ZSS.

Še na mnoga leta, dragi tovariš Tito!

Naš delavski razred, iz katerega si zrasel, in vsi naši narodi in narodnosti so pod tvojim vodstvom, tovariš Tito, in vodstvom naše slavne partije izbojevali svobodo in uspešno izvedli revolucijo. In več kot tri desetletja neomajno in uspešno korakajo po poti graditve samoupravnega socializma... Naša perspektiva je zelo jasna. Vemo, kaj hočemo in kam nas pelje naša pot. Ni sile, ki bi nas lahko odvrnila od te naše poti... Tovariš Tito, zmeraj si videl daleč, bil in ostal si velik videc in zmeraj si našel prave odgovore na vprašanja, ki jih je postavljala zgodovina. Vse, kar si z našo partijo zasnoval, tovariš Tito, je izviralo iz src naših delovnih ljudi, naših narodov in narodnosti, ker je slonelo na

realnih družbenih potrebah in prizadevanjih. Zato so po poti tega velikega revolucionarnega ustvarjanja stopili milijoni... Dragi naš tovariš Tito, tvoje ime je že zdavnaj seglo čez meje naše države in postalo simbol naprednih težnj zatiranih narodov, razreda in človeka. Jugoslavija je ponosna in privilegirana, ker ima Tita... Politika neuvrčenosti, ki si jo zasnoval ti, tovariš Tito, je postala nenadomestljivo in obče priznana gibalo k miru in mednarodnemu sodelovanju. Za cel svet nas je že, ki smo v njej našli pot k boljšemu življenju in pravičnejšim mednarodnim odnosom...
(Iz čestitke podpredsednika predsedstva SFRJ Fadila Hoxhe.)

KONFERENCA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Boj za oblast delavcev določa utrip organizacije

Pomemben dogodek v predkongresni dejavnosti — Prispevka Sergeja Kraigherja in Mike Špiljka — Uvodni poročili Ivana Godca in Mirana Potrča

Ljubljana, 26. maja 1978 — V veliki dvorani skupščine SRS se je dopoldne sestala konferenca Zveze sindikatov Slovenije. Poleg 281 delegatov so se je udeležili tudi številni gosti, med njimi predsednik predsedstva SR Slovenije Sergej Kraigher, predsednik sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Mika Špiljak in predsednik CK ZKS France Popit.

Konferenca se je sestala, da bi v pripravah na novo organiziranost sindikatov in zveze sindikatov ter na 9. kongres Zveze sindikatov Slovenije obravnavala dve pomembni tematski področji. Tako je o organiziranosti in metodah delovanja sindikatov spregovoril Ivan Godec, sekretar sekretariata predsedstva RS ZSS. Uvodno razpravo o vlogi in prizadevanjih sindikatov za učinkovitejšo gospodarjenje in usmerjanje družbenoekonomskega razvoja pa je prispeval Miran Potrč, podpredsednik republiškega sveta sindikatov Slovenije.

Po razpravi, ki ji je bil čas morda preveč skopodmerjen, v njej je sodelovalo 16 delegatov in govoril — med njimi Sergej Kraigher in Mika Špiljak — precej delegatov pa je svoje razprave oddalo v pisni obliki, je konferenca Zveze sindikatov Slovenije sprejela tri sklepe. Prvi govori o izpopolnitvi organiziranosti in delovanja Zveze sindikatov Slovenije. Drugi sklep določa ključ, kriterije in način izvolitve delegatov za 8. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije. Tretji pa je sklep o sklicu 9. kongresa Zveze sindikatov Slovenije. Kakor je že znano, bo 8. kongres slovenskih sindikatov v Mariboru, in sicer 25. in 26. oktobra letos.

O delu konference Zveze sindikatov Slovenije podrobneje poročamo na 2., 3., 4. in 5. strani.
R.N.

Sklep o izpopolnitvi organiziranosti in delovanja ZSS

Da bi uspešneje uresničevali družbeno vlogo sindikatov v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja, se s tem sklepom uveljavljajo določene spremembe in dopolnitve statutarnega dogovora o organiziranosti in delovanju sindikatov in zveze sindikatov v SR Sloveniji, sprejetega na 8. kongresu ZSS. Te spremembe in dopolnitve temeljijo na dokumentu »Osnove politično-organizacijske graditve zveze sindikatov«, ki ga je sprejel svet ZSJ na seji 18. maja 1978. Neposredna osnova za preobrazbo zveze sindikatov in sindikatov v SR Sloveniji pa je dokument »Izhodišča za izpopolnitev organiziranosti in metod delovanja Zveze sindikatov Slovenije«, ki ga je sprejel RS ZSS na seji 25. aprila 1978 in ga dal v javno razpravo. Konferenca ZSS sprejema ta dokument kot

podlago za spremembe statutarne ureditve zveze sindikatov in sindikatov v SR Sloveniji. Pri tem prvi dve poglavji tega dokumenta pomenita temeljna stališča, III. poglavje dokumenta pa v besedilu, kot je bilo sprejeto na konferenci, pomeni spremembe in dopolnitve ustreznih določb statutarnega dogovora. Vse druge določbe statutarnega dogovora, ki s tem sklepom niso spremenjene, se uporabljajo skladno s temi spremembami do sprejema novega statuta na 9. kongresu ZSS.
Na podlagi tega sklepa se morajo preoblikovati občinske organizacije zveze sindikatov in njihovi organi najkasneje do konca junija 1978, RO sindikatov pa do konca septembra 1978. Republiški svet zveze sindikatov deluje v sedanji organizacijski sestavi do 9. kongresa ZSS.

ORGANIZIRANOST IN METODE DELOVANJA V LUČI URESNIČEVANJA NJIHOVE USTAVNE VLOGE

GIBALO V ODNOSIH V SAMOUPRAVNEM ZDRUŽENEM DELU

IVAN GODEC: »Zdaj vemo, kaj je sindikat in kako naj deluje. Organiziramo ga tako, da bo še bolj prilagojen vsem možnim oblikam in primerom samopravnosti v združenem delu in družbi sploh, da bo res najširša organizirana politična in akcijska sila delavskega razreda nosilec akcije za spreminjanje samoupravnih odnosov v združenem delu«

V svojem poročilu na konferenci Zveze sindikatov Slovenije o organiziranosti in metodi delovanja sindikatov s stališča uresničevanja njihove ustavne vloge je Ivan Godec, sekretar sekretariata predsedstva RS ZSS poudaril, da konferenca Zveze sindikatov Slovenije predstavlja pomemben dogodek v pripravah na 9. kongres in hkrati obračun večletne aktivnosti sindikatov pri uresničevanju oblasti delavcev nad pogoji in rezultati njihovega dela. Opozoril je tudi na oceno, da sta se organiziranost in delovanje sindikatov in Zveze sindikatov, kot sta bila opredeljena v dokumentih 8. kongresa ZSS, v svojih bistvenih zamislih potrdila v praksi in da sta dala očitne pozitivne rezultate. To potrjujejo tudi ocene zadnjih občnih zborov OO Sindikata. Iz njih je razvidno, da se sindikat prilagaja družbeni vlogi in nalogam, ki so opredeljene z ustavo, da sindikat resnično postaja najširša organizirana politična in akcijska sila delavskega razreda in je že marsikje nosilec akcije za spreminjanje samoupravnih odnosov v združenem delu.

Čeprav je bil v organiziranosti in delovanju sindikatov dosežen velik napredek, kar se kaže v množičnosti in zmanjšanju forumskega dela, v usmerjanju k temeljnemu interesom delavskega razreda in manj k drobnim vprašanjem, s katerimi se je sindikat včasih pretežno ukvarjal, moramo poiskati ustrezne oblike in metode za okrepitev osnovnih in občinskih organizacij, še posebej zato, ker smo v zadnjih letih uveljavili vrsto pomembnih družbenih sprememb. Temu pa moramo prilagoditi tudi organiziranost in delovanje sindikatov in zveze sindikatov. Do revolucionarnega spreminjanja družbenih odnosov ne more priti drugače kot z aktivno udeležbo delavskega razreda kot celote. Pri tem so sindikati kot najširša družbenopolitična organizacija delavskega razreda sredstvo in metoda za organizirano politično delovanje razreda.

»V povojnem času smo v Jugoslaviji in Sloveniji skoraj ob vsakem kongresu spreminjali organizacijsko zgradbo sindikata,« je v nadaljevanju poudaril Ivan Godec. »Razvoj je šel od enotnih sindikatov zveze delavcev in nametščencev zveze sindikatov do posameznih sindikatov. Precej časa jih je bilo 28, potem 13 in nazadnje le še 6 sindikatov, z izjemo Slovenije in Hrvaške, kjer smo v letih 1973 in 1974 ponovno oblikovali 19 oziroma 18 sindikatov, ki se podobno kot v drugih republikah in pokrajinah povezujejo v zvezo sindikatov. Število sindikatov ob vsaki spremembi je vedno bilo nov dogovor o optimalnih možnostih za delovanje strokovnih sindikatov v okviru bolj ali manj enotne zveze sindikatov. Spremembe so bile pogojene zlasti s spremembami v političnem sistemu in družbi sploh. Ob poudarjeni skrbi za množično organizacijo, v katero se prostovoljno včlanjuje skoraj sleherni delavec, je bilo namreč treba tudi nenehno razvijati oblike organiziranosti in specifične metode delovanja v najširši organizaciji delavcev.«

Osnovno organizacijo utrjujemo zato, da bi sindikat postal najvažnejše gibalno v odnosih v samoupravnem združenem delu

V izhodiščih za izpolnitev organiziranosti in metod delovanja Zveze sindikatov Slovenije, smo kot je znano, skušali v čim večji meri izhajati iz stališč 30. seje predsedstva CK ZKS ozi-

roma študije Edvarda Kardelja »Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja.« Pripravljena je bila tudi kritična analiza sedanje delovanja, da bi ugotovili, katere pozitivne strani sedanjega dela moramo še bolj uveljaviti v bodoče. Gre zlasti za uveljavljanje osnovne organizacije Zveze sindikatov kot temelja celotne sindikalne organiziranosti, za potrebo po še večji aktivnosti sindikata prek delovanja sindikalnih skupin in za krepitev občinskih organizacij sindikatov in Zveze sindikatov. To ugotovitev potrjuje tudi študija Edvarda Kardelja, v kateri je zapisano, da morajo sindikati pri nas usmerjati delavski razred tako, da vidi splošne pogoje družbene reprodukcije in da morajo biti glavna gibalna sila v odnosih v samoupravnem združenem delu in prevzeti velik del nalog pri nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov, katerih temelji so določeni z ustavo in zakonom o združenem delu.

V razpravah o vlogi sindikata v našem političnem sistemu ima pomembno mesto razprava na seji predsedstva CK ZKS, zlasti zato, ker smo komunisti, ki delamo v sindikatu, dobili tudi ustrezno usmeritev za nadaljnjo akcijo. Predsedstvo je na svoji seji še posebej opozorilo, da je ena temeljnih nalog članov ZK, da delujejo v delu sindikatov — pri uresničevanju njihovih akcijskih nalog, da ustvarjalno pripeljejo k utrjevanju idejne akcije in politične enotnosti sindikatov ter utrjevanju njihove organiziranosti v skladu s potrebami socialističnega samoupravljanja in njihovega nadaljnjega razvoja.

Razprave o spremembah v sindikalnih organizacijah so se v vseh republikah začele v juliju 1977 z osnovnim namenom, da bi izbrali pozitivne izkušnje iz celotne organizacije in na tej osnovi pripravili predlog za bodočo politično organizacijsko graditev sindikata. Sindikalne organizacije so hkrati obravnavale zvezne osnove politično organizacijske graditve zveze sindikatov in osnutek slovenskih izhodišč za izpolnitev organiziranosti in metod delovanja zveze sindikatov. Tako smo prišli k večji kvaliteti razprav in k temu, da so se sindikalne organizacije in njihovi organi pravčasno in konkretno soočili s predlogi sprememb. Rezultat tako organizirane razprave je bila množica predlogov za spremembe in dopolnila besedila izhodišč.

Kaj je sindikat in kako naj deluje?

V nadaljevanju svojega poročila je Ivan Godec podrobno in konkretno spregovoril o izhodiščih in osnovah za izpolnitev organiziranosti in metod delovanja Zveze sindikatov Slovenije. Za zvezo sindikatov je dejal, da je enotna razredna družbenopol-

Ivan Godec, sekretar sekretariata RS ZSS

itična organizacija delavskega razreda, v kateri delavci samostojno, skladno z idejnopolitičnimi in družbenimi usmeritvami zveze komunistov oblikujejo stališča o vseh vprašanjih, pomembnih za delavce in celotni delavski razred na vseh ravneh njihovega organiziranja. Delavci se včlanjujejo v osnovne organizacije zveze sindikatov, ki so temelj za oblikovanje političnih stališč v enotni zvezi sindikatov na občinski, republiški in zvezni ravni, organizirajo pa se v vseh TOZD in delovnih skupnostih. Osnovna organizacija, ki se neposredno povezuje v občinsko organizacijo zveze sindikatov, zato predstavlja konkretno mesto, kjer delavci oblikujejo politična stališča, povezana s svojimi neposrednimi interesi in tudi stališča do širših splošnih in skupnih družbenih interesov. Da bodo osnovne organizacije res uresničevale to svojo vlogo, se bodo morale trdno povezati z občinsko organizacijo in preko nje s celotno sindikalno organizacijo. Postati morajo tak akcijski člen sindikalne organiziranosti, da bodo lahko na podlagi stališč širših sindikalnih organizacij same presojale konkretne interese svojih članov, jih usklajevale in tako politično vplivale na vsebino samoupravnih odločitev. Prav zato bo potrebno v osnovnih organizacijah še bolj razviti sindikalne skupine in druge aktivnosti, v katerih bodo lahko člani sindikata neposredno izražali svoje interese in stališča, se seznanjali s stanjem in problematiko svoje TOZD in tako vplivali na sprejemanje odločitev. Osnovne organizacije pa je treba tudi kadrovske okrepiti, da bi bolje delovali njihovi izvršni odbori, ki postajajo politično izvršni organi osnovnih organizacij.

Zveza sindikatov si v dogovoru z delovnimi ljudmi in občani, organiziranimi v drugih družbenopolitičnih organizacijah v okviru SZDL kot enotne fronte vseh organiziranih socialističnih

sil, prizadeva za uresničevanje socialističnega razvoja, interesov delavcev in za odločilno vlogo delavskega razreda v naši družbi. Tudi zato je sindikat razredna organizacija delavcev, ki deluje v političnem sistemu skladno z vlogo, ki jo ima po ustavi. Zato morajo biti odnosi med zvezo komunistov in sindikatom tudi odnosi sodelovanja in demokratične razprave, ne pa nadrejenosti in podrejenosti.

Kot sestavni del SZDL sindikat seveda prispeva h graditvi politične in akcijske enotnosti socialističnih sil in k družbenemu razvoju na temelju samoupravljanja in oblasti delavskega razreda. Pri tem sindikat prenaša v SZDL zlasti tiste interese in zahteve delavcev, o katerih so potrebne širša opredelitev organizacije SZDL in organov družbenopolitičnih skupnosti. Še zlasti pomembna obveznost in potreba po delovanju sindikata v SZDL kot fronti namreč izhaja iz obveznosti socialističnih sil do delovanja delegatskega sistema v skupščinah družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti.

Sodelovanje sindikata in ZSMS se uresničuje neposredno in v okviru SZDL. Sindikat mora še naprej sodelovati, veliko bolj kot doslej, z ZSMS in njenimi organizacijami v združenem delu, ker je veliko mladincev tudi članov sindikata. Akcije sindikata in mladinske organizacije se v organizacijah združenega dela v marsičem prepletajo. Pogosto gre kar za iste cilje. Zato je potrebno še trdnije sodelovanje med obema organizacijama, seveda vsebinsko in ne samo formalno. V praksi smo ugotovili, da ni smiselno vztrajati na organizacijski shemi aktivov mladih delavcev, saj je življenje že presleglo to statutarno določilo.

Tako kot doslej bo sindikat tudi v bodoče trdno računal na aktivnost članov ZB pri nadaljevanju revolucionarnih prizadevanj. Bogate izkušnje generacije, ki je ustvarila pogoje za današnje uspehe, so že bile in bodo velik prispevek v nadaljnjih akcijah sindikata, ki so hkrati nadaljevanje revolucije.

Ne gre za število, ampak za vsebino delovanja sindikatov

Člani, organizirani v OO zveze sindikatov, seveda imajo posebne in skupne interese ter probleme glede na dejavnost ali skupino sorodnih dejavnosti oziroma panog, v katerih delajo. Zato se prek svojih osnovnih organizacij povezujejo tudi v sindikate posameznih dejavnosti.

»Sindikati so oblika organiziranosti osnovnih organizacij in zveze sindikatov, obenem pa oblika njihovega delovanja,« je v zvezi s tem dejal Ivan Gobec. »S tem ne spreminjamo obstoječe organiziranosti sindikatov, temveč skušamo le odpraviti tiste slabosti, ki so obstajale v paralelizmu sindikatov in zveze sindikatov in slabosti v komuniciranju z osnovnimi organizacijami zveze sindikatov.«

Dosedanje delovanje strokovnih sindikatov je pokazalo,

da so potrebni. Problemi v posameznih panogah ali dejavnostih so še vedno tako različni, da enotna splošna zveza sindikatov teh specifičnosti ne bi mogla kvalitetno ugotavljati in razreševati. V razpravah je prevladalo mnenje, da se sindikati oblikujejo znotraj zveze sindikatov kot oblika njene organiziranosti in delovanja. Sindikati pa so kot oblika organiziranosti zveze sindikatov samostojni pri uresničevanju tistih svojih nalog, ki jih delavci uresničujejo v sindikatih glede na svoje in skupne interese. Pri tem je dolžnost posameznih organov sindikatov, da prenašajo v organe zveze sindikatov vsa tista vprašanja, ki jih spoznavajo pri svojem delu in ki zadevajo interese vseh delavcev oziroma delavcev, ki se povezujejo v druge sindikate.

Podobno kot doslej naj bi se sindikati tudi v prihodnje oblikovali za posamezne dejavnosti oziroma skupine sorodnih dejavnosti. Ker sindikatov zaradi organizacijsko tehničnih razlogov ni mogoče organizirati za vsako dejavnost, ampak le za skupine sorodnih dejavnosti, bo potrebno v okviru sindikatov razvijati posebne oblike povezovanja osnovnih organizacij v določenih ožjih dejavnostih. Razmisлити bomo morali o tem, ali so republiške sindikalne konference, ki so se ponekod že uveljavile, edina in najbolj primerna oblika tega povezovanja.

»Pravih načelnih razlogov za število sindikatov skoraj ni,« je pri tem opozoril Ivan Godec. »Praviloma je vsako pačelo, ki je bilo v javni razpravi povedano v obrambo večjega ali manjšega števila sindikatov, vedno le konkreten argument za posamezen sindikat. Menimo, da je 18 predlaganih sindikatov pravzaprav dogovor, ki po eni strani vendarle omogoča večje izražanje specifičnosti problemov delavcev, kot bi jih lahko izražal splošni sindikat, po drugi strani pa predstavlja še sprejemljivo praktično rešitev.«

Javna razprava je v veliki meri potrdila predlog o organiziranosti novih sindikatov in njihovem številu. Edina sprememba je v tem, naj bi bili delavci celotnega šolstva organizirani v enem sindikatu. Ni namreč možno ločevati srednjega in visokega šolstva od začete celovitega procesa usmerjenega izobraževanja. Zato naj bi se sedanji sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja združil s sindikatom delavcev znanosti in visokega šolstva.

Zelo pomembno je seveda vključevanje OO sindikata v ustrezen strokovni sindikat. Javna razprava je pokazala, da moramo spoštovati odločitev osnovnih organizacij pri opredelitvi za ustrezen sindikat. Temeljno načelo pri tem pa seveda mora biti glavna dejavnost TOZD.

Delegatski sistem mora zagotoviti demokratično razpravo pred sklepanjem o sprejemu stališč

Sindikalna organiziranost prav gotovo lahko pripomore k večji učinkovitosti organizacije kot

celote in vsakega njenega posebej le tedaj, če je ustrezno prilagojena vsem možnim oblikam in primerom samoupravnosti v združenem delu in družbi sploh. Prav zato Ivan Godec v svojem uveljavljenem poročilu spregovoril tudi o različnih načinih, o oblikah in metodah delovanja sindikata na delovnih in sestavljenih organizacijah združenega dela ter o javnih skupnostih, da bi kasneje opozoril na nekatera vprašanja področja delegatskega sistema delegatskih razmerij.

Delegatski odnos se vsekakor mora odražati tudi v zvezi s sindikati. Vendar pa se v družbenopolitični organizaciji ne more uveljaviti v tako togih formalnih oblikah ali na enak način kot v skupščinah — družbenopolitičnih skupnostih in samoupravnih interesnih skupnostih. To mnenje sindikatov. Tako je bilo tudi predsedstvo CK ZKS, ki je sodilo, da mora biti celotna organizacija v zvezi sindikatov, ki je ustvarjena tako, da bo zagotovila ustrezno povezavo osnovnih organizacij z občinskimi republiški organi sindikatov in zveze sindikatov, toda tako, da hkrati opustijo toge rešitve sedanje prakse.

»Predlagamo takšne mehanizme bojne odnose, da bodo zagotovljene možnosti za demokratično razpravljanje in izražanje interesov in posebnih interesov pred sklepanjem o sprejemanju stališč. Zavzemamo se tudi za večji vpliv osnovnih organizacij na stališča, ki jih sprejemajo občinski sindikalni sveti, in za večji vpliv občinskih sindikalnih svetov in osnovnih organizacij stališča, ki se sprejemajo na republiški ravni,« je dejal Ivan Godec. »V sindikalnem svetu v sindikalni organizaciji so doslej formalno temeljni neposrednem odločanju članov in sestankih in v delegatski organizaciji stavljenih organih sindikatov zveze sindikatov.« Organe sindikatov naj bi zato volili na kongresih, skupščinah, občinskih zbiorih — na podlagi evidenc dela, in kandidiranja v osnovnih sindikalnih organizacijah in v ganih sindikatov,« je nadaljeval Ivan Godec. »V sindikalnem svetu gane bi morali izbrati družbenoaktivne in uspešne delavce, imajo podporo v svojem delu in ustrezajo tudi družbeno delovnim in ustrezajo tudi družbeno delovnim kriterijem kadrovanja politike. Konkretno to pomeni, da bodo lahko sindikalni organi kvalitetne sestavljeni in bodo bolj samostojni in odgovorni pri sprejemanju stališč. Takšen sestav sindikalnih organov in način sprejemanja stališč je bolj skladen z vsebino sindikata kot množična družbenopolitična organizacija delavcev, katere temeljni cilj je, da delavcem, samoupravnim omogoča uresničevanje svojega položaja, kot ga imajo na podlagi ustave. Zato na ravneh sindikalne organiziranosti moramo zagotavljati možnosti za delovanje delegatskega TOZD.«

Prvi korak k uresničevanju tega načela pomeni že aktivno delovanje sindikata v slehernem samoupravnem in družbeno zakonitem okolju.

UVODNE BESEDE PODPREDSEDNIKA RS ZSS MIRANA POTRČA
NA KONFERENCI ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

BLAGINJA IMA TRI RAZSEŽNOSTI: MATERIALNO, DUHOVNO IN DRUŽBENO

MIRAN POTRČ: Prizadevanje za razvoj samoupravnih odnosov in za boljše gospodarjenje pomeni dva sestavna dela v bistvu iste in med seboj nerazdružljive aktivnosti. Cilj obeh aktivnosti ni le svobodnejša družba in bolj humani človeški odnosi, ampak tudi večja kulturna blaginja delavcev ter višji osebni in družbeni standard

V uvodni besedi k četrti točki dnevnega reda, ki je napovedovala razpravo o prizadevanjih sindikatov za učinkovitejšo gospodarjenje in usmerjanje družbenoekonomskega razvoja, je podpredsednik RS ZSS Miran Potrč ugotovil, da so sindikati v medkongresnem obdobju razvili dokajšnjo aktivnost za reševanje nalog pri razvoju družbenoekonomskih odnosov ter pri uresničevanju družbenoekonomskega razvoja in politike gospodarske stabilizacije. Kljub temu pa sindikati kritično ocenjujejo, da nalogam na področju gospodarjenja in uresničevanja razvojnih usmeritev le niso posvečali dovolj pozornosti. Ta aktivnost ni bila dovolj povezana s prizadevanji za uresničevanje zakona o družbenem delu, organizacije in organi sindikatov pa so tudi premalo upoštevali družbeno vlogo te družbenopolitične organizacije. Zato naj razprava na konferenci predvsem spodbudi osnovne organizacije in vse organe zveze sindikatov, da v svoji vsakodnevni aktivnosti in v pripravah na kongres poveže tem vprašanjem več pozornosti. To bo prispevalo k vsebinski usmeritvi in k utrjevanju družbene vloge in odgovornosti zveze sindikatov, kar je cilj predlaganih dopolnitev v sindikalni organiziranosti, opozarja podpredsednik republiškega sveta.

Položaj delavcev še ni tak, da bi odločilno vplival na razvojno politiko in na gospodarjenje

Zatem je Miran Potrč osvetlil temeljna izhodišča pri opredeljevanju nalog zveze sindikatov za učinkovitejšo gospodarjenje in usmerjanje družbenoekonomskega razvoja. Eno izmed teh izhodišč je, da pomeni prizadevanje za razvoj samoupravnih odnosov in za boljše gospodarjenje le dva sestavna dela v bistvu iste in med seboj nerazdružljive aktivnosti. Cilj obeh aktivnosti ni le svobodnejša družba in bolj humani medčloveški odnosi, ampak tudi večja kulturna blaginja delavcev ter višji osebni in družbeni standard. Zato se sindikati prizadevajo ukvarjati samo s tem, ali delavci v temeljni organizaciji lahko odločijo in kakšen je njihov vpliv na odločanje, temveč se morajo ukvarjati tudi s tistimi, kakšni so materialni učinki teh odločitev. S prizadevanji za nadaljnji razvoj samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov namreč postajajo delavci vedno bolj neposredno odgovorni tudi za materialne odločitve, za materialne učinke svojih odločitev, za doseganje gospodarskih rezultatov, za to, kako se odvijajo delovni dohodki, kakšen je in kako se razporeja. Odtod tudi nujna, da delavci in sindikati kot njihova množična družbenopolitična organizacija v večji meri opredeljujejo svojo aktivnost v problematiki oblikovanja in uresničevanja razvojnih programov in planov ter politiko gospodarske stabilizacije.

Družbenoekonomski položaj delavcev danes še ni tak, da bi lahko vedno odločilno vplivali na usmeritev in uresničevanje razvojne politike in gospodarjenja, ugotavlja Miran Potrč. Dokaz tej trditvi pa med drugim navaja naslednje ugotovitve: veliko temeljnih organizacij sploh še nima z zakonom o združenem delu in z zakonom o temeljnih sistema družbenega planiranja usklajenih razvojnih planov; samoupravne sporazume o temeljnih plana ima le dobra polovica temeljnih organizacij in manj kot polovica sestavljenih organizacij; plani temeljnih organizacij združenega dela so praviloma le seštevke kolonij in sestavljenih organizacij; plani temeljnih organizacij praviloma ne določajo medsebojnih pravic obveznosti in odgovornosti delavcev za uresničevanje dela in sredstev ter odnosov v pridobivanju in razporejanju dohodka. Praviloma gre le za predvidevanja količinskega obsega proizvodnje, dela, izkoriščanja delovnega časa, produktivnosti dela in učinkovitosti poslovanja. Plan temeljnih organizacij so premalo realni in pomanjkljivo je tudi spremljanje uresničevanja planov.

— Z teh nekaj opozoril v zvezi s planiranjem kaže, ugotavlja Miran Potrč, da še zdaleč ni uveljavljeno družbeno planiranje, s katerim naj bi delavci zavezovali, na podlagi temeljnih strokovnih analiz, ob odgovornosti predlagateljev, s sporazumevanjem in dogovarjanjem oblikovali predvidevanja usklajenega bodočega razvoja, sproti ocenjevali doseženo ter ukrepali za uveljavljanje zastavljenih ciljev. Kar zadeva uveljavljanje družbenoekonomskih odločitev pa sindikati ugotavljajo naslednja dejstva: da se v samoupravnih aktih in v praksi le počasi uveljavljajo dohodkovni odnosi; da se pretežni del delovnih skupnosti skupnih služb še vedno financira po proračunski poti; da so najbolj neustrezno urejena zlasti naslednja področja: odvisnost sredstev za osebne dohodke od gibanja dohodka, osnove za delitev osebnih dohodkov po minutnem delu, pravice do nadomestil za inovacije in racionalizacije, pogosto pa tudi osnove in merila za delitev sredstev osebnih dohodkov po živem delu.

— Pod temi predpostavkami delavci seveda še ne obvladujejo dohodka in prihodek temeljne organizacije združenega dela še vedno ni predvsem rezultat njihovega živga in minulega dela, enako tudi ne njihovi osebni dohodki. Zato tudi ni zadostne motiviranosti delavcev za boljše gospodarjenje, za zniževanje stroškov proizvodnje, za doseganje višjega dohodka, za samoupravno združevanje dela in sredstev in podobno.

Ocene gospodarskih gibanj v minulih dveh letih in v prvih mesecih letošnjega leta kažejo, da kljub številnim uspehom le ni vzroka za samozadovoljstvo. Tako je, denimo, rast industrijske proizvodnje in družbenega proizvoda sicer v skladu s predvidevanji srednjeročnega plana, vendar rast ni bila naraščanja zaposlovanja, medtem ko udeležba produktivnosti v porastu družbenega proizvoda zaostaja za predvidevanji. Delež sredstev, namenjenih v družbenem proizvodu za investicije, je sicer v skladu s predvidevanji, vendar obseg realnih investicij zaostaja za planiranimi. Velja tudi poudariti, da bo na področju poslovnanja organizacij združenega dela so bili lani ugodnejši kot leto prej, delež dohodka v celotnem prihodu je narastel, povečani dohodek za posamezne namene porabe pa razporejamo v nastopujočem predvidevanji. Delež čiš-

stega dohodka v dohodku se je vnovič zmanjšal, neprimerno hitreje pa sta naraščali skupna in splošna poraba zunaj temeljnih organizacij in del dohodka za druge namene. Kljub ugodnejšim rezultatom gospodarjenja je stopnja rentabilnosti gospodarstva majhna. Lani je skoraj 15 % temeljnih organizacij v gospodarstvu sklenilo poslovanje z izgubo ali brez vsakršnih sredstev za razširjeno reprodukcijo, pri nadaljnjih skoraj 33 % organizacij delež sredstev za razširjeno reprodukcijo v skupno uporabljanih poslovnih sredstvih dosega komaj 2 %.

Sindikati in uresničevanje samoupravnega družbenega planiranja

Ko je v nadaljevanju spregovoril o nekaterih najpomembnejših nalogah sindikatov v prizadevanjih za učinkovitejšo gospodarjenje in usmerjanje družbenoekonomskega razvoja, je Miran Potrč najprej spregovoril o uresničevanju samoupravnega družbenega planiranja. Prva naloga je vsekakor v tem, da bodo v vseh samoupravnih organizacijah in skupnostih sprejemali plane razvoja. Pri tem je posebna odgovornost sindikata, da s svojim političnim delovanjem zagotovijo vpliv delavcev pri sprejemanju in oblikovanju vsebine plana. Vpliv delavcev na oblikovanje vsebine samoupravnih sporazumov o temeljnih plana je namreč temeljni pogoj za uveljavljanje resničnih interesov delavcev, poudarja Miran Potrč.

Sindikati morajo vztrajati, da bo dohodek — pogoji njegovega pridobivanja in kriteriji njegovega razporejanja — temeljna osnova in vsebina planov. Plan mora predvidevati, v kakšnih odnosih bo temeljna organizacija združenega dela pridobivala dohodek, predvidevati morajo obseg potrebnega dela, predvidene stroške in druge pogoje, pod katerimi se bo ustvarjal dohodek, vsebovati morajo kriterije za razporejanje dohodka za posamezne namene porabe.

Sindikati morajo vztrajati, da bodo delavci odločali o celovitem dohodku in razporejanju dohodka za vse namene porabe. Ne moremo več pristajati na to, da za posamezne potrebe v samoupravnih interesnih skupnostih, v krajevnih skupnostih ali v občini odločamo posebej in potem, ko so delavci v temeljnih organizacijah že razpravljali in odločali o razporejanju dohodka. Takšna praksa namreč ohranja proračunsko miselnost, povzroča neskladna gospodarska gibanja, stalno naraščanje stroškov in cen, hkrati pa delavce odvrča od njihove soodgovornosti za usmerjanje skladnega razvoja vseh delov družbene reprodukcije in vseh njihovih interesov in potreb.

Organizacije zveze sindikatov morajo v postopku sprejemanja planov sproti ocenjevati, ali so v planih upoštevani vsi interesi in vse potrebe delavcev. Posebej je pomembno, da plan temeljne organizacije zajema tudi predvidevanja o tem, za koliko se bo v naslednjem obdobju povečal njen dohodek in kakšno bo razporejanje predvidenega dohodka in čistega dohodka za vse namene porabe. Osnovne organizacije zveze sindikatov morajo še posebej zagotoviti, da bodo v planih konkretno opredeljeni interesi delavcev in njihove potrebe, kar zadeva zagotavljanje stanovanj, družbeno prehrano, družbeno in strokovno izpopolnjevanje in letni dopust, njihovi interesi, ki jih uresničujejo v krajevnih skupnostih in v samoupravnih interesnih skupnostih. Zagotoviti morajo, da se bo s konkretnim opredeljevanjem potreb in interesov povečal neposredni vpliv delavcev v temeljnih organizacijah na oblikovanje programov razvoja v samoupravnih interesnih skupnostih in v krajevnih skupnostih in da bodo v temeljnih organizacijah za te programe in naloge sprejemali obveznosti za združevanje dohodka.

V postopku oblikovanja in uresničevanja planov pa se morajo sindikati zavzemati za večje uveljavljanje vloge in odgovornosti poslovnih organov in delavcev v delovnih skupnostih skupnih služb. Delavci se ne smejo izrekati o vsebini planov tako dolgo, dokler poslovodni organi in strokovne službe ne opredelijo pogojev, pod katerimi zagotavljajo realnost predvidevanj in ciljev, in doker ne zagotovijo, da bo pod predvidenimi pogoji tudi možno doseči planirani dohodek.

— Zveza sindikatov mora torej na vseh ravneh svoje organiziranosti s političnim delovanjem med delavci zagotavljati, da se bo uveljavljala večja kvaliteta in vsebina samoupravnega družbenega planiranja, povzema Miran Potrč. S tem ko bomo vztrajali na takšni konkretni vsebini planov, bomo sindikati mnogo prispevali k temu, da se bodo s planiranjem ustvarjali pogoji za stvarnejši razvoj, za pospeševanje združevanja dela in sredstev, za racionalnejše razpolaganje s sredstvi, za kvalitetnejše investicijske odločitve, za boljše izkoriščanje kapacitet, stalen dvig produktivnosti dela in zniževanja stroškov. Prispevali bomo torej k temu, da se bo z razvojem samoupravnega družbenega planiranja hkrati zagotavljala tudi večja učinkovitost tekočega gospodarjenja in dela. Izhajajoč iz družbenega značaja lastnine in družbenega značaja dohodka, mora zveza sindikatov s svojim političnim delovanjem pomagati spoznavati delavcem njihove celovite interese in potrebe ter se zavzemati za to, da se krepi skupno planiranje vseh tistih temeljnih organizacij, ki so med seboj povezane in soodvisne v ustvarjanju dohodka. Zavzemati se mora, da se krepi planiranje v odnosih svobodne menjave dela, združevanju dohodka za uresničevanje skupno opredeljenih razvojnih ciljev ter socialističnega solidarnost med delovnimi ljudmi.

Razvoj družbenoekonomskih odnosov je pogoj za boljše gospodarjenje

Podpredsednik RS ZSS je tudi opozoril, da nedosledno uveljavljeni položaj delavca kot odgovornega gospodarja nad pogoji, sredstvi in rezultati svojega dela zavira hitrejši in skladnejši razvoj socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, uveljavljanje samoupravnega družbenega planiranja in delovanje zakonitosti blagovne proizvodnje. Prav tako zavira ta razvoj nečlovekito uveljavljeni značaj dohodka kot družbenoekonomskega odnosa med

Predsednik sveta ZSJ Mikša Špiljak in podpredsednik RS ZSS Miran Potrč na konferenci slovenskih sindikatov

delavci pa tudi kot materialno-ekonomskega kazalca uspešnosti gospodarjenja in upravljanja z živim in minulim delom v posamezni temeljni organizaciji.

O teh in drugih zaviralnih momentih smo v zadnjih letih v naši družbi izoblikovali dovolj konkretna stališča, vendar velja opozoriti, da bi jih morali veliko bolj dosledno uresničevati v neposredni praksi. To velja tudi za sindikate.

Posebna odgovornost sindikatov pa je, da v neposredni praksi storijo veliko več za to, da bo osebni dohodek vsakega delavca postal odvisen od doseženega dohodka in čistega dohodka njegove temeljne organizacije ter da bo sorazmerno deležu, ki ga je glede na sestavljenost dela, količino in kvaliteto opravljenega dela ter gospodarnost pri delu prispeval k ustvarjenemu dohodku. Ob tem je uveljavljanje načel prisvajanja osebnih dohodkov po rezultatih upravljanja in gospodarjenja z minulim delom še posebej pomembno za družbeno-ekonomski položaj delavca in za njegovo motiviranost za združevanje dohodka. Pa še na nekaj velja opozoriti: po zakonu o združenem delu sindikati niso le sopodpisniki samoupravnih sporazumov o združevanju delavcev ali o osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka ter o delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo delavcev, so lahko sopodpisniki tudi drugih samoupravnih sporazumov, s katerimi urejajo in usklajujejo družbenoekonomske in druge samoupravne odnose ter interese v družbeni reprodukciji. Te svoje pravice in obveznosti pa sindikati doslej niso dovolj izkoristili.

Gospodariti pomeni tudi spremljati učinke gospodarjenja

Miran Potrč ugotavlja: Uspešno gospodarjenje je vsakodnevna aktivnost, ki zahteva dosledno spoštovanje delovnih nalog in obveznosti slehernega delavca, ustrezno ustvarjalno in tovariško delovno vzdušje, sproti preverjanje uresničevanja delovnih nalog, pravočasno in objektivno spoznavanje vzrokov za slabše uresničevanje sprejetih planskih ter delovnih obveznosti in ciljev ter organizirano in pravočasno ukrepanje, da te vzroke odstranimo.

In ko je v nadaljevanju razčlenil te naloge, je opozoril, da mora zveza sindikatov krepite zavest o odgovornosti slehernega delavca za upravljanje družbenih sredstev, vestno delo in gospodarjenje z družbenimi sredstvi ter za doseganje rezultatov dela, ki se izražajo v dohodku temeljne organizacije. Sindikati morajo biti odločni v boju proti vsem pojavom uravnilovke, nagrajevanja po delovnem mestu in ne glede na rezultate dela, proti nedisciplini in lažni solidarnosti, proti neodgovornemu odnosu do dela in izmikljanju delovnih obveznostim. Ustvarjati morajo vzdušje zdravega medsebojnega tekmovanja, spodbujati moralno priznanja za boljše delo ne le med proizvodnimi delavci, temveč še posebej med delavci v delovnih skupnostih skupnih služb.

Sindikati morajo vztrajati, da bodo v sleherni temeljni organizaciji oblikovali sistem, v katerem bo delavec na vsakem delovnem mestu vedel, s kakšnim delom in koliko lahko prispeva k boljšim rezultatom gospodarjenja svoje temeljne organizacije, pa tudi sistem, po katerem bo na podlagi doseženih rezultatov svojega dela prisvajal osebni dohodek. Zavzemati se morajo, da bodo delavci redno obveščeni o celovitih rezultatih gospodarjenja svoje temeljne organizacije, o prispevku, ki so ga k tem rezultatom dali posamezni delavci in njihove delovne skupine, o vzrokih za slabše učinke ter o ukrepih za učinkovitejšo gospodarjenje. Razprava o teh podatkih mora biti vsak mesec opravljena v sindikalni skupini.

Posebej pomembna, celovita in tehtna mora biti razprava o doseženih učinkih ob tromesečjih in ob koncu leta. Sindikati morajo vztrajati, da bodo delavcem objektivno prikazani razlogi za uspehe in vzroki za neuspehe, da bodo pri tem ugotavljali osebne prispevke delavcev k posebnim uspehom ali pa njihovo odgovornost za neuspehe. Pri tem pa morajo sindikati zavračati vse poenostavljene razlage in ocene in zagotoviti, da bodo delavci zvedeli tudi za menja in stališča strokovnih in družbenih organov zunaj temeljne organizacije. Le tako bo možno odkriti dejanske vzroke za težave v gospodarjenju in pravočasno pripraviti sanacijske programe.

Ob periodičnih in zaključnih računih pa morajo sindikati zagotoviti, da bo pred sprejetjem teh dokumentov tekla široka razprava med delavci o tem, kakšna naj bo delitev dohodka in čistega dohodka za posamezne namene porabe. Ni več mogoče dovoljevati, da je potrjevanje periodičnih ali zaključnih računov gola formalnost že dokončno izoblikovanih predlogov delitev.

— V sindikatih se moramo zavedati, opozarja Miran Potrč, da je od uresničevanja vseh naštetih nalog odvisno samoupravno vzdušje in materialni položaj naših delavcev. Neizdelan sistem prisvajanja osebnih dohodkov, neurejene delovne razmere, formalno odločanje o bistvenih vprašanih materialnega položaja delavcev ter neveljavljena odgovornost poslovodnih organov in strokovnih služb so namreč najbolj pogosto okoliščine, zaradi katerih se delavci ne čutijo samoupravljavce in gospodarje in zaradi katerih ob izjemnih primerih celo prekinjajo delo. Vsako prekinitve dela moramo zato ocenjevati kot posledico slabe politične in samoupravne aktivnosti, ki ima lahko mnogokrat tudi negativne posledice za materialni položaj delavcev in na uresničevanje bistvenih določb zakona o združenem delu. Tudi zato moramo sindikati posvečati več pozornosti vprašanjem tekočega gospodarjenja.

V prizadevanjih za boljše gospodarjenje in uresničevanje razvojne politike pa morajo biti sindikati aktivnejši ne le med delavci, temveč tudi v delegatske izvoljenih samoupravnih organih organizacij združenega dela, v samoupravnih interesnih skupnostih in družbenopolitičnih skupnostih pa tudi v odnosih z izvršnimi in upravnimi organi družbenopolitičnih skupnosti, v gospodarski zbornici. Stališča, predlogi in pobude sindikatov pa ne smejo biti pobude organov in forumov, temveč morajo pomeniti pobude, ki so plod široke razprave med delavci in poznavanja stališč in problemov delavcev. Le tako bodo sindikati prispevali k pravočasnemu reševanju posameznih vprašanj in k njihovem reševanju v skladu z dejanskimi potrebami in interesi delavcev, v sklopu delu svoje uvodne besede med drugim ugotavlja podpredsednik RS ZSS Miran Potrč.

v razpravi so sodelovali (od leve proti desni): Viktor Eržen, Ivan Zupanc, Tanja Svetličič, Alojz Vrbnjak, Ivo Sabol, Franc Vencelj in Miha Draksler

RAZPRAVE O ORGANIZIRANOSTI IN METODAH DELOVANJA ZVEZE SINDIKATOV

Gradimo prožno in življenjsko organizacijo delavcev

Po uvodnem poročilu sekretarja sekretariata predsedstva RS ZSS Ivana Godca, ki je spregovoril o rezultatih javne razprave o izhodiščih za izpopolnitev organiziranosti in metod delovanja zveze sindikatov, so razpravljavci v svojih »nastopih« kot manj ocenili vse aspekte izpopolnitve organiziranosti Zveze sindikatov.

Prvi je razpravljal Viktor Eržen, delegat iz Kranja. Govoril je o ka- drovanju v osnovnih organizacijah, v konferencah osnovnih organizacij sindikata v delovnih organizacijah in v občinski organizaciji. »Smo še vedno na slabšem kot druge družbenopolitične organizacije, saj se moramo često zadovoljiti v sindikatih s prostimi kadri, ki so željni delati v sindikatu, čeprav ne ustrezajo ravni, ki je za tako funkcijo in za opravljanje dela zahtevana,« je dejal. »Kako v praksi izkrijemo enotno, načrtno kadrovo politiko, zelo nazorno go- larvo primeri, ko morajo v temeljnih organizacijah združenega dela oziroma v drugih samoupravnih sredi- nih zaradi različnih razlogov izvoliti novega sekretarja osnovne organiza- cije ZK. Nemaokrat izvolijo prav predsednika osnovne organizacije sindikata, vendarle pa se nihče ne zavzame za to, da tega, ki je — očitno sposoben — ne nadomestimo s prav

tako sposobnim človekom. Če se to dogaja na višji ravni, je še tem slabše... Vprašanje je, ali je sindikat resnično lahko gibalna sila v odnosih v združenem delu, ko pa ob konkretnem vrednotenju ljudi, ki naj bi prevzeli pomembne funkcije v sindikatu, dopuščamo tako 'kadrovanje', zlasti še, ker kadri marsikje še vedno osnovnim organizacijam sindikata in organom na vseh ravneh sindikalne organiziranosti ne priznavajo tiste vloge, ki jim z ustavo in zakonom o združenem delu pripada. Ali ob tem sindikati lahko prevzamemo to družbeno opredeljeno vlogo in soodgovornost za nadaljnji razvoj družbenoekonomskih odnosov v celotni družbi?!«

Ivan Zupanc, delegat iz Velenja, se je zavzel za takšno uresničitev vloge sindikata, kjer bodo lahko delavci iz posameznih dejavnosti soočili svoje interese s splošnimi, družbenimi. Še posebej je dejal: »Sindikat delavcev zdravstveno-socialnega *varstva združuje delavce družbenih dejavnosti posebnega družbenega pomena, sicer z mnogimi skupnimi, vendar pa ne vedno istovetnimi interesi. Zato v tem republiškem odboru menijo, da moramo pri občinskih svetih ZSS imeti organizirane svoje odbore, kajti tako bi lažje izvajali svojo družbeno vlogo. Kajpak je

treba predvideti tudi možnosti, da se poleg povezave občinski odbor — republiški odbor upostavi tudi neposredne vezi osnovnih organizacij z republiškim odborom.«

Tanja Svetličič, delegatka iz Kočevja, je spregovorila o rezultatih javne razprave o zveznem in republiškem dokumentu, ki zadeva organiziranost in metode zveze sindikatov ter se zavzela za takšno vlogo izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata, kot jo omenjajo slovenska »izhodišča«.

Tudi Alojz Vrbnjak, delegat iz Trbovelj, se je zavzel za predlagane rešitve in je še posebej poudaril, da morajo sindikati biti oblika organiziranosti ZS, v kateri se usklajujejo specifični interesi delavcev. Dejal je: »Menim, da bi v nasprotnem primeru prihajalo do uveljavljanja parcialnih interesov, ki niso izraz izvirnih interesov delavskega razreda. To je bilo prvo spoznanje v naši javni razpravi o predloženih dokumentih. Moramo pa tudi vedeti, da se združeno delo ne povezuje ne le v okviru panog, temveč tudi v reprodukcijskih celotah. Prav zato moramo imeti takšno sindikalno organiziranost, ki bo sposobna »spremljati« povezovanje združenega dela na vseh ravneh, in hkrati zagotoviti, da je sindikat akcijsko učinkovit in idejno enoten.«

Ko pa je govoril o nedorečenosti v organiziranosti na ravni občine, je med drugim dejal, da ob oblikovanju občinskih odborov sindikatov ne smemo pozabiti na integracijske procese in še posebej, glede sindikalne organiziranosti, na to, da z združitvijo temeljnih organizacij v delovno organizacijo »pripeljemo« občinski odbor v neki občini do njegovega konca. Toda to še ni toliko problematično. Bolj zapleteno je v tistih primerih, če imajo delovne organizacije svoje TOZD v različnih občinah. Prav zato se je zavzel za tako rešitev, da prihodnji statutarni dogovor omogoči možnost občinskim svetom ZS, da na podlagi statutarnih sklepov in v dogovoru z republiškim svetom, ustanavljajo takšne odbore sindikatov, kot ustrezajo specifičnim razme- ram v določeni občini.

Ivo Sabol, delegat iz občine Ljubljana-Šiška, je v svoji razpravi ocenil zadnji kongres ZSS in ZK kot prelomnico v delovanju sindikata v organizacijah združenega dela. Med drugim je dejal: »Ti sklepi pomenijo za nas utrjevanje sindikalne organiziranosti v »bazi«. In kje so akcije sindikata najbolj učinkovite? Tam, kjer so vodilni in vodstveni delavci na tekočem z družbenimi in proizvodnimi dogajanjmi. Tam beležimo najbolj razvite samoupravne odnose, boljše

proizvodne rezultate in tudi večjo humanizacijo dela.«

Ivo Sabol je zatem govoril o pomembnosti sindikalnih skupin, ki so vsaj v Litostrju organizirane tudi kot samoupravne in delovne skupine, njihovi vodje pa so v vsakem trenutku sposobni informirati delavce in prenesti njihova stališča »navzgor«. Kajpak pa velja, glede na težišče Sabolove diskusije, še posebej omeniti dilemo o vlogi konference osnovnih organizacij sindikata. Med drugim je dejal, da so stališča od tega organa različna, vendar se je zavzel za to, da konferenco okrepimo in da v novem statutu opredelimo tudi vlogo in pomen predsedstva konference kot njenega izvršnega organa. Zakaj? »Zato, ker je naš delegatski sistem takšen, da zahteva čestokrat hitre akcije, enoten pristop k vodenju akcij in še posebej zato, ker so navadno interesi osnovnih organizacij v delovni organizaciji istovetni.«

Franc Vencelj, delegat iz Tolmina, je v svoji razpravi pozitivno ocenil javno razpravo o »Izhodiščih za izpopolnitev organiziranosti in metod delovanja ZSS« ter v imenu osnovnih organizacij sindikata v severno-primorski regiji podprl ta dokument. Opozoril pa je, da dokument ni dovolj jasn pri oblikovanju svetov kot delovnih teles na občinski in republi-

ski ravni; premalo natančno govori o obliki delovanja zveze sindikatov v krajevni skupnosti in tudi o sodelovanju sindikata kot množično politične organizacije z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami.

Miha Draksler iz občine Ljubljana-Center je v svoji razpravi med drugim dejal, da so dosedanje razprave v občinskih odborih sindikata v njihovi občini izhajale preveč iz sedanje organizacijske oblike in tudi iz utečene prakse, pa vendarle se je na koncu koncev izkristaliziralo stališče, da kaže v prihodnje ohraniti vse tisto, kar se je doslej pokazalo v organiziranosti in metodah delovanja kot dobro. Velja omeniti naslednjo njegovo misel: »Predsedstvo našega občinskega sveta ZSS je že doslej ugotavljalo, da statutarni dogovor sili v parcialno reševanje problemov v sindikatih organiziranih delavcev. Ob tem je spregovoril o težavah pri usklajevanju interesov in med drugim dejal, da je dosednji delegatski sistem sicer mobiliziral veliko število delavcev iz osnovnih organizacij sindikata, spodbudil dejavnost in vendarle v neki meri tudi oviral hitro in učinkovito ukrepanje izvršnih organov. Zato se je zavzel za podporo usmeritvi, da bodo organi sindikata politično-izvršni organi.

RAZPRAVA O VLOGI IN PRIZADEVANJH SINDIKATOV ZA UČINKOVITEJŠE GOSPODARJENJE IN USMERJANJE DRUŽBENOEKONOMSKEGA RAZVOJA

Dogovarjanje, sporazumevanje, povezovanje...

Sprva je kazalo, da bo razprava o vlogi in prizadevanjih sindikatov za učinkovitejše gospodarjenje in usmerjanje družbenoekonomskega razvoja zahtevala veliko časa, ker se je pripravilo blizu 20 razpravljavcev. Kaj kmalu pa se je začelni zagon umiril, tako da smo slišali le pet govorov in še dva gosta, dvanajst pa se je odpovedalo besedi (čas se je pač odvil le pismene razprave).

Prva se je oglasila k razpravi predstavnica RO sindikata prometa in zvez Štefanija Žagmajster, ki je zadržala s trditvijo, da je zmanjšanje akumulativnosti osrednje gospodar- stvo vprašanje številnih gospodarskih organizacij v prometu in zvezah. Prav gotovo nas čaka še veliko dela na področju sporazumevanja med uporabniki in izvajalci. Poznamo sicer nekatere samoupravne interesne skupnosti, ki so se že uveljavile, čeprav pri njih še nikakor ne teče vse več slišali za SIS za železniški in luški promet in pa nekaj še o sporazumu o PTT dejavnosti. Doslej je bilo precej zumevanja pri uveljavljanju sporazumevanja v letalstvu in prevoznih razmerah, prav skrb vzbujajoče pa so lahko stari, kjer se sporazumevanje nikamor ne premakne.

Morda se ključ za razumevanje položaja skriva v neurejenih dohodkovnih odnosih med uporabniki in izvajalci. Še vse prepgosto ugotav-

ljamo, da uporabniki kljub željam in zahtevam nimajo pravih možnosti vplivanja na dogajanja v prometnih delovnih organizacijah.

Viktor Ramšak iz Hrastnika je govoril o pomenu rudarstva za vse tri zasavske občine. Zdj se ta revirska naravnost počasi spreminja v težavo, ker je na dlani, da je premoaga le še za nekaj let. Vse bolj torej prihajajo v ospredje pravočasna razmišljanja o načrtovanju industrije »izven premoaga«. Vendar — ta čas zasavski rudarji še vedno živijo v sedanjih razmerah, ko si močno prizadevajo za modernizacijo rudarjenja in humanizacijo dela. V središču pozornosti vseh razprav pa je prav gotovo razčiščenje dohodkovnih odnosov med rudarjenjem in proizvodnjo električne energije v termoelektrarni. Še vedno so prisotne negativne težnje, da se proizvodnja premoaga obravnava kot strošek, kar potem vleče v prizadevanja, da bi si zagotovili čimvišjo ceno za manjšo proizvodnjo. V razreševanju spornih vprašanj med posameznimi TOZD so napravili korak naprej z ločitvijo stranskih dejavnosti od kopanja premoaga. Seveda se pa rudarji še vedno sprašujejo, kdaj se bodo razjasnili dokaj megleni — vsaj za njih — dohodkovni odnosi med REK in EGS.

Predsednik Gospodarske zbornice SRS Andrej Verbič je najprej polemiziral z različnimi ocenami na račun pomanjkljivega sodelovanja med

zbornico in sindikati. Sodelovanja je prav gotovo premalo, vendar je bilo le-to nekajkrat ob konkretnih primerih tudi zelo uspešno (idrijski rudnik!). V zvezi z aktualnimi gospodarskimi in samoupravnimi nalogami v organizacijah združenega dela si zbornica svojo vlogo predstavlja tudi tako, da bi pomagala pri izdelavi strokovnih rešitev, ki bi potem šle v politično razpravo na sindikate. »Prosil bi vas,« je dejal Andrej Verbič, »da nam sindikati ravno v teh prizadevanjih date polno podporo.« Zatem je govoril še o težavah, ki jih imamo pri nas z »izgubaši«. Največkrat se le-ti izogonej temeljitemu soočenju s stvarnostjo (v imenu lokalnih interesov ali kaj?) in z najrazličnejšimi manevri izsilijo nove kredite. Tako dejavnost spremlja tudi ljubosumno skrivanje ključnih podatkov in še kaj. Verbič je opozoril še na številna vprašanja, ki se pojavijo takrat, ko je treba zastarelo tovarno preusmeriti v docela novo dejavnost. Skrb vzbujajo še posebej nekatere razmere v tekstilni industriji, kjer vodilni delavci nemaokrat nočejo razumeti, da se razmere na področju proizvodnje tekstila nujno spreminjajo tako v Jugoslaviji kot tudi v številnih deželah nerazvitega sveta. Ob zaključku se je predsednik republiške GZ spet povrnil na sodelovanje s sindikati in predlagal, da bi kazalo v najkrajšem času pripraviti srečanje sindikalnih delavcev s poslovodnimi organi. Usedli naj bi se za

isto mizo in si v neposrednem dialogu izmenjali pozitivna pa tudi negativna mnenja o dosedanjem sodelovanju in obenem poiskali rešitve za konstruktivno sodelovanje.

Predstavniki republiškega odbora sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Janko Goleš je opozoril na pozitivne dosežke stabilizacijskih prizadevanj v lesni industriji, ki je v zadnjem letu občutno zmanjšala izgube. Le-te povzročajo glavobole samo še v proizvodnji ivernih plošč. Ne gre zanemariti tudi podatka, da lesna industrija kljub težavam na svetovnem trgu izvozi 15 odstotkov svoje proizvodnje in s tem docela pokriva svoje uvozne potrebe. Ključ za uspešnost lesarske in gozdarske panoge je vsekakor treba iskati v dobrih medsebojnih povezavah, saj ni skrivnost, da je proizvodnja lesa pri nas dokaj omejena. Če v povezavah iščemo osnovni pogoj za uspešnost poslovanja, pa vsekakor vzbuja skrb dokaj opazna praksa, da se pripravljeno za povezovanje kaj hitro zmanjša, ko se izboljšajo tržni pogoji. »Obvezno« pride do izraza podjetniška miselnost in zapiranje v lastne plotove.

Družbeni pravobranilec samoupravljanja SRS Vinko Kastelic je govoril o izkušnjah pravobranilcev, ki so od lanskega oktobra naprej opazili velika prizadevanja za uresničevanje zakona o združenem delu, kar še posebej velja za dohodkovne odnose. Seveda se moramo prav zavdati, da

»količinska proizvodnja« še zdaleč ni vse, vendar zaradi dokaj redkih primerov prave vsebinske preobrazbe v odnosih še ne smemo biti nestrpni. Ta čas je morda najbolj nevarna samoprevara v prepričanju, da smo s formalnim zapisom samoupravnih aktov storili vse. Še vedno je opaziti dokaj površinsko gledanje, kako akte »moramo« imeti, namesto da bi se zavedali, kako so nam le-ti potrebni, da bi se lahko vedli kot samoupravljavci. Vinko Kastelic je opozoril na večinoma dobro sodelovanje pravobranilcev s sindikati. In še želja: pravobranilci pričakujejo več pomoči (tudi sindikatov) takrat, ko se znajdejo pod pritiski in v navzkrižnem ognju ozkih lokalnih interesov.

Ivan Kržič je spregovoril o nekaterih zagatah gospodarjenja v kmetijstvu in živilsko-predelovalni industriji. Po njegovem mnenju uspešnosti gospodarjenja na tem področju ne smemo poenostavljeno meriti samo s sestavinami, ki veljajo za druge panoge, saj imajo na primer kmetijski opraviti s številnimi vplivi, ki so izven dosega njihov moči (vreme in še kaj). Opozoril je na značilne pojave pri skokovitem višanju cen (na primer v zadnjem času pri govejem mesu), kjer »piratska politika« velikih izvoznikov prinaša hudo zmedo na tržišču. Kržič se je vprašal, kako izoblikovati dolgoročno razvojno politiko, če se pogoji s cenami vred tako hitro in večkrat tudi nekontrolirano

menjajo. V resnici pa gre tudi za to, da delavci drug drugemu odvzemajo dohodek.

Predstavniki republiškega odbora sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji Anton Jereb pa je opozoril na dokaj različne rezultate povezovanja v agroživilstvu. Zelo daleč so na primer prišli v severovzhodni Sloveniji in okoli Ljubljane, na drugi strani pa so na Gorenjskem šele pri uvodnih pogovorih. Ob kritičnih analizah vedenja tistih TOZD, ki so že povezane, pa kaže opozoriti na večkrat pretirani lov za kratkoročnimi interesi, kar se seveda takoj spremeni v bumerang, ko se razmere na tržišču poslabšajo. V prihodnje bi kazalo napraviti odločnejske korake tudi v širše poveza- ve, torej čez občinske in regionalne meje. Veliko dela čaka delavce v agroživilstvu na področju realnega planiranja, saj dosedanje izkušnje kažejo, da je večina planov prenapetih, da ne govorimo tudi o tem, kako so pretirano ostali le na seštevanju planskih ciljev posameznih TOZD oziroma na drugi strani izražajo le interese sestavljene organizacije. Izgovori, da zaradi neurejenih cen pogovori o povezovanju skoraj niso možni, so le delno utemeljeni.

S konference Zveze sindikatov Slovenije so poročali: Milan Govekar, Marjan Horvat, Boris Rugelj, Janez Volč, Igo Tratnik in Bojan Samarini. Fotografije: Andrej Agnič

v razpravi so sodelovali (od leve proti desni): Štefanija Žagmajster, Viktor Ramšak, Andrej Verbič, Janko Goleš, Vinko Kastelic, Ivan Kržič in Anton Jereb.

Moč vsake revolucionarne organizacije je njena zakoreninjenost v delavski bazi

VINKO HAFNER: Tudi zdaj se mora sindikat bojevati za delavske pravice, vendar ne gre več samo za del delavskih pravic ali celo samo za omejene pravice, ampak gre za temeljno pravico delavca, da postane upravljavec, gospodar, kajti bolj ko to postaja, uspešneje rešuje vprašanja svojega življenja kot proizvajalca in občana — **MIRAN POTRČ:** Težišče delovanja sindikata — posebej osnovne organizacije — mora postati uveljavljanje samoupravljanja ter zagotavljanje ustreznega razvoja in uspešnega gospodarjenja, pri čemer je posebej pomembno, da bomo znali in uspeli opredeliti v zvezi s temi nalogami svojo specifično družbeno vlogo

Prizadevanja sindikatov v tem trenutku veljajo ustrezni dopolnitvi organiziranosti, kot jo terja sedanji razvoj družbenoekonomskih odnosov pri nas. To je tudi ena izmed osrednjih tem v pripravah na bližnji IX. kongres Zveze sindikatov Slovenije. Temeljna izhodišča preobrazbe pa je opredelila pravkar opravljena konferenca slovenskih sindikatov. Ob tej priložnosti je uredništvo slovenske izdaje Komunističnega predsednika RS ZSS Vinka Hafnerja in podpredsednika RS ZSS Mirana Potrča za razgovor, katerega osrednja tema je pravzaprav vprašanje, zakaj prihaja v sindikatu do sprememb in kakšne so. Del pogovora objavljamo tudi v našem časniku.

Zakaj prihaja v sindikatu do sprememb?

VINKO HAFNER: Menim, da so bili dokumenti in stališča VIII. kongresa sindikatov v temelju zelo pravilni. Tudi organiziranost, ki je bila takrat določena s statutarnim dogovorom, je vsekakor odsevala najprimernejše metode delovanja sindikatov, ki so zelo uspešno delovali v obdobju družbeno preobrazbe, ki se je začelo pravzaprav že z ustavnimi amandmaji in nadaljevalo s sprejemom ustave in z zakonom o združenem delu. Za nadaljnje opredeljevanje družbene vloge organiziranosti in sodelovanja sindikatov je zelo pomembno, da pretehtamo, v čem so še veljavna stališča VIII. sindikalnega kongresa. Ali je praksa prinesla spremembe, ki bi terjale drugačno organiziranost in metode delovanja? Prepričan sem, da pri današnji preobrazbi sindikatov ne moremo govoriti o velikih spremembah v primerjavi z letom 1974. Gre za krepitve vloge, ki je bila takrat poudarjena, sedanje obdobje pa terja njeno dopolnitev.

Za ustrezno dopolnitev organiziranosti sindikatov je zelo pomembno uresničevanje ustave, torej uveljavljanje delavcev v temeljni organizaciji združenega dela, delovni skupnosti in s tem tudi osnovne organizacije sindikata, podobno kot osnovne organizacije ZK. Bolj ko se uveljavlja delavec v temeljni organizaciji, tem ustrežnejša mora biti politična organiziranost. Sindikat ima kot najširša politična sila zelo pomembno nalogo pri uresničevanju te zahteve. V tem času smo tudi zelo razvili delegatski sistem. Pridobili smo si precej izkušenj, ki terjajo ustrezno dopolnitev metod našega delovanja zato, da bi bil sindikat po eni strani pomembna družbena sila pri uveljavljanju bistva delegatskega sistema, po drugi strani pa da bi v ustreznih oblikah deloval delegatski sistem tudi v organizaciji sindikatov. Seveda pa nikakor ne na enak način kot v skupščinah. Bistvo je, da naša politika izvira in se spet vrača v temeljne organizacije in njene delegate.

Naslednje, kar je pomembno, je napor ZK in celotne družbe za izpolnitev političnega sistema, ki temelji na samoupravnih in delegatskih razmerjih. Ta aktivnost se je začela s 30. sejo predsedstva CK ZK ter študiju Edvarda Kardelja in se nato nadaljevala z razpravami, svoj pečat pa je dobila na VIII. kongresu ZKS. Tudi spremembe v organiziranosti in metodah delovanja ZK so zelo podobne spremembam v sindikatih, z razliko seveda, da gre pri zvezi komunistov za avantgardno politično organizacijo, pri sindikatu pa za najširšo družbenopolitično organizacijo delavskega razreda, ki vključuje pravzaprav vse delavce. Seveda pa so določene razlike pri načinu delovanja.

To so temeljna izhodišča, ki so pokazala nujnost krepitve družbene vloge sindikatov v političnem sistemu, še posebno v združenem delu in ki terjajo tudi določene spremembe v organiziranosti.

Eden izmed vzrokov zahteva tudi uskladitev naših naporov za samoupravno družbeno preobrazbo, za razvoj delavskega sistema obenem z

večjo učinkovitostjo gospodarjenja. Na tem področju nekoliko zaostajamo za razvojem družbenih odnosov.

Kje so poudarki v pripravah na kongres?

VINKO HAFNER: Bistveno sem že povedal, ko sem dejal, kaj zahteva določeno preobrazbo sindikatov. Priprava za kongres pa je najboljša priložnost, da ocenimo, kaj smo doslej počeli z uspehi in kaj z napakami, kaj je treba izpopolniti. Kongresi so velike politične manifestacije in tudi zelo pomembne, vendar pa praviloma ne prinašajo bistveno, korenito novega. Kongresi ocenijo prehojeno pot in iz nje gradijo stališča, usmeritve za naslednja obdobja z vsemi novimi poudarki itd. Zato so vse praktične organizacijske, propagandne in tudi druge vsebinske priprave za kongrese del vsakodnevnega dela za uresničevanje temeljnih družbenih nalog neke politične organizacije. Sindikat v tem pogledu ni izjema. Kongres je samo še dodatno preverjanje in preizkušanje načinov, kako bi bolje delali, se bolje usmerili. Kongres pa ne more in ne sme biti zastavljen tako, da je že sam po sebi nekaj posebnega, kot da ga eno leto pripravljamo, leto dni razlagamo, potem pa nam ostaneta dve ali tri leta normalnega dela. Temeljna tema tako republiškega kot zveznega sindikalnega kongresa bo uresničevanje družbene vloge sindikatov v pospešeni samoupravni družbeni preobrazbi.

DOBRO OPRAVLJENO DELO

Je bil sindikat pri tem uspešen?

VINKO HAFNER: Prepričan sem, da je sindikat v štirih letih v precejšnji meri opravil svoje naloge. Do te ugotovitve bi lahko prišli tudi s preverjanjem uresničevanja 17 zelo konkretnih sklepov VIII. kongresa sindikatov Slovenije. Ali pa če se zaustavimo pri nekaterih pomembnih družbenih akcijah, kot na primer delegatskih volitvah, posojilu za ceste, samopriskupkih. To so bile same zase pomembne politične akcije, v katerih je sindikat odigral svojo vlogo. Sindikat je naredil veliko tudi za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer delavcev. Vsekakor pa je tudi realno, če rečemo, da bi lahko storili še več. V našem političnem sistemu in praksi ima sindikat svojo vlogo, ki jo lahko nekoliko boljše ali slabše uresničimo, ne more pa zamenjati številnih družbenih organizmov.

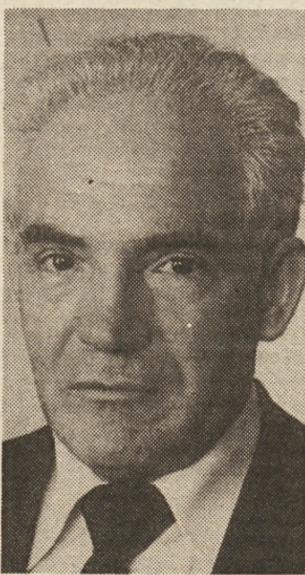
V zvezi z našimi poudarki pri organiziranosti in delovanju sindikatov bi poleg osrednje obveznosti — uresničevanja zakona o združenem delu — navedel, da je z njo povezano tudi naslednje vprašanje: vloga osnovne organizacije Zveze sindikatov Slovenije. Sindikat je organiziran praktično v vseh temeljnih organizacijah združenega dela. Izjeme so zelo majhne, redke, ko je povezava v enotni organizaciji, lahko bi rekli, da je organizacijsko povsod navzoč.

Drugo vprašanje pa je, koliko je tudi učinkovit in aktiven?

VINKO HAFNER: Bolj ko se odloča o življenjskih vprašanjih delavca v gospodarjenju, ko se večja politična

aktivnost delavca v temeljni organizaciji, bolj je nujno delovanje politične organizacije prav v tem okviru. To, kar velja za osnovno organizacijo ZK, še bolj velja za osnovno organizacijo ZSS. Do zdaj temu ni bilo tako. Zunanji izraz sindikatov je bil še do nedavnega sindikalna organizacija v delovni organizaciji. To, kar je nazven predstavljal sindikat, so bile metode delovanja sindikalne organizacije v delovni organizaciji. Pred nekaj leti pa se je začel proces uveljavljanja osnovne organizacije sindikata. Institucionalna podlaga je nastala hkrati z organiziranjem združenega dela, še zdaleč pa ni zagotovljena ustrežna učinkovitost osnovnih organizacij. Teh je v Sloveniji že blizu 6000.

Ob tem pa se zastavlja bistveno vprašanje, kakšne so metode našega organiziranja. Res je, da ima vsaka oblika organiziranosti na višji ravni, pa naj bo to v delovni organizaciji ali

Vinko Hafner

sestavljeno organizaciji združenega dela, določene posebnosti. Organi na tej ravni organiziranosti imajo sicer tudi določene samostojne politične naloge, v preveliki meri pa se je aktivnost sindikata kazala nazven, v močno samostojnem delovanju, ko je bilo horizontalno in vertikalno povezovanje kar uspešno, manj uspešni pa so bili stiki z bazo in utrjevanje osnovnih organizacij. Pri tem je prihajalo preveč do veljave forumsko delo. Po svoje je bilo sicer aktivno, pozitivno, ampak vrtelo se je na določeni ravni in je bilo premalo povezano z delovno bazo. Kongres, ki je pred nami, in naslednje obdobje bi morala prinesiti tudi preobrat, po katerem bi postala osnovna organizacija sindikata zares temeljno izhodišče za oblikovanje sindikata, njegove politike, ki bi se na svojstven način odražala v delovni organizaciji kot v prvi obliki združevanja, prav tako pa tudi v občinski organizaciji in na vseh višjih ravneh organiziranosti sindikatov.

Kako bi potlej ocenili »klasično« vlogo sindikata pri nas; kot očitek, pohvalo, dejstvo?

VINKO HAFNER: Moč vsake revolucionarne, napredne politične organizacije je bila vedno prav njena zakoreninjenost v delavski bazi.

Mislím, da smo po uspešni revoluciji in ustanovitvi ljudske oblasti nekoliko popustili v teh prizadevanjih. Bolj smo se zanašali na učinkovitost vrste oblastnih in drugih institucij na različnih ravneh in tako nekoliko zanemarili nekoč izrazite in prevladujoče organiziranosti in aktivnosti sindikata med delavci. Tudi zdaj se mora sindikat bojevati za delavske pravice, vendar ne gre več samo za del delavskih pravic ali celo za ome-

jene pravice, ampak gre za temeljno pravico delavca, da postane upravljavec, gospodar, kajti bolj ko to postaja, uspešneje rešuje vprašanja svojega življenja kot proizvajalca in občana.

Morda je v tem pogledu sindikat nekoliko zaostajal, da se je vendarle preveč usmeril na klasična področja delovanja in so prešle v ozadje potrebe za globljo družbeno preobrazbo, predvsem pa delovanje na področju gospodarstva, odločanje delavca o bistvenih ekonomskih vprašanjih, ki pa je usodno za njegov družbeni položaj. Torej je boj za delavske pravice še vedno ostal, s to razliko, da so se v njem pojavile nove razsežnosti.

NOVE RAZSEŽNOSTI BOJA ZA DELAVSKE PRAVICE

Kako naj bi krepili osnovno organizacijo sindikata?

VINKO HAFNER: Treba je težiti k njeni večji učinkovitosti. Ena izmed poti k temu je odvzem nadrejenega položaja forumom sindikata na ravni delovne organizacije, organiziranosti na višjih ravneh od temeljne organizacije. To je pomembna sprememba, s katero želimo poudariti, da je to organizem, ki deluje za osnovne organizacije. Res je, da ima tudi nekaj posebnih pravic, dolžnosti, ki jih postavlja sindikat na ravni delovne organizacije, npr. uresničevanje zakona o združenem delu itd., vendar mora biti delovanje te oblike organiziranosti izrazito podrejeno krepitvi vloge osnovne organizacije. Na ravni sestavljene organizacije naj bi bili samo koordinacijski odbori, ki bi samo usklajevali delo, pripravljali problemske konference, ki bi jih spodbudile osnovne organizacije itd.

Naslednje vprašanje, ki je povezano s krepitvijo osnovne organizacije, je vloga njenih izvršnih organov. S statutom, ki je zdaj v veljavi, so izvršni odbori osnovnih organizacij opredeljeni le kot izvršni organi, s poudarkom na »izvršni«. Menimo pa, da bi morali imeti položaj izvršilno-političnega organa. Zato bi nam lahko očitali, da s tem pravzaprav zohajemo vlogo celotne osnovne organizacije oziroma članstva, saj z večjim pomenom, ki ga dobi izvršilni organ, raste tudi nevarnost, da bo prevzemal nase vse pravice članstva. V tem primeru pa ni tako. Pojem »izvršilno-političnega organa« pomeni predvsem rekrutirati vse ustrezne zavedne kadre, ki lahko takšno vlogo uspešno opravljajo, hkrati pa to pomeni, da je potlej politično še bolj odgovoren za aktiviranje članstva. Poleg tega pa bi se povezoval tudi z drugimi ustreznimi institucijami samoupravne, politične in strokovne organiziranosti na vseh ravneh temeljne organizacije in delovne organizacije. To je na videz malenkostna sprememba, vendar menimo, da bi izvršilni odbori kot izvršilno-politični organi krepili osnovno organizacijo in njeno vlogo.

Naslednje vprašanje, ki je povezano s krepitvijo osnovne organizacije, je vloga njenih izvršnih organov. S statutom, ki je zdaj v veljavi, so izvršni odbori osnovnih organizacij opredeljeni le kot izvršni organi, s poudarkom na »izvršni«. Menimo pa, da bi morali imeti položaj izvršilno-političnega organa. Zato bi nam lahko očitali, da s tem pravzaprav zohajemo vlogo celotne osnovne organizacije oziroma članstva, saj z večjim pomenom, ki ga dobi izvršilni organ, raste tudi nevarnost, da bo prevzemal nase vse pravice članstva. V tem primeru pa ni tako. Pojem »izvršilno-političnega organa« pomeni predvsem rekrutirati vse ustrezne zavedne kadre, ki lahko takšno vlogo uspešno opravljajo, hkrati pa to pomeni, da je potlej politično še bolj odgovoren za aktiviranje članstva. Poleg tega pa bi se povezoval tudi z drugimi ustreznimi institucijami samoupravne, politične in strokovne organiziranosti na vseh ravneh temeljne organizacije in delovne organizacije. To je na videz malenkostna sprememba, vendar menimo, da bi izvršilni odbori kot izvršilno-politični organi krepili osnovno organizacijo in njeno vlogo.

Mislím, skratka, da se nova vloga izvršnih odborov ne bo in ne sme zmanjšati, temveč — nasprotno — povečati mora aktivnost vsega članstva, hkrati pa tudi zagotoviti ustrezno operativnost sprejemanja stališč in s tem večjo prisotnost stališč sindikata pri urejanju vseh pomembnejših vprašanj v temeljni organizaciji združenega dela.

Ali to pomeni, da se mora razširiti tudi vsebina dela osnovne organizacije ZS?

MIRAN POTRČ: Mislím, da. Mnoge osnovne organizacije zveze sindikatov so vsekakor že danes ustrezno delovale. Pri mnogih pa je bila vsebina le še bolj omejena na vprašanja zaščite in standarda ter različnih oblik rekreacije delavcev. Ne mislim, da se tudi v prihodnje sindikat ne bo ukvarjal s temi vprašanji, toda težišče njegovega delovanja — posebej tudi v osnovni organizaciji ZS — mora postati uveljavljanje samoupravljanja ter zagotavljanje ustreznega razvoja in uspešnega gospodarjenja v temeljni organizaciji. Pri tem je posebej pomembno, da bomo v sindikatih znali in uspeli opredeliti v zvezi s temi nalogami svojo specifično družbeno vlogo. Naj

sindikalnih konferenc in sestankov sindikalnih skupin. Vemo pa, da uresničevanje političnih odločitev in sklepov ne more biti vsebina dela izvršnega organa, temveč vsega članstva. Članstvo sindikata mora namreč s svojo aktivnostjo v delavskih svetih, v delegacijah in na zborih delavcev vplivati na to, kako se bo uresničeval družbenoekonomski in samoupravni položaj delavcev ter njihovi interesi. In prav zato se je pogosto dogajalo, da je bilo delo osnovnih organizacij vsebinsko premalo celovito ali neučinkovito.

Nova vloga izvršnega odbora pa krepi njegovo odgovornost, da o vseh pomembnejših vprašanjih organizira razprave po sindikalnih skupinah; da zagotovi možnost delegatom v DS ali v delegacijah za družbenopolitične skupnosti ali SIS, da za svoje delo dobe usmeritve; da zahteva od strokovnih delavcev ali poslovnih organov odgovore na

Miran Potrč

vprašanja in ukrepanje v zvezi s predlogi, ki so jih dali delavci. Hkrati pa ga nova vloga tudi zavezuje, da poznavajoč stališča in interese delavcev — samostojno začena akcije. Da že v pripravi samoupravnih sporazumov sodeluje pri oblikovanju njihove vsebine in pravočasno zagotavlja sodelovanje in razpravo med delavci. Da ima svoja stališča do konkretnih predlogov za izvajanje posameznih določb smoupravnih aktov — glede razporeditve delovnega časa, varovanja pravic delavcev iz delovnega razmerja in podobno.

Mislím, skratka, da se nova vloga izvršnih odborov ne bo in ne sme zmanjšati, temveč — nasprotno — povečati mora aktivnost vsega članstva, hkrati pa tudi zagotoviti ustrezno operativnost sprejemanja stališč in s tem večjo prisotnost stališč sindikata pri urejanju vseh pomembnejših vprašanj v temeljni organizaciji združenega dela.

ŠIRŠA VLOGA IZVRŠNEGA ODBORA

Izvršni odbor osnovne organizacije ZS torej ne sme delovati brez povezave s članstvom?
MIRAN POTRČ: Krepitev izvršilno-politične funkcije izvršnega odbora pomeni pravzaprav večjo odgovornost do članstva. Doslej kot izključno izvršni organ je moral izvršni odbor le uresničevati sklepe

povem primer. Osnovna organizacija TS gotovo ni odgovorna za pripravo osnutka nekega samoupravnega akta in tudi ne za usklajenost njene vsebine z ZSD. Odgovorna pa je s svojim političnim vplivom in delovanjem zagotovi, da bodo lahko delavci v vseh fazah priprave tega akta izražali svoja mnenja in interese, ki bodo ti interesi v vsebini tudi upoštevani. Sposobna tudi mora biti opredeljena predlagana vsebina samoupravnega akta predstavlja napredek v uresničevanju ZSD ali izhaja iz zakonodajnih izhodišč.

Enako velja za gospodarjenje. Sindikat, denimo, ne more biti odgovoren za strokovnost predloga in investicijske odločitve. To pa ne pomeni, da ni naša dolžnost, da imamo do odločitve jasno opredeljeno stališče. Zahtevati moramo, da nam, denimo, nova investicija zagotovi večji dohodek, boljše delovne pogoje, večji osebni dohodek, večjo zmožnost pa tudi večji osebni dohodek. Če pa poslovodni organi niso opredeljeni pravilni prevzeti odgovornosti, pa ta vprašanja sploh niso zajeta v investicijskem predlogu, jih moramo na to pravočasno opozoriti, delati pa svetovati, naj se o investiciji ne izrekajo, dokler ta vprašanja niso jasna.

Skratka, vsa vprašanja, ki zadevajo materialni in samoupravni položaj delavca, morajo biti vsebina delovne osnovne organizacije ZS. Obravnavana pa morajo biti v skladu z družbeno funkcijo in vlogo sindikatov.

Kakšno pa mora biti sodelovanje sindikata z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v OZD?

MIRAN POTRČ: Na 8. kongresu ZKS smo zapisali, da morajo komunisti delovati predvsem v množičnih družbenopolitičnih organizacijah, da morajo v okviru njih zagotavljati uresničevanje politike ZK. Zato ni treba slím, da bi osnovna organizacija morala predvsem ustvarjati razmere, se z aktivnim delovanjem komunistov utrjuje in uveljavlja družbeno vlogo in odgovornost osnovne organizacije zveze sindikatov. Komunisti morajo s svojim aktivnim delovanjem v sindikatih pomagati zagotavljati uresničevanje politike ZK. Zato ni treba družbeno ustreznost vsebine odločitev in stališč organizacij in organov zveze sindikatov. Vsa temeljna vprašanja samoupravnega in materialnega položaja delavca naj bi se reševale v delu sindikata in kje so razlogi, delavci niso sprejeli posameznih predlogov. Tudi mnoga ideja in predlogov, ki jih predstavlja vprašanja bodo še naprej pomembna naloga osnovne organizacije ZK.

Zveza socialistične mladine mora ostati avtonomna družbenopolitična organizacija. Toda interese mladine da svoje specifične probleme ali specifične poglede na posamezna vprašanja ne rešujejo le v svoji organizaciji. V njej oblikujejo svoj odnos do teh vprašanj, potem pa morajo poiskati o pravilnosti svojega stališča prepričati tudi druge delavce, predvsem v zvezi sindikatov. Prepričati sem, da bi po tej poti hitreje reševali tudi nekatere posebne probleme mladih v temeljni organizaciji, po možnosti naj bi se torej politična stališča in interesi vseh delavcev usklajevali in oblikovali v zvezi sindikatov. Samo izjemno bi se delavci smelo dogajati, da bi vse družbenopolitične organizacije v temeljni organizaciji imele različne poglede in stališča. To se tudi ne bo dogajalo, če bomo vsi delovali med delavci, ne pa le v svojih organih.

POSILANICE PREDSEDNIKA TITA POSEBNEMU ZASEDANJU GENERALNE SKUPŠČINE OZN
RAZOROŽITVI

Odgovornost pred zgodovino

Dnevni red svojega posebnega zasedanja problem, od katerega ureditve je tako neposredno odvisna usoda držav, narodov in ljudi, pa tudi obstoj človeštva...«

»Žal se danes uničujejo moč zalog orožja meri predvsem po tem, »kolikokrat bi kdo lahko uničil« potencialnega nasprotnika in z njim vred tudi vse človeštvo. Prav od brzdanja te nevarne dirke pa so v veliki meri odvisni ves razvoj mednarodnih odnosov, bistvena demokratizacija teh odnosov, spreminjanje podedovanih in nedopustnih neenakopravnosti ter krivic v zdajšnjem sistemu svetovnih ekonomskih odnosov in iskanje najbolj ustreznega odgovora na imperativne zahteve in naloge človeštva...«

»Prav zato pomeni sklicanje tega zasedanja generalne skupščine OZN na pobudo držav, ki slede politiki neuvrščeniosti, in ob popolnem razumevanju in podpori drugih držav — članic

OZN dragoceno priložnost, da človeštvo pet minut pred dvajseto krene po poti strelitve, urejanja problemov, v katerih tiče najbolj nevarne oblike tveganja za mir in svetovno usodo, ter da neha tavati, kar je bila, žal, značilnost povojnih prizadevanj, da bi naposled enkrat za vselej odpravili tudi sam strah pred jedrsko katastrofo in podobnimi strahotami...«

»Ob tej priložnosti bi posebej poudaril, da moramo izoblikovati nov mednarodni gospodarski red. Vse to pa je, žal, v marsičem nemogoče ali pa drastično oteženo prav zaradi tekme v oboroževanju, ki je postala že absurdna...«

»S takimi procesi razoroževanja bi ustvarili možnosti za postopno odpravljanje delitve na zdajšnje antagonistične vojaškopolitične bloke, za okrepitev procesa popuščanja napetosti in za preraščanje tega procesa v univerzalno aktivno miroljubno sožitje, kar bi tudi omejilo mož-

nosti za politiko nasilja, za ogrožanje svobode in neodvisnosti narodov, za vmešavanje v notranje zadeve drugih...«

»Zato se mi zdi, da je zdaj pomembnejše kot karkoli drugega — zagotoviti, da bi pristojnost in odgovornost za urejanje problemov splošnega razoroževanja pod učinkovitim mednarodnim nadzorstvom postali s tem zasedanjem bistveni in neokrnjivi del nenehne dejavnosti OZN, ne pa pravica, ki bi pripadala samo nekaterim njenim članicam, tistim, katerih odgovornost je tudi v zdajšnji tekmi v oboroževanju največja...«

»Prepričan sem, da bodo današnje in bodoče generacije cenile države in državnike ne po uničujoči sili orožja, s katero razpolagajo, temveč po resničnih prizadevanjih in po deležu, da bi preprečili oboroževanje in samouničenje in da bi človeška energija, um in bogastvo rabili varnosti in napredku vseh držav, vseh narodov, najbolj humanim idealom človeštva...«

TA TEDEN V ŽARIŠČU

KINSHASA — Le nekaj dni po prvih vesteh o spopadih med vladnimi četami in uporniki v zairski pokrajini Shaba, ki so bili v znamenju dramatičnih pozivov zairskega predsednika Mobutuja na pomoč, so v Zaire prišli pripadniki francoske tujske legije in belgijski padalci, da bi, kot je bilo uradno rečeno, »evakuirali tuje državljane v Shabi«. Nihče ne ve natančno, kaj se je minule dni dogajalo v Shabi, kajti novinarjem je dostop prepovedan, jasno pa je, da je bilo žrtev veliko, posebej med domačim civilnim prebivalstvom, zlasti po prihodu francoskih legionarjev. Žrtve so bile tudi med tujimi državljani; tako so strelji francoskih vojakov ubili tudi enega Jugoslavana, več pa jih je bilo ranjenih. Jasno je postalo, da še zdaleč ni šlo za »evakuacijo tujih državljanov.« »ščitenje njihovih življenj« ter izpolnjevanje pogodbenih obveznosti, kot tako radi trdijo v Parizu, marveč za »reševanje zairskega predsednika Mobutuja in njegove vladavine,« bolj kot za to pa za reševanje interesov Zahoda, ki je v Shabi vložil vse preveč kapitala, da bi »dovolil« spremembe v Zairu. Tudi poseg v Zairu — francoske čete ostajajo, čeprav je francosko zunanje ministrstvo sporočilo, da je »evakuacija« končana in čeprav belgijske čete odhajajo — kaže v zadnjem času okrepljeno vojaško in s tem tudi neokolonialistično navzočnost Francije v Afriki, ki kot kaže sodi predvsem v okviru blokovskega soočanja v Afriki.

PARIZ — V znamenju dogajanja v Zairu je francoski predsednik Valery Giscard na dvodnevem sestanku okoli sebe zbral 21 državnikov iz tako imenovanih frankofonskih afriških držav (nekdanjih francoskih kolonij, v katerih

govore francosko), zasedanja pa se je udeležil tudi zairski predsednik Mobutu. Prvi vtis je, da Giscardu ni uspelo na tem sestanku doseči tistega, kar je želel. Pogovori so bili namreč predvsem pod vtisom novic o pokolih »črncev in belcev« v Zairu.

PEKING — Svetovalec ameriškega predsednika Carterja za državno varnost Brzezinski je obiskal LR Kitajsko, Japonsko in Južno Korejo. Največje pozornosti je bil zaradi vnovič zaostrenih odnosov med Moskvo in Pekinom deležen obisk v LR Kitajski. Opazovalci ocenjujejo, da ni ničesar bistveno spremenil, da pa je prispeval k ustvarjanju ugodnejšega ozračja v odnosih med državama.

KAIRO — Egipt očitno doživlja bistvene notranjepolitične spremembe. Egipčani so namreč z veliko večino glasov (98%) izglasovali referendum, po katerem bo egipčanska vlada iz političnega življenja odstranila vse tiste, ki ogrožajo »socialni mir, narodno enotnost in demokratični socializem«. V bistvu je s tem referendumom uzakonjen predvsem sklep: komunistom in ateistom je prepovedana udeležba pri vseh odgovornih funkcijah v političnem in javnem življenju.

LATINSKA AMERIKA — V več državah širšega latinskoameriškega prostora so bile minule dni množične stavke in demonstracije, na katerih so zahtevali družbene reforme, zvišanje plač itd. Tako je bilo v Braziliji, Boliviji, zlasti pa v Peruju, kjer so bile v neredih tudi žrtve in kjer so začasno odpravili ustavne svoboščine, uvedli izredno stanje in prestavili predvidene volitve v ustavodajno skupščino, ki bi morale biti v začetku junija.

K. B.

POSEBNEMU ZASEDANJU OZN OB ROB

Determinante procesa razorožitve

Delo na konferenci o razorožitvi OZN v New Yorku, še ni prav gotovo, ali bo opazovalci že gotavje zaznali največ ugibanj in kotarjev ravno tisti problemi, ki se nanašajo na njene sklepe. Zato ni čudno, da se vprašanja: kaj nam svet pričakuje od tega posebnega zasedanja Generalne skupščine OZN, kakšne konkretne rezultate bo dala konferenca, predvsem pa ali bodo predloženi predlogi, ki so jih pripravile neue odločile, dobili podporo organov, ki so odprta vprašanja, ki so po vsej znanosti s procesom razorožitve povezana, so različna: optimisti od konference pričakujejo »revolucionarne« rešitve, pesniki pa so mnenja, da se bo še enkrat pokazala »neučinkovitost« Organizacije združenih narodov. Prav gotovo bo na odgovor potrebno počakati do konca zasedanja. To pa nas ne moti, da se ob objektivnih predpostavkah, ki so odraz obstoječih družbenih, ekonomskih in političnih razmerij v svetu, mimo katerih konference ne more iti, poskušali prikazati vsaj smeri in odgovoriti na vprašanja, kje in v kakšnem kontekstu se bodo reševali glavni problemi razoroževanja. Ni dvoma, da predstavljata pri tem največje pomenbejšo determinanto ravno vloga in funkcija oboroževalne tekme v današnjem svetu, ki ima globoko razredno komponento. To pa pomeni, da je potrebno iskati elemente za uspeh in za neuspeh konference v tem kontekstu. Razrednega pristopa do osnovnih procesov v mednarodnih odnosih je razvidno, da se v tem trenutku temeljna funkcija oboroževanja kaže v smotru, da bi ohranili obstoječi družbeni in politični status quo v mednarodni skupnosti. Kapitalistični svet nenehno opravičuje kopicenje orožja z argumentacijo, da se s tem »agresivnim« komunističnim, ki grozi uničiti temeljne vrednote zahodne, »svobodne«

civilizacije, socialistični svet pa išče izgovore v težah, da stoji na »branku« socializma in da je od (vojaške!) moči socialistične skupnosti odvisna nadaljnja usoda socializma kot svetovnega procesa. Zelo napak bi bilo, če bi se spuščali v razprave, katera od teh stališč so pravilna in opravičljivejša. Ena in druga so namreč povsem v funkciji državnih interesov obeh skupin držav, predvsem pa njihovih hegemonov — ZDA in SZ — iz česar ravno izhaja njihov reakcionarni vidik. To je najlepša razvidno iz procesa popuščanja napetosti v svetu, ki predstavlja vodilno politično formulo v zunanjepolitični strategiji nekaterih držav in ki je univerzalen samo v toliko, v kolikor so njegove nosilke neuvrščene in druge dežele v razvoju, na področju odnosov znotraj blokov pa je podrejen »višjim« interesom blokovskih struktur. Velike sile, zlasti obe supersili, sta pripravljene sprejeti proces popuščanja napetosti zgolj v svojih medsebojnih odnosih, odklanjajo pa ga, ko gre za odnose znotraj blokov. V obeh blokih smo namreč še vedno več ali manj priča odnosom, ki so bili značilni za čas hladne vojne. V tem se kažejo reakcionarne poteze oboroževanja, ki ne izgubijo svojega obeležja niti v primerih, ko gre za interese socialističnega sveta. Socializem ne bo »premagal« kapitalizma z orožjem ali — kot so svoj čas trdili nekateri kitajski teoretiki — z vojno. Obrat — čun s takšnimi in podobnimi stališči prikazuje že Kardeljeva študija »Socializem in vojna«, v kateri je jasno poudarjeno, da ne vojna, marveč mir predstavlja pot do zmage socialističnih sil v svetu. To je bistvo teorije miroljubnega in aktivnega sožitja, ki ima ob tem tudi svojo razredno noto in ki se izraža v toliko, v kolikor dosledna uporaba načel aktivnega miroljubnega sožitja ustvarja najširše pogoje za afirmacijo socializma kot svetovnega procesa. Oboroževalna tekma z vsemi svojimi posledici

camo pa predstavlja v tem smislu ravno nasprotno težnjo, saj za njo stojijo tiste družbene in politične sile, ki želijo ohraniti status quo v mednarodnih odnosih z neokrnjenimi blokovskimi strukturami. To velja tako za zahodni kot vzhodni blok, v obeh primerih so interesi obstoja blokov samih po sebi nad interesi celotne mednarodne skupnosti, ki so opredeljeni z željami po varnosti in miru v svetu. Velesile, katerim je politika nadvlade in direktnega vmešavanja v notranje zadeve drugih dežel veliko bližja kot pa politika, ki bi temeljila na enakopravnosti in spoštovanju neodvisnosti, so tako objektivno nosilec reakcionarnih odnosov, čeprav se večkrat ti odnosi pojavljajo tudi pod plaščem socialističnih interesov. Šele če imamo pred očmi vse te vidike hegemonizacije mednarodnih odnosov — oboroževalna tekma pomeni samo njihovo nujno posledico — lahko dojamemo ves pomen procesa razoroževanja vključno z vsemi razrednimi dimenzijami. Te dimenzije pa se kažejo v prvi vrsti v tem, da lahko samo razorožitev pripelje do demokratizacije odnosov znotraj blokov, po drugi strani pa v tem, da razorožitev pomeni nadaljnji korak v smeri popuščanja napetosti in zmanjševanju kriznih žarišč, to pa ustvarja realne pogoje za širjenje socializma kot svetovnega procesa.

DANILO SLIVNIK

od sobote do sobote PRAZNIK MLADOSTI

20. DO 21. V.

Tudi to soboto so bile v Sloveniji številne proslave, ki sodijo v okvir predkongresnih prireditve in partijskih jubilejev. V Šmiglovi zidnici nad Grajsko vasjo so odprli spominski muzej v počastitev 40-letnice prve konference KPS: na prireditvenem prostoru, kjer je bila leta 1938 zgodovinska konferenca, pa so se zbrali preživeli udeleženci in okrog sedem tisoč gostov in domačinov v območju revirjev in Savinjske doline. Med gosti je bil tudi eden od organizatorjev te konference Edvard Kardelj z ženo Pepco, slavnostni govornik pa je bil Franc Šetinc, sekretar predsedstva CK ZKS.

— V Puli so na osrednji prireditvi počastili dan jugoslovanskega letalstva, medtem ko so bile podobne slovesnosti tudi v vseh enotah našega vojnega letalstva.

— Na Rašici so se zbrali slovenski planinci na svojem 8. tradicionalnem taboru. Slavnostni govornik je bil sekretar MK ZKS Ljubljana Marjan Orožen.

— Med številnimi prireditvami, ki jih je pripravila mladina v počastitev dneva mladosti in 86. rojstnega dne predsednika Tita, so priredili v Ljutomeru revijo mladinskih pevskih zborov, mariborska mladina pa je organizirala pohode po poteh partizanskih brigad in veliko športno srečanje mladinskih športnih aktivov in organizacij.

22. V.

Predsedstvo zvezne konference SZDL je razpravljalo o uresničevanju politike do religije in delovanja verskih skupnosti. V razpravi so ponovno prišli do izraza vidiki konstruktivnega sodelovanja z verskimi skupnostmi in pravica do veroizpovedi, ki je temeljni kamen našega družbenega sožitja že iz časov revolucije.

— Akademija znanosti in umetnosti v Skopju je podelila diplomu častnega člana članu Sveta federacije in predsedstva CK ZKJ Edvardu Kardelju.

— Z otvoritvijo velike retrospektivne likovne razstave Petra Lubarde se je začel v Ljub-

ljani teden črnogorske kulture, ki bo trajal do 1. junija. V njegovem okviru se bodo predstavila področja črnogorske književnosti, folklore, glasbene in likovne ustvarjalnosti. Skupaj s slovenskimi kulturnimi delavci pa so za okroglo mizo razpravljali predstavniki črnogorskega kulturnega življenja o aktualnih vprašanih kulture v socialistični družbi.

23. V.

Predsedstvo skupščine SFRJ je na svoji seji obravnavalo delo skupščinskih teles v prihodnjem mandatnem obdobju ter se zavzelo za dosledno uresničevanje načel spremenjenega poslovnika, ki zagotavlja delegatom vseh republik in pokrajin enakopravno udeležbo v razpravi in sklepanju o skupnih vprašanih.

— V javnosti je zbudil precejšnje zanimanje intervju mladinskega časopisa »Mladost« s sekretarjem IK CK ZKJ Stanetom Dolancem, ki je odgovarjal na vprašanja o vlogi Tita v graditvi naše partije, revolucije in samoupravnega socialističnega razvoja.

— Koordinacijska odbora družbenih svetov za vprašanja družbene ureditve ter gospodarski razvoj in ekonomsko politiko sta sprejela sklepa o imenovanju predsednikov in podpredsednikov obeh svetov. V prvem družbenem svetu je bil imenovan za predsednika Roman Albreht, v drugem pa Vlado Klemenčič.

24. V.

Pred praznikom mladosti je sprejel tovariš Tito odposlanstvo jugoslovanskih pionirjev, ki so mu na Brione prenesli čestitke ob 86. rojstnem dnevu.

Na centralnem stadionu JLA, kjer je bila finalna nogometna tekma za pokal maršala Tita, je končala svojo pot letošnja štafeta mladosti.

25. V.

Dan mladosti pod geslom »Na čelu rodov« je jugoslovanska mladina proslavila na centralnem stadionu JLA v Beogradu z veliko športno in kulturno manifestacijo. Štafetno palico s pozdravi in čestitkami tovarišu Titu pa so z letalom prepeleli v Pulo in na Brione.

GOK

DOMŽALSKI TOKO NA NOVI STOPNICI SVOJEGA RAZVOJA

PRIZNANJE ZA PRIDNE ROKE

Izjemno dobri medsebojni odnosi so celotnemu kolektivu pripomogli do uspehov, ki jih je dosegel v minulem obdobju in zato prejel zlato plaketo Gospodarske zbornice Jugoslavije

V delovni organizaciji Toko, tovarni kovčkov in usnjenih izdelkov v Domžalah, delavci združujejo delo v treh temeljnih organizacijah združenega dela, in sicer v TOZD Galanterija, TOZD Usnjarna in TOZD Maloprodaja ter v delovni skupnosti skupnih služb. Lani so ustvarili dohodek 80 milijonov dinarjev in od tega namenili za sklade 12 milijonov dinarjev. Poprečni osebni dohodek na zaposlenega je 4.020 dinarjev. Lani so izvozili na tržišča ZDA, Zveze republike Nemčije, države Beneluksa, Sovjetsko zvezo in Poljsko za 28 milijonov dinarjev, letos pa računajo, da bo vrednost izvoza že presegla 30 milijonov dinarjev.

V proizvodnem programu imajo nad 900 artiklov. Med njimi so najpomembnejši najrazličnejši potovalni kovčki, ženske torbice, rokavice in najrazličnejše torbice iz umetnih mas. To jim omogoča, da vsaki trgovini, ki se ukvarja s prodajo tovrstnih izdelkov, ponudijo kompleten program ob vsakem času.

Delovna organizacija TOKO, tovarna kovčkov in usnjenih izdelkov iz Domžal je te dni prejela visoko priznanje — zlato plaketo Gospodarske zbornice Jugoslavije za doseganje uspešno delo, dosežene rezultate in razvoj.

Novinarji smo imeli na tiskovni konferenci priložnost spoznati, kaj pravzaprav pomeni takšno priznanje za ta blizu 900-članski delovni kolektiv iz Domžal.

Toko včeraj, danes, jutri...

Tovarna kovčkov in usnjenih izdelkov Toko iz Domžal je bila ustanovljena pred 32 leti in je nastala iz dveh zasebnih obrtnih podjetij za proizvodnjo usnjene galanterije, katerih tradicija sega celo v leto 1922.

»V povojnih letih je delovna organizacija naglo napredovala,« je povzel besedo Tone Okršlar, namestnik glavnega direktorja, nekdanji dolgoletni tehnični direktor, še prej za lastnik tega podjetja. Vsekakor svojevrsten fenomen, da je bivši lastnik še danes drugi človek v delovni organizaciji, ki jo je vsa povojna leta uspešno vodil kot tehnični direktor. Zato TOKO res pozna do zadnjega koticika. »Ko je Toko začel z industrijsko proizvodnjo usnjene galanterije,« pripoveduje Okršlar, »ki se je razumljivo odvijala v mejah taktičnih možnosti, je zaposloval že več kot 400 delavcev, bruto proizvod pa je bil 54 milijonov dinarjev. Glavna naša strategija je slonela že v časih naše obnove v izvozu. Tako je bila Toko druga industrijska proizvodna organizacija v naši republici, ki je 1948. leta dobila registracijo za samostojno opravljanje zunanjetrgovinske dejavnosti za svoje potrebe.«

V prvem letu zunanjetrgovinskega poslovanja je delovna organizacija izvozila — izključno na zahodno tržišče — že za 8.800 dolarjev lastnih izdelkov.

Tedaj je Tokova proizvodnja usnjene galanterije in drugih usnjenih izdelkov pomenila kar 75 odstotkov vse jugoslovanske tovrstne proizvodnje. Toko je bil tudi prvi, ki je začel zaposlovati ženske. Tako se je ta delovna organizacija razvijala pospešeno, skladno s stabilizacijo našega gospodarstva.

»Od industrijskega podjetja,« nadaljuje Okršlar, »ki je imelo v proizvodnji še veliko značilnosti obrti, se je v prvih letih Toko razvijal predvsem na račun pospešenega zaposlovanja novih delavcev, ki je svoj vrh doseglo 1964. leta, ko je kolektiv štel že 1.383 delavcev. Tedaj smo ustvarili celotni dohodek v vrednosti 3.067.000 dinarjev ter od tega izvozili izdelkov ne samo na zahodna, marveč tudi na vzhodna tržišča kar za 655.000 dolarjev.«

Tako kot v mnogih delovnih organizacijah pri nas je tudi v domžalskem Toku po letu 1964 v njegovem razvojnem konceptu prevladalo načelo intenzivnosti gospodarjenja. Materialne možnosti so dopuščale večje oprem-

ljanje dela z novo tehnologijo, katere posledica je bila absolutno in relativno zmanjšanje števila zaposlenih ob hkratnem povečanju proizvodnje.

»Danes v delovni organizaciji Toko združuje delo 863 delavcev, ki bodo letos ustvarili celotni prihodek v vrednosti 200.000.000 dinarjev. Načrti za prihodnje srednjeročno obdobje pa predvidevajo še hitrejšo rast proizvodnje,« se je oglasil k besedi glavni direktor Franc Sladič, ki je na krmilu te delovne organizacije dobrih osem mesecev.

»Takšen kakovostni in količinski napredek je bil dosežen ne samo s stalnim strokovnim usposabljanjem zaposlenih — Toko je bil med drugim tudi ustanovitelj tehnične šole za usnjeno galanterijo — marveč tudi s stalnim

spremljanjem razvoja stroke, modnih gibanj in tehnologije v svetu.«

Dejstvo, da je proizvode te delovne organizacije lahko najti na vseh kontinentih, potrjuje kakovost in ugled, ki si ga je delovna organizacija ustvarila doma in v svetu. O tem pričajo tudi številna domača in mednarodna priznanja — med njimi 11 zlatih košut, 4 zlati zmaji in poseben pokal Mednarodnega instituta za promocijo, eleganco in prestiž iz Londona.

Problem: kje dobiti delavce?

Marsikdo bi ob besedah glavnega direktorja in njegovega namestnika pomislil, da v tej

domžalski delovni organizaciji sploh ne poznajo problemov.

Ko smo novinarji na tiskovni konferenci »vrtali« z vprašanji, smo iz ust — tudi neposrednih proizvajalcev — predsednikov samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij slišali še marsikatero pohvalno misel pa tudi kritiko predvsem na to, kar bi se lahko sami storili, da bi bilo bolje, pa tudi to, kaj bi morala družba »popustiti«, da Toko ne bi zabredel v morebitne težave.

»Kaj je ta hip največji problem v Toku?« smo vprašali.

Najprej Franc Sladič:

»Povedati vam moram, da je v Toku od blizu 900 zaposlenih kar 80 odstotkov žensk, ki vse delajo le v eni izmeni. Osnovni problem, ki ga imamo v zvezi s tem, je veliko bolniških izostankov. Kar 23 odstotkov jih je... Hkrati pa je naša proizvodnja takšna, da potrebujemo veliko delavcev, ker je še veliko ročnega dela. Tako je tudi v podobnih tovarnah povsod po svetu, tudi v industrijsko najbolj razvitih državah.«

»Tu v Domžalah in daleč naokoli delavcev res ne moremo dobiti. Če pridejo, so iz drugih republik, ki pa ostanejo pri nas le mesec ali dva in spet odidejo,« je

Zlata plaketa Gospodarske zbornice Jugoslavije

dadala Marija Pirkovič, predsednica skupnega delavskega sveta. »Morda bi še ostali pri nas, če bi jim preskrbeli stanovanja...«

Poprečna starost zaposlenih v Toku je nad 40 let. Ob tem, da novih delavcev, kljub nenehnemu prizadevanju za modernizacijo proizvodnje — toda o tem nekaj več kasneje — ne morejo dobiti, jih ta hip najbolj tare tudi to, da se bo v petih letih upokojilo še 142 delavcev.

Kdo bo proizvajal »meteor«?

Kako tehten je problem pomanjkanja delavcev za kolektiv Toka, nam ilustrira tudi pripoved Vinka Mlakarja, predsednika delavskega sveta v temeljni organizaciji združenega dela Galanterija:

»Šestintrideset let sem že v tovarni in moram reči, da v takšni stiski za delavce kot smo zdaj, še nismo bili. Morda vam je že znano, da je naš razvojni oddelek pripravil nov tip potovalnega kovčka v različnih velikostih in različnih barvah z zaščitno oznako »meteor«. In ne moremo dobiti niti petih delavcev, ki bi delali omenjene kovčke, za začetek vsaj ročno, če že ne moremo za njihovo proizvodnjo uvoziti potrebnega stroja.«

Glavni direktor Franc Sladič je zadevo takoj pojasnil:

»Kovčki z oznako »meteor« so po kvaliteti povsem enaki potovalnim kovčkom znane tuje firme »Samsonite«. Za proizvodnjo meteorjev pa že od avgusta lani čakamo na soglasje za uvoz enega samega stroja, to je stroja za ukrivljanje okovja. Tega soglasja nam državna administracija noče dati, samoupravna interesna skupnost za to področje, ki bo poslej pristojna za izdajanje takšnih soglasij, pa bo ustanovljena šele konec maja. Toda kot je povedal Vinko Mlakar, bi teh kovčkov tudi ročno naredili več, če bi imeli dovolj delavcev...«

Pojasniti moramo namreč, da so si v Toku, medtem ko čakajo na uvoz omenjenega stroja, sami naredili ročno pripravo za ukrivljanje kovinskih delov pri kovčku in tako je možna vsaj minimalna proizvodnja, blizu 15.000 kovčkov različnih velikosti letno. S težko pričakovanim strojem pa bodo takšnih kovčkov lahko naredili letno tudi do 90.000. In še cena? Ta je sprejemljiva: za najdražji kovček bo treba odšteti 135 starih tisočakov, kar je enkrat manj kot za podoben kovček znamke »Samsonite«.

Izhod: modernizacija proizvodnje

Kolektiv tovarne kovčkov in usnjenih izdelkov Toko iz Dom-

žal ob tem, ko se število zaposlenih pravzaprav stalno manjša zadnja leta ni držal rok križem. Kljub nizki akumulativnosti njihovega dela — mimogrede povedano, v stroških proizvodnje pomenijo osebni dohodki in vse datjve iz tega naslova kar 40 odstotkov — so v Toku več kot deset let varčevali in si stiskali pasove, da so si lahko zgradili sodobno halo za proizvodnjo kovčkov in si ob njej uredili tudi lepo industrijsko prodajalno.

Proizvodnjo kovčkov so modernizirali do takšne mere, kot jo je v tej veji mogoče modernizirati. Prav zdaj pa delajo načrte, kako bodo tudi v drugih obratih, zlasti galanterijskih, s sodobnimi stroji nadomestili ročno delo, povsod kjer se to da. Ročnemu delu pa bodo tudi ob še tako sodobnih strojih in tehnologiji ne bodo mogli povsem odpovedati. Prav slednje je namreč kolektivu prineslo takšno slavo, kot jo danes imajo saj noben stroj ali kakršnakoli priprava pri izdelovanju modnih artiklov ne more nadomestiti mojstrovih rok. In če hoče Toko še naprej ostati vodilni v tej panogi — tega se dobro zavedajo — bodo vse ekskluzivne artikole izdelovali še naprej ročno. Mimo tega se ne da, pravijo, sicer tudi v najbolj razvitih državah delajo tako.

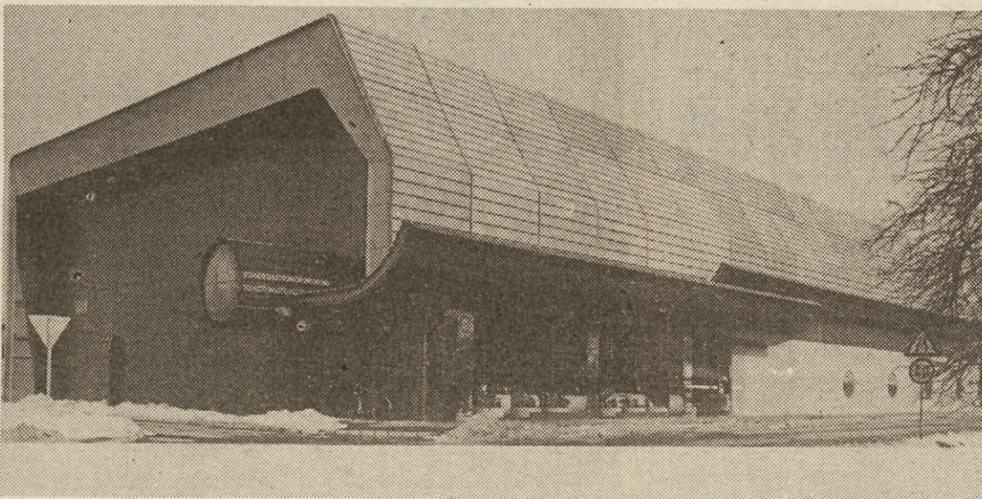
In še eno rešitev so si našli zdaj snujejo idejne projekte za gradnjo nove tovarne v nerazviti severovzhodni Sloveniji — Lendavi. V tem koncu naše ožje domovine je še mogoče najti dovolj delavcev — pridnih rok, ki so za tovrstno proizvodnjo nujno potrebni.

»Ne bomo pa samo s stroji povečali naše učinkovitosti v gospodarjenju,« pristavlja Franc Sladič. »Tudi z novim sistemom nagrajevanja po delu v vseh službah in povsod, kjer dela imamo mogoče normirati, bomo prav gotovo dosegli še boljše rezultate. Ob tem moramo nujno urediti službo planiranja, da ne bomo zamujali rokov dobave. Če le en dan zamudimo z dobavo, trgovci blaga nočejo vzeti. Konkurenca je vse hujsa...«

Tako upamo, da nam je uspelo predstaviti delovni kolektiv domžalskega Toka, njegove uspehe in tudi probleme, s katerimi se nenehno ubadajo in jih razrešujejo.

Za zaključek tega pogovora je Marija Pirkovič, predsednica skupnega delavskega sveta, še povedala:

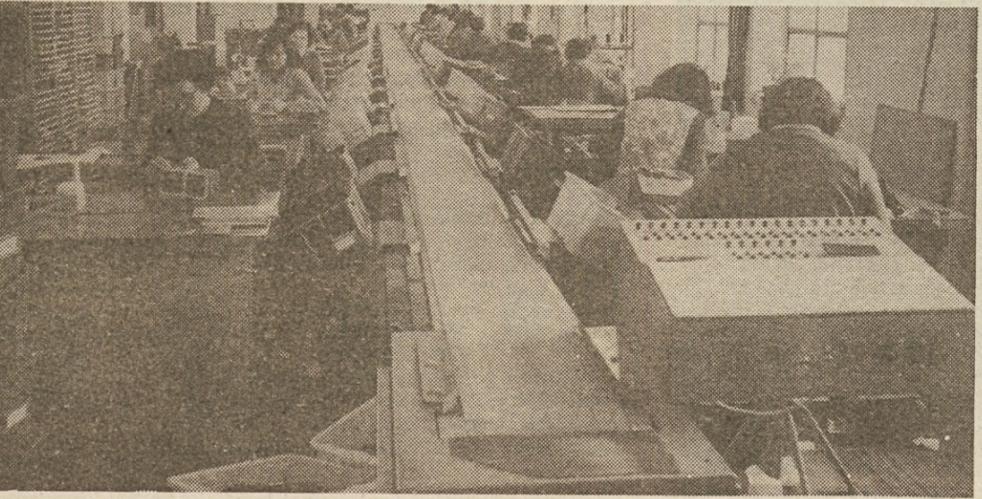
»Kar zapišite tudi to, da so prav medsebojni odnosi, ki so v našem kolektivu izjemno dobri, veliko pripomogli k uspehom, ki smo jih dosegli. Vedno smo bili enotni, zlasti takrat, ko nam je bilo najtežje. Vse to pomeni, da smo tudi dobro samoupravno organizirani in da so subjektivne sile v naši delovni organizaciji povsod prisotne.«

Nova industrijska prodajalna v okviru nove proizvodne hale

Proizvodnja kovčkov v novih proizvodnih prostorih

Proizvodna linija za drobno usnjeno galanterijo

POSLOVANJE JUGOTEKSTILIMPEXA V PRETEKLEM LETU POD »LUPO« ZDRUŽENEGA DELA

USPEŠNI — KLJUB TEŽAVAM

Ugodnejša prodaja izdelkov doma vplivala na slabši izvoz jugoslovanske tekstilne industrije — Izjemni rezultati povezovanja med proizvodnjo in trgovino

Vedno tesnejša povezanost industrije in trgovine vpliva tudi na vedno večjo učinkovitost. Predvsem velja to za nastop na tujih tržiščih, kjer jugoslovanska tekstilna industrija, kljub velikim težavam, s katerimi se sooča, še vedno dosega zavidljive uspehe. Vendar pa so ti, po oceni strokovnjakov, dokaj ugodni rezultati poslovanja, v precejšnji meri tudi rezultat prizadevanj delavcev v zunanji trgovini. Tako so ocenili predstavniki številnih jugoslovanskih tekstilnih proizvajalcev, ko so se sestali na že četrty redni letni skupščini samoupravnega sporazuma o poslovni povezovanju proizvodnje in trgovine, med organizacijami združenega dela v tekstilni, usnjarsko-obutveni in kemijski stroki ter izvozno-uvodno delovno organizacijo JUGOTEKSTIL-impex.

V sporazumu, ki je bil sprejet že sredi 1974. leta, decembra 1977 pa usklajen z zakonom o združenem delu, je bilo konec preteklega leta včlanjenih 149 organizacij združenega dela iz vseh jugoslovanskih republik in pokrajin, od tega enajst iz kemijske in

usnjarsko-obutvene dejavnosti, ostale pa so »čiste« tekstilne organizacije. Z JUGOTEKSTIL-impexom poslujejo že dolga leta, odkar pa so sklenili skupni sporazum o združevanju dela in sredstev, se medsebojni obseg poslovanja iz leta v leto skokovito povečuje. Tako je zunanje-trgovinska organizacija v letu 1977 s podpisnicami sporazuma dosegla že skoraj 70 % svojega celotnega prometa, ali po dejavnostih: 70 % vsega izvoza in 65 % vsega uvoza, ki ga je JUGOTEKSTIL-impex dosegel v letu 1977. Kolikšna sredstva predstavljajo ti podatki, pokažejo že naslednje številke: v lanskoletnem obdobju so izvozili skupno za 65 milijonov dolarjev, uvozili pa za 54 milijonov dolarjev blaga.

Osnovno nalogo, učvrstiti izvozne dosegke iz leta 1976 in povečati uvoz, so tako uspešno izpolnili. Res je bil doseženi izvoz v letu 1977 kar za 12 % nižji od rekordnega v letu 1976 (ko je bil povečan za 43 %), vendar pa je nanj vplivalo nekaj pomembnih dejavnikov. Med njimi je vsekakor omembe vredno

zmanjševanje konkurenčne sposobnosti jugoslovanskega tekstila na tujih tržiščih. Krive so povečane splošne obremenitve našega gospodarstva, nerešen sistem vračila carin, splošni porast stroškov in cen, velike prehodne zaloge surovin, kupljenih po visokih cenah itd.

K manjšemu izvozu lansko leto pa so precej »pripomogli« še ugodnejši pogoji za prodajo tekstilnih izdelkov na jugoslovanskem tržišču, premalo podpore širše družbene skupnosti za izvoz ter izredno poslabšani pogoji na pomembnejših mednarodnih tržiščih. Vendar je kljub temu v zadnjih treh letih JUGOTEKSTIL-impexov izvoz precej presegel jugoslovansko izvozno tekstilno poprečje.

Podpisnice sporazuma o združevanju dela in sredstev med proizvodnjo in trgovino so zavoljo tega ponovno soglasno poudarile, kako velikega pomena je načrtovanje med Jugotekstilom in proizvodnimi organizacijami. Menile so, da brez dobrega načrtovanja, ki bi ga tudi usklajevali s spremenjenimi pogoji poslovanja, ne more zaživeti novi sistem

gospodarskih odnosov s tujino, kjer osrednja vloga pripada združenemu delu.

Bodočnost skupnega nastopa trgovine in industrije v tujini pa je tudi večje vključevanje v proizvodne načine mednarodnega poslovanja, kot so vlaganja, prenos znanja in tehnologije ipd. To stremljenje je v preteklosti že rodilo uspeh, ko je konec lanskega leta v Keniji pričela poskusno obratovati tovarna lahke konfekcije Yuken, pri katere izgradnji so poleg JUGOTEKSTIL-impexa sodelovale še proizvodne organizacije Jutranjka, Labod in Lisa. Tudi v prihodnje Jugotekstil-impex načrtuje podobne akcije — gradnjo tekstilnega kombinata v Tanzaniji, strojilnico kože v Keniji ter projekte v Iraku in Braziliji.

Po teh in še nekaterih drugih usmeritvah načrtujejo podpisnice sporazuma, da bodo skupno z JUGOTEKSTIL-impexom v letošnjem letu za 7,4 % povečale izvoz, za 5,4 % uvoz in za 11,35 % promet na jugoslovanskem trgu. Skupno to pomeni 6,4 % večjo dejavnost od lanskega leta. MIŠA SOVDAT

NAMESTO KOMENTARJA

Zakaj nedosledno?

Pri usklajevanju stališč v vseh predpisih in na vseh ravneh skoraj o vsaki besedi vodimo dolgotrajne razprave, v praksi pa potem tudi najsplošnejše in najbolj jasne opredelitve teh zakonov in dogovorov pogosto ne upoštevamo. Tako so na primer vsa skupščinska telesa razpravljala ne samo o politiki in družbeni kontroli cen v letošnjem letu, ampak o sleherni podrobnosti te politike. Komaj pa so bila stališča usklajena, so pristojni organi prejeli številne zahteve za povečanje cen. Dejansko so ta in drugi zakonski akti, dogovori in sporazumi lahko sprejeti šele, ko jih vsi delegati in vsi odločujoči dejavniki sprejmejo v vsaki najmanjši podrobnosti. Zato je normalno pričakovati, da bomo sprejete opredelitve in določbe v praksi dosledno uresničevali, še toliko bolj, ker je pred sprejemom potekala široka izmenjava mnenj. Letošnja gibanja gospodarstva pa kažejo, da se mnogo bolj energično bojujemo za formulacije predpisov kot pa za njihovo dosledno uresničevanje.

V skupščinskih odborih že zelo dolgo usklajujejo stališča o treh zakonih o združevanju v gospodarstvu. Dejstvo je, da že več let govorimo in vemo, da je združevanje v nekaterih panogah gospodarstva, kot je elektrogosudarstvo, nujno predvsem zaradi tehnološke enotnosti sistema. Proizvajalci in distributerji električne energije pa se o tem ne morejo sporazumeti niti v republiških mejah, kaj šele v širših razmerah. Sedaj, ko bodo zakonski predpisi železnice, elektrogosudarstva ter PTT prisilili k združevanju, pa zahtevajo za prilagoditev sedanje organizacije dela in delovanja novim zakonom rok dveh let. Vse kaže, da tu ne gre samo za obsežnost nalog, ki jih je treba opraviti pred združitvijo kolektivov teh gospodarskih vej v skupnosti na ravni federacije, ampak tudi za prikrit odpor posameznikov in skupin v teh kolektivih proti takšnemu združevanju. Ne nazadnje pa gre tudi za nesamoupravne družbenoekonomske odnose v teh dejavnostih ter za dosedanje izključno formalno uresničevanje zakona o združenem delu. V. B.

Banke po zakonu ali zakon po bankah?

Analize kažejo, da smo pri ustanavljanju združenih bank zašli v dve skrajnosti: dopuščili smo, da mimo zakona širijo krog poslovanja, pa tudi, da se spreminjajo v nekakšne kopije interesnih skupnosti. Po prvem modelu naj bi združena banka opravljala skoraj vsa bančna dela, poleg tega pa tudi nekatere skupne naloge za temeljne banke, ki so se vanjo združile. Ta banka se v marsičem primerja s temeljno banko, sprejema celo depozite in izdaja vrednostne papirje. Po drugem konceptu pa je združena banka le »mesto dogovarjanja« o uresničevanju največjih programov iz načrta gospodarskega razvoja republike. Njen delokrog poslovanja bi lahko temeljne banke po mili volji širile ali zoževale.

Nerodno je, da nobeden od obeh modelov ni dober, ker v marsičem odstopa od sprejetih načel.

Prvi model, ki velja v vseh republikah in pokrajinah, razen v eni, je očitno preveč zasul združeno banko z bančnimi nalogami in ji s tem priznal vse značilnosti temeljne banke, čeprav iz zakona o bančnem in kreditnem sistemu jasno izhaja, da morajo združene banke delati le tisto, kar temeljne banke na njih preneso. Drugi model, ki ga predvideva Hrvaška, pa dela iz združene banke nekakšen nadomestek interesne skupnosti, za katero se občajno reče, da je »mesto sporazumevanja in dogovarjanja«.

Težko je domnevati, da tisti, ki sodelujejo pri oblikovanju bank, ne poznajo zakona. Prej bi lahko rekli, da želijo prilagoditi tudi sam zakon svojim ambicijam, interesom in »vizijam«, ki pa pravzaprav vodijo nazaj. V. B.

MODERNIZACIJA SLOVENSkih ŽELEZNIC

NA NOVIH TIRIH

Naš transport veliko predrag — Izhod v racionalnem prometnem sistemu — V njem naj bi došla ustrezno mesto tudi nova, modernizirana železnica

Ni še tako dolgo, ko se je naš promet razvijal bolj stihijsko kot planično. Takšno stanje se je še najbolj odražalo pri železnici, ki je poslovala v zelo težkih pogojih in katere razvoj v svojem zgodnjem obdobju ni bil uspešen. Škodljive posledice so se najbolj odražale v cenah naših prevoznih storitev, ki so bile previsoke. To se kaže najbolj v prodajni ceni blaga, v kateri je delež prevoznih storitev prevelik. Stroški našega transporta so tako v ceni končnih proizvodov narasli od 10 odstotkov leta 1970 na 16 odstotkov v letu 1975; medtem se v bolj razvijenih deželah ta odstotek giblje

od 3 do 6 odstotkov. To so velike rezerve za povečanje družbene produktivnosti dela, s tem pa tudi za povečanje konkurenčne sposobnosti našega gospodarstva na domačem in tujem trgu. Da bi te rezerve lahko izrabili, pa potrebujemo racionalni transportni sistem. V tem sistemu mora dobiti svoje mesto tudi železnica, vendarle na takšna železnica, kakršno poznamo danes in tista pred leti, temveč sodobna in ekonomična, ki bo kos potrebam sodobnega časa. Tega se docela zavedajo tudi v Železniškem gospodarstvu Ljubljana, ki so precej prog in naprav že modernizirali, veliko dela jih pa še

čaka. Železnica je z dokumenti družbenega plana razvoja Jugoslavije in Slovenije za srednjeročno obdobje 1976 - 1980 došla prednostno mesto, seveda pa bo morala tudi sama vložiti vse napore, da bi izboljšali poslovanje in pospešili razvoj. V naši republiki so srednjeročni razvojni program ŽG Ljubljana za omenjeno obdobje oblikovali že v Samoupravni interesni skupnosti za železniški in luški promet SRS, ki je bila ustanovljena leta 1974. Samoupravna interesna skupnost je izoblikovala program investicij za modernizacijo železnice. Po letem je za mo-

dernizacijo železnice namenjeno 5.800 milijonov dinarjev. Od tega znašajo naložbe v železniško infrastrukturo 4.800 milijonov dinarjev, naložbe v razširjeno reprodukcijo vozil pa 1.000 milijonov din.

Sredstva za realizacijo omenjenega programa so zbrali s pomočjo članic samoupravne interesne skupnosti za železniški in luški promet (2.400 milijonov din), domačih bank (1.000 milijonov din) in tujih posojil v višini 2.400 milijonov dinarjev.

Kot je bilo že rečeno, so železničarji precej stvari že modernizirali. Tako so lani dokončno elektrificirali tako imenovani slovenski železniški križ (Jesenice - Dobova, Šentilj - Koper), ki je najbolj obremenjen. Na drugih progah naj bi uvedli dizelsko vleko. Nedavno tega jim je to tudi v celoti uspelo in sicer, ko so na dolenski proggi ukinili še zadnjo parno vleko na Slovenskem. To je bilo treba tudi nujno storiti, kajti stroški elektrovleke so v primerjavi z dizelsko in parno v razmerju 1:3:5. Poleg tega je slovenska železnica začela na svoje proge vgrajevati tudi sodobne signalnovarnostne in telekomunikacijske naprave, s katerimi nadomeščajo stare, dotrajane mehanične, elektromehanične in telegrafske. Tako sodobno je že zavarovana magistralna proga Dobova - Ljubljana - Jesenice, v celoti pa so doslej na progah ŽG Ljubljana zavarovali 41 postaj in avtomatizirali 46 cestnih prehodov. Program modernizacije predvideva tudi tehnično sodobne ranžirne postaje. ŽG Ljubljana je ranžirno delo centralizirala, in sicer z ranžirno postajo Zalog, kjer sestavljajo vlake, ki vozijo na dolgih relacijah. Za krajše proge, oziroma vlake, ki vozijo po njih, pa skrbijo tehnične postaje v Sežani, Jesenicah, Celju in na Težani. Ob koncu naj še povemo, da je ŽG Ljubljana začelo ponovno odpirati proge, ki jih je pred leti opustilo. Tako bo konec tega meseca odprta (tudi za potniški promet) proga Ljubljana - Kamnik, slišati pa je, da je postala ponovno zanimiva tudi opuščena koroška proga. IVO KULJAJ

GOSPODARSKA GIBANJA V ŠALEŠKI DOLINI

ZAPOSLOVANJE PRESEGA DOGOVORE

Stopnja rasti zaposlovanja ne bi bila zaskrbljujoča, če ne bi zaposlovali predvsem nekvalificiranih in polkvalificiranih delavcev

Za razliko od prejšnjih let je osnovna značilnost gospodarskih gibanj v Šaleški dolini v zadnjem obdobju umirjena gospodarska rast. Lani, denimo, je bila rast delovne sile v občini Velenje pod poprečjem rasti občin celjske regije in nižja od poprečne rasti v Sloveniji. Če bi samo premerjali gospodarske dosegke preteklega obdobja z letom 1976, bi ugotovili, da je stanje sicer kolikor toliko zadovoljivo, še posebej tudi z avtonomno rastjo, ker so kosmati osebni dohodki rasli počasneje od družbenega proizvoda in ker je rast osebnih dohodkov zaostajala za naraščanjem produktivnosti dela. Vendar pa gospodarstvo Šaleške doline, kot je mogoče ugotoviti, ne dosega vseh razvojnih nalog, zapisanih v dogovoru o temeljnem družbenega načrta občine Velenje za obdobje 1976 do 1980. Za predvidevanji zlasti zaostaja ta rast družbenega proizvoda in izvoza, ekonomičnost pa je ostala na ravni leta

1976, zaposlovanje pa presega vse dogovore in je dosegla občina Velenje lani najvišjo stopnjo rasti zaposlovanja v naši republiki.

Prekomerno zaposlovanje novih delovne sile je hkrati z zamudo pri uresničevanju nekaterih razvojnih nalog in zaostajanjem izvoza za predvidevanji eden od pglavitnih gospodarskih problemov sedanjega obdobja v velenjski občini. Lani se je število zaposlenih, v primerjavi z letom 1976, povečalo za 7,7%. V zadnjih letih se je v Šaleški dolini število zaposlenih povečevalo po letni stopnji od 5 do 12%, čeprav bi razvite občine v Sloveniji lahko zvišale število zaposlenih letno samo za 3%. Vendar pa samo zvišanje števila zaposlenih še ne bi bilo zaskrbljujoče, če zaposlovanje ne bi bilo ekstenzivno in če delovne organizacije iz Šaleške doline v zadnjem obdobju ne bi zaposlovale v glavnem le nekvalificirano in polkvalificirano delovno silo,

ki je v strukturi zaposlenih v Šaleški dolini že udeležena z okrog 46%. Visoko stopnjo rasti zaposlovanja spremljajo vse večje potrebe na področju družbenega standarda; iz leta v leto se posebej naraščajo potrebe po novih stanovanjih, kljub temu, da je med zaposlenimi kar 30% takih, ki se vozijo vsak dan na delo v Velenje iz drugih občin.

Gosudarstvo Šaleške doline je lani prodalo na tuje za nekaj več kot 49 milijonov dolarjev izdelkov, načrtovali pa so za 80 milijonov dolarjev izvoza. Ugotavljati je mogoče, da se delovne organizacije v preamajni meri vključujejo v mednarodno delitev dela in je v izvozu v glavnem udeleženo Gorenje. Kolektivi pa opozarjajo, da izvozna prizadevanja niso v zadostni meri spodbujena, posebej še zavoljo vse večje konkurence na tujih tržiščih, domače surovine so drage, premalo pa je še zmeraj razvita tudi lastna prodajna mreža na tujem itd. P.O.

OB PETINDVAJSETLETNICI GORENJA

V VSAKI REPUBLIKI IN POKRAJINI TOVARNA

V 42 tozd osemnajst tisoč zaposlenih izdelava za 14 milijard dinarjev izdelkov, ki jih prodaja v 56 držav — V bodoče vsaj 15 tovarn tudi v tujini

Pod geslom »Gorenje — srebrni jubilej zvestobe« bo 18.000 delavcev širom po Jugoslaviji obeležilo 25-letnico Gorenja. Iz majhne obrtne delavnice z 11 zaposlenimi je nastala sestavljena organizacija združenega dela Gorenje, ki združuje 11 delovnih organizacij z 42 temeljnimi organizacijami združenega dela. Medtem ko je Gorenje prve izdelke prodalo na tuje šele leta 1964, pa je mogoče zdaj kupiti proizvode Velenjčanov že v 56 državah na vseh petih kontinentih sveta.

Razvojno pot je začelo Gorenje 1953. leta v istoimenski vasi blizu Šmartnega ob Paki. Z začetkom proizvodnje štedilnikov na trda goriva leta 1958 se je začela izoblikovati fiziognomija Gorenja. Ko se je delovna organizacija utrdila doma, v Šaleški dolini, je začela s povezovanjem z drugimi delovnimi organizacijami dobivati nove razsežnosti in razvojne možnosti, da bi lahko

letos, ob 25-letnici, 18.000 delavcev Gorenja s ponosom ugotavljalo svetovne razsežnosti njihove sestavljene organizacije združenega dela kot množičnega proizvajalca izdelkov za široko potrošnjo.

Gorenje, ki bo letos doseglo že blizu 14 milijard dinarjev celotnega prihodka ter prodalo na tuje za skoraj 2 milijardi dinarjev izdelkov, je doslej pomembno vplivalo tudi na uspešen razvoj manj razvitih območij pri nas. Ob tem si še posebej prizadevajo, da bi imeli v vsaki republiki oziroma pokrajini tovarno, ki bi se vključevala v njihov proizvodni program. Mimo razvijane mreže predstavništva načrtujejo za leto 1985 najmanj 15 lastnih podjetij v tujini, tudi v državah v razvoju, s čimer želijo ustvariti možnosti za še hitrejšo vključevanje v mednarodno delitev dela ter v razvoj svetovne tehnologije. P. O.

S SEJE SVETA ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE

Tvorno in odgovorno o vsem

Sprejete so osnove za politično-organizacijsko graditev sindikatov — 8. kongres ZSJ bo v letošnjem novembru — Nova podpredsednika in sekretarji ZSJ

Na 13. seji sveta Zveze sindikatov Jugoslavije so sprejeli »Osnove politično-organizacijske graditve ZSJ« in sklep o sklicu 8. kongresa ZSJ, ki bo v letošnjem novembru, ter se hkrati dogovorili o ključu, merilih in načinu volitev delegatov za zvezni kongres.

Svet Zveze sindikatov Jugoslavije je na tej seji izvolil tudi

nove člane predsedstva, ki so jih predlagali sveti ZS republik in pokrajin. Novi člani predsedstva so: Ante Budimir, Vlado Mihajlovič, Vinko Hafner, Ilijaz Kurtiši, Jozo Franić, Janoš Šreder, Božo Tadić in Jovo Nikinović.

Podpredsedniških dolžnosti so razrešili Dušana Bogdanova in Djura Vekića ter namesto njiju izvolili Radeta Galeba, doseda-

nega predsednika zveznega odbora sindikata delavcev v industriji in rudarstvu, in Janeza Barboriča, dosedanega predsednika sveta ZS Slovenije.

Zavoljo novih obveznosti so bili razrešeni tudi sekretarji sveta ZSJ Miodrag Vlahović, dr. Boro Petkovski, Andrej Grahor in Vidoje Mitrović. Novi sekretarji so postali: Djordje Lazić, Božo

Tadić, Jozo Franić in Janoš Šreder.

Uvodoma je na seji sveta ZSJ spregovoril Dušan Bogdanov-Senko, ki je med drugim poudaril velik pomen javne razprave o osnovah za politično-organizacijsko graditev ZSJ, saj je dala številne predloge za boljše in učinkovito organiziranost sindikatov in njihovih organov na vseh ravneh. Del gestij je vključenih v dokument, ki so ga sprejeli na tej seji, drugi del pa je zelo pomemben pripomoček za oblikovanje statuta ZSJ. Vsekakor pa so »Osnove za politično-organizacijsko graditev ZSJ« tudi dobra skupna osnova v pripravah na republiške kongrese in pokrajinske konference ZS.

Bogdanov je podrobneje obrazložil vzroke za spremembe v organiziranosti ZSJ in zatem obširneje spregovoril o vlogi in delovanju sindikata v našem političnem sistemu. Med drugim je dejal: »Dokument, ki je danes v razpravi, izhaja iz dejstva, da je ZS aktiven dejavnik pri graditvi in delovanju političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Te funkcije ZS lahko uresničuje le, če se popolneje vključi v poli-

tični sistem in postane njegov sestavni del ter sodeluje v procesu odločanja o vprašanjih, ki zadevajo interese delavskega razreda. ZS je v tem samostojen dejavnik družbenopolitičnega sistema glede na organe in institucije, ki sprejemajo odločitve, in s tem deluje kot notranja sila samoupravljanja in delegatskega sistema ter nosi del družbene odgovornosti za sprejete sklepe.

Zatem je Dušan Bogdanov-Senko govoril o dvojni vlogi sindikata v skupščinskem sistemu, saj z ene strani skrbi za idejno opredeljenost in usmerjenost stališč, ki jih sprejemajo delegacije, z druge pa neposredno sodeluje v delu delegatskih skupščin prek svojih delegacij in delegatov v okviru enotne delegacije družbenopolitičnih organizacij v družbenopolitičnih zborih, prav tako pa deluje tudi v zborih združenega dela, krajevnih skupnosti, občinah itd. Spregovoril je še o tistih nalogah sindikata, ki zadevajo samoupravne interesne skupnosti, in je posvetil posebno pozornost uresničevanju zakona o združenem delu in nalogam sindikata v tem procesu.

Ob koncu pa je Bogdanov povedal nekaj več o načinu organiziranja ZS ter posebej poudaril, da je ob iskanju učinkovitih oblik delovanja treba imeti vedno pred očmi dejstvo, da je ZS enotna organizacija delavskega razreda in da obstoječi različni pogoji in posebnosti pri njegovem delu. Nato je Bogdanov govoril o osnovnih organizacijah sindikata, vlogi sindikalnih skupin in drugih oblikah organiziranosti v sindikatih in Zvezi sindikatov. Temelj vsega pa je osnovna organizacija ZS.

M. HORVAT

SEJA PREDSEDSTVA SVETA ZSJ

V ZNAMENJU REVOLUCIONARJA DJURE SALAJA

Predsedstvo sveta ZSJ se je prejšnji petek sestalo na svoji 36. redni seji v Slavonskem Brodu. Na seji, ki jo je vodil predsednik Mika Špiljak, so bili tudi predstavniki občinskega sindikalnega sveta in 20 delavcev iz krajevnih OZD.

Izbor Slavonskega Broda za prizorišče zasedanja jugoslovanskega sindikalnega vrha nikakor ni bilo slučajno, saj so se v tem slavonskem mestu na sredi poti med Zagrebom in Beogradom te dni nad vse slovesno in tudi s pravo mero pietete spominjali dvajsete obletnice smrti nekdanjega prvega človeka jugoslovanskih sindikatov Djure Salaja. In prav Salaj se je, čeprav ni bil doma iz teh krajev, v številnih predvojnih letih zrasel z delavskim gibanjem v Slavonskem Brodu.

Člani predsedstva so po seji obiskali delavski dom, ki ga je 1912. leta ustanovil Djuro Salaj in je bil takrat prva tovrstna ustanova na Hrvaškem, nakar so po odkritju plošče na spominskem domu Djuro Salaj, ki je pravo kulturno-prosvetno in družbeno središče mesta ob Savi, obiskali delovne kolektive Orioka, Djure Djakovića, Slavonije kmetijskega kombinata Jasi-je.

Zvečer je na svečani prireditvi spomin Djure Salaja govoril predsednik sveta ZSJ Mika Špiljak in med drugim dejal:

»Posebno pomembna je bila vloga sindikatov (ki jim je 13 let po vojni predsedoval Djuro

Salaj) v uresničevanju in razvoju delavskega samoupravljanja. Pri tem je vidno vlogo odigral tudi Salaj od prvih začetkov naprej. Vemo, da je bil skupaj z Borisom Kidričem eden od podpisnikov navodil o oblikovanju delavskih svetov, ki so bila sprejeta 1949. leta.«

In še: »Razumljivo je, da je Salaj delavskemu samoupravljanju do konca življenja posvečal največjo skrb. Skoraj ne poznamo nastopa v javnosti, da ne bi govoril prav o tem in opozarjal na pojave, ki so bili značilni za določeno raven samoupravnega razvoja. Tako je v referatu na 3. kongresu ZSJ 1961. leta dejal: »Delavsko in družbeno samoupravljanje je ena največjih vrednot in socialističnih dosežkov naših delavcev, skrb za razvoj in izpopolnjevanje samoupravnega mehanizma pa mora biti poglavita skrb zveze sindikatov. Nadaljnji razvoj socialistične graditve bo prinesel nove dejavnosti na vsem področju delavskega in družbenega upravljanja, prav tako pa tudi širjenje samoupravnih funkcij sindikata...«

Če zdaj te misli, izrečene več kot dvajset let pred novo ustavo in zakonom o združenem delu, primerjamo s sedanjim razvojem in cilji delavskega samoupravljanja, lahko opazimo vso daljnovidnost Salaja kot revolucionarja.

Tej, skoraj preroko Salajevi viziji, bom dodal samo zanimivo pripombo v zvezi z nadaljnjim

razvojem našega sistema socialističnega samoupravljanja, ki jo je izrekel v referatu na kongresu delavskih svetov Jugoslavije 1957. leta: »Neposredno povezane s sistemom samoupravljanja se bodo razvijale tudi ostale demokratske oblike življenja, neposrednega upravljanja in političnega življenja.«

Na seji predsedstva sveta ZSJ, o kateri smo govorili v uvodnem delu, so najprej razpravljali o položaju delavcev v sistemu zdravstvene zaščite in zdravstvenem zavarovanju. Do poudarka je prišla misel, da zdravstvena služba na obsežnih področjih še ni na pravi stopnji, prav tako pa imamo nemalokrat opraviti s predimenzioniranimi kapacitetami, največ zaradi takega načrtovanja, ki zna misliti le znotraj svojih lokalnih meja. Ob informaciji o položaju in značilnostih teritorialne gibljivosti delavcev in njihovih življenjskih ter delovnih pogojih je predsednik republiškega sveta ZSS Vinko Hafner opozoril na slovenske značilnosti in na poudarjena prizadevanja, da bi bile razlike med »domačimi« in »tujimi« delavci kar moč majhne. Predsedstvo se je seznanilo še s poročilom o delu Titovega sklada za štipendiranje mladih delavcev in delavske mladine Jugoslavije (poročilo objavljamo na kulturni strani), za konec pa je pregledalo še uresničevanje novega koncepta sindikalnega časopisa Rad iz Beograda.

I. T.

Razporeditev na drugo delo

VPRAŠANJE:

V delovni organizaciji sem zaposlen na delovnem mestu delovodje oziroma sem opravljal delo in naloge delovodje. Pred nedavnim pa sem bil premeščen na nižje delo, ne da bi privolil na tako premeščenje in brez vsake obrazložitve. Delo, katerega sem opravljal sam, to je delo delovodje, pa sedaj opravlja delavec, ki nima šolske izobrazbe za to delo.

Zanima me, če je premeščenje v skladu z zakonom o združenem delu oziroma s členom 177. tega zakona.

ODGOVOR:

Po določilih zakona o delovnih razmerjih ima delavec pravico in dolžnost opravljati dela in naloge, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi oziroma delovni zmožnosti. Med trajanjem delovnega razmerja pa je delavec lahko razporejen na vsako delo oziroma k vsaki nalogi, ki ustreza njegovi izobrazbi oziroma delovni zmožnosti, na podlagi potreb dela v delovni organizaciji in v skladu z merili, ki jih določa samoupravni splošni akt o delovnih razmerjih. Na tiste naloge oziroma dela, za katere se zahteva nižja strokovna izobrazba, kot jo ima delavec, pa se ta lahko razporedi le, če je ugotovljeno, da ni zmožen uspešno

opravljati dela, ali da trajneje ne dosega delovnih rezultatov, ki se običajno dosega, ali če na to pristane.

Če ste bili torej razporejeni na tako delovno mesto, ki zahteva nižjo strokovno izobrazbo oziroma usposobljenost, je bila razporeditev lahko opravljena le ob navedenih pogojih, kar pa je dvomljivo, saj navajate, da je bila premeščenje brez obrazložitve. Če bi namreč svoje dosedanje delo ne opravljali zadovoljivo in bi bila ta okoliščina razlog za premeščenje, bi morala odločba to podrobno navajati in obrazložiti obstoj nesposobnosti za dosedanje delo. Če pa ste s tem, ko navajate, da ste bili premeščeni na

nižje delo, mislili le nižji osebni dohodek pri drugem delu, h kateremu ste bili razporejeni, gre pa za delo, za katero se zahteva enaka strokovna izobrazba oziroma usposobljenost kot pri dosedanjem vašem delu delovodje, tedaj premeščenje ni bila nezakonita, če je bila potrebna in tudi skladna z vašim samoupravnim splošnim aktom.

Glede zakonskega določila, ki ureja vprašanje razporejanja delavcev na druga dela in naloge, pa je poleg čl. 177 zakona o združenem delu potrebno upoštevati tudi določilo čl. 43 zakona o delovnih razmerjih, ki velja v SR Sloveniji.

kupon §
PRAVNIK SVETUJE

Mnogi bi bili čistilke v AGI-46

Na nedavni razširjeni seji predsedstva občinskega sindikalnega sveta so razpravljali o lanskem gospodarstvu in finančnih rezultatih gospodarstva in negospodarstva v prvih treh mesecih letos v Karlovcu. Govorili so o številnih težavah združenega dela v tej občini. Povedali so, da je treba letos posebno pozornost posvetiti storilnosti, popolnim sanacijam kolektivov, ki so lani poslovali z iz-

poprečjem Hrvaške in Jugoslavije. Podrobnejša analiza pa da presenetljive podatke. Medtem ko v kolektivih iz gospodarstva izplačujejo zelo nizke poprečne osebne dohodke (Vunateks — TOZD Trikotaža — 2830, »Vrpnac« Krnjak — 2760), pa v nekaterih negospodarskih kolektivih kar razsipavajo. V projektnem biroju AGI — 46 je znašal lani poprečni dohodek 10089 dinarjev ali 42 % več kot leto poprej. V samoupravnem sporazumu je v takšnih kolektivih najnižji osebni dohodek določen na 2352 dinarjev. Najnižji osebni dohodek pa je bil 5.205 dinarjev, dobivala pa ga je čistilka. Predstavnica SDK je povedala, da se je to zgodilo zaradi tega, ker niso spoštovali sklepa koordinacijskega odbora za izvajanje družbenega dogovora o dohodku.

RADNIŠKE NOVINE

gubami ter pravočasnim ukrepom, da delovne organizacije, ki sicer dobro poslujejo, ne bi zaradi različnih motenj zašle v težave. Na eni izmed sej bi morali preučiti prihodnost karlovske industrije mleka, ki za zdaj dobro posluje, ker pa ne more prodati mleka v prahu, se lahko zgodi, da bo v kratkem prišla v težave. To pa bi povzročilo motnje v odkupu mleka na širšem območju, kar bi bil vsekakor korak nazaj v razvoju živinoreje. Obenem pa pri nas gradimo ali pa namestimo graditi predvsem tovarne za predelavo mleka v prahu.

Na sestanku so analizirali tudi razporejanje dohodka v gospodarstvu ter ugotovili, da je treba letos več pozornosti posvetiti skrbi, da ne bi prišlo do razporejanja nad dovoljenimi zneski, kot je bilo lani. Ko so govorili o gibanju osebnih dohodkov so ugotovili, da so se znatno povečali, da pa še zmeraj zaostajajo za

Ta podatek povzroča med delavci zgražanje, saj zaradi položaja svojih kolektivov lahko samo sanjajo o takšnem dohodku. Nihče nima ničesar zoper to, da v kolektivu, ki ustvari sredstva, ta denar tudi razdelijo. Ali se ne bi bilo potrebno pogovoriti o položaju takšnih ustanov, kot so projektivne delovne organizacije? Ali ne bi bilo treba pogledati v sistem pridobivanja dohodka oziroma način izračunavanja cen? Iz tega namreč izhaja, da preostalo združeno delo zelo drago plačuje strokovnost projektantov in druge sposobnosti njihovih delavcev. Mnogi strokovnjaki bi privolili v to, da bi čistili pri same AGI-46.

PM.

PREDSEDSTVO SVETA ZVEZE SINDIKATOV SRBIJE

URAVNILOVKA ŽE UTESNJENA

Skoraj povsod so z novimi pravilniki o delitvi osebnih dohodkov dosegli izboljšanje razmer vendar dosedanje uresničevanje teh aktov tudi opozarja, da bo treba popraviti ali spremeniti marsikaj

Po analizi, ki jo je pripravila komisija za gospodarski sistem, družbenoekonomske odnose, delitev in razvojno politiko pri predsedstvu sveta Zveze sindikatov Srbije, je do zdaj pravilnike o delitvi čistega dohodka sprejelo 97,5 % temeljnih organizacij združenega dela, o delitvi sredstev za osebne dohodke pa 99 % temeljnih organizacij in delovnih skupnosti.

Največji rezultat te dejavnosti je pravzaprav prelom v zavesti o tem, kakšna delitev ustreza našemu proizvodnemu odnosu in konkretnim razmeram v sami organizaciji. Bistveno zožen je prostor za socialno demagogijo in uravnilovko, okrepljena je zavest o družbeni naravi dohodka in potrebi, da delitev dohodka v vsaki organizaciji poteka v skladu s koristmi delavskega razreda kot celote in ne po razmerju sil v samem kolektivu.

Zdaj pa preostane še usmerjanje akcije o pravilnikih o delitvi, da ne bi nastali zastoji. Nekateri učinki so že bili doseženi s tem, da je bila proizvodnja v prvih treh mesecih letos večja za 7 %. Dokumentirane analize razmerij, ki se upostavljajo na podlagi pravilnikov v kolektivih, bi morali opraviti do konca poletja, da bi morebitne spremembe vplivale na povečanje storilnosti v drugi polovici leta. V glavnem se je povsod pokazala potreba po dopolnjevanju sprejetih meril. V mnogih delovnih organizacijah gradbeništva že imajo referen-

dume, saj se je v treh mesecih pokazalo, da rešitve niso najboljše. Treba pa je poudariti, da skrajni organizacije, kjer ne bi dosegli izboljšanja razmer v kolektivu. To posebej velja za 67 delovnih organizacij, v katerih niso uvedli norme za opravljanje delovnih nalog. V preostalih 33 % kolektivov v Srbiji pa delitev še merijo za ocenjevanjem, vendar pa je to ponekod že postala merjenja.

Ko so uvedli pravilnike o delitvi, so se pojavili tudi problemi ziro račun. V Srbiji 1086 organizacij združenega dela poslovali prek skupnih računov, kar omogoča temeljnemu organizacijam in delovnim skupnostim, da bi samostojno odločale o dohodkih in poslovanju. To ni bil neposreden povod, vendar je vplival na nezadovoljstvo delavcev z izplačevanjem delitve. V minulih šestih mesecih je bilo 20 primerov premeščenja dela. To govori tudi o dejavnosti sindikalnih organizacij v teh kolektivih.

V razpravi je sodeloval tudi predsednik sveta Zveze sindikatov Mika Špiljak. Dejaj je: »Če ne bomo začeli preverjanja pravilnikov na podlagi teh naših pripomb, ne bomo vedeli kaj je treba spremeniti in ohraniti.«

Govoril je tudi o potrebi ocenjevanja rezultatov izvajanja pravilnikov in o preverjanju vseh kolektivnih pravilnikov uresničujejo.

R. JOVANOVIĆ

Knjigarne v šolah?

da jih pri tem ne vodijo komercialni vzgibi, kljub temu pa si vsak zase prizadeva, da bi izdal kar največ učbenikov. Tega gotovo ne počno iz nekega altruizma, saj je očitno, da so učbeniki knjige, ki jih učenci morajo imeti, naklade so za slovenske

kar imajo založbe vkalkulirano v prodajno ceno učbenikov, če vemo, da so akviziterjem, ki prodajajo njihove druge knjige, pripravljene priznati tudi 15 do 20 in več odstotkov od maloprodajne cene.

stalnem spreminjanju samo pedagoški ali pa še kakšni drugačni nagibi, čeprav je gotovo, da založbe vsaj del sredstev, ki jih zaslužijo z učbeniki, prelijejo v subvencioniranje knjig, ki bi sicer morda ne zagledale belega dne.

Skratka, gre za vprašanja, ki jih na pogovoru tokrat niso niti načeli, se jih pa vsi zavedamo, ker podpis družbenega dogovora kljub vsemu pomeni korak naprej, predvsem v spoznanju, da učbeniki niso in ne smejo biti blago, ki sledi (predvsem s ceno) zahtevam tržišča.

Ker v tem šolskem letu vsi osnovnošolci v Sloveniji še ne bodo dobili brezplačnih učbenikov, se bodo posamezne osnovne šole vključile v akcijo seveda različno. Zbirale bodo sredstva in ob morebitni participaciji staršev naročile potrebno število učbenikov, ki jih bodo posojale učencem; v sodelovanju s knjigarnami bodo organizirale prodajo učbenikov in šolskih potrebščin na šolah; zbirale bodo naročila staršev za učbenike, jih naročile, razdelile in zbrale denar za plačilo. Tako bodo lažje prišli do knjig tudi učenci iz tistih 15 slovenskih občin, kjer ne premorejo niti lastne knjigarne.

Korak naprej, skratka, čeprav ne pretirano velik — vliva pa upanje.

M. V.

Družbeni dogovor o izvajanju družbene akcije za organizirano preskrbo osnovnih šol z učbeniki ter postopnem zagotavljanju brezplačnih učbenikov za učence osnovnih šol v Sloveniji je podpisalo 13 podpisnikov.

razmere več kot privlačne, cene pa tudi niso nizke. Na pogovoru, ki je sledil podpisu družbenega dogovora, smo slišali, da so založbe šolam, ki bi bile pripravljene sprejeti distribucijo, to je prodajo šolskih knjig na debelo, pripravljene priznati popust — omenjali so pet odstotkov. Tudi ob tem se nam zastavlja vprašanje, ali je pet odstotkov največ,

Ne gre za rušenje akcije, ki je nedvomno družbeno izredno pomembna in koristna, ki jo javnost soglasno podpira, čeprav gre v bistvu le za prenašanje obremenitve z osebnih na skupno porabo, pač pa se zastavlja vprašanje, ali vodijo sestavljalce učbenikov, založbe in druge, ki so kakorkoli komercialno povezani z izdajo šolskih učbenikov, pri

TITOV SKLAD ZA ŠTIPENDIRANJE MLADIH DELAVCEV IN OTROK DELAVCEV SRS

Potrudimo se in poiščimo najboljše

Letošnji razpis štipendij Titovega sklada za štipendiranje mladih delavcev in otrok delavcev je že četrti. Vsako leto je bilo razpisanih 120 štipendij, za katere pa ni bilo vedno dovolj prijaviteljev. Zlasti je šepalo kadrovanje mladih delavcev, zato je tudi izvršni odbor sklada napravil temeljito analizo in o njej so razpravljali ustanovitelji sklada in občinske komisije. Letošnja priprava za razpis je bila torej temeljita. Veliko napоров je vložila ZSMS, tako da se odslej ni bati, da ne bi bilo utemeljenih predlogov za štipendiste iz vrst delavskih otrok. Veliko dela pa še čaka sindikat, ki se bo moral zavzeti za

kadrovanje mladih delavcev za študij iz dela ter za študij in za strokovno usposabljanje ob delu.

Pomembna novost v letošnjem razpisu je povečanje števila štipendij od 120 na 200. Člani izvršnega odbora in skupščine sklada mislijo, da se po letošnjih pripravah na razpis ne bi smelo zgoditi, da ne bi dobili dovolj kvalitetnih predlogov. Vsi, ki lahko predlagajo kandidate — navedeni so v razpisu — bi se morali zavedati, da pomenijo štipendije Titovega sklada velik prispevek k izboljšanju razredne strukture mladine, ki študira.

STANKA RITONJA

SKUPŠČINA TITOVEGA SKLADA SR SLOVENIJE ZA ŠTIPENDIRANJE MLADIH DELAVCEV IN OTROK DELAVCEV

RAZPISUJE

za šolsko leto 1978—79

- 50 štipendij za mlade delavce, ki se vključujejo v študij iz dela
- 50 štipendij za mlade delavce za študij in strokovno usposabljanje ob delu
- 50 štipendij za otroke delavcev — redne učence srednjih šol
- 50 štipendij za otroke delavcev — redne študente visokih šol

1. KANDIDATI ZA PODELITEV ŠTIPENDIJ MORAJO IZPOLNJEVATI NASLEDNJE POGOJE

A. Mladi delavci

Za »mladega delavca« po določilih sklada velja nepričueni (NK), pričueni (PK) in delavec s poklicno šolo (KV in VK), če

- opravlja najmanj dve leti proizvodno delo in naloge (tudi delavci, ki imajo status delavca v združenem delu v kmetijski dejavnosti);
- dokazuje pri svojem poklicnem delu posebno nadarjenost in prizadevnost (doseganje nadpovprečnih delovnih rezultatov, inovacije, dosedanje izpopolnjevanje);
- aktivno dela v družbenopolitičnih organizacijah, samoupravnih organih in drugih skupnostih;
- se odloči za nadaljnji študij ali strokovno izpopolnjevanje, praviloma v smeri svojega osnovnega poklica oziroma dejavnosti;
- ni starejši od 30 let.

Za mladega delavca se šteje tudi delavec, ki si je ob delu pridobil štiriletno srednješolsko izobrazbo in dela po pridobitvi te izobrazbe največ dve leti na režijskih delih in nalogah.

B. Otroci delavcev

Za »otroka delavca« velja otrok staršev proizvodnih delavcev oziroma kmetov-kooperantov (v skladu s

prvim odstavkom točke A opredelitve mladega delavca), če

- je redno vpisan v srednjo, višjo in visoko šolo;
- dosega v srednjih šolah praviloma odlične oziroma prav dober uspeh, če ima v tistih predmetih, ki so značilni za smer študija, odlične ocene;
- dosega na višji in visoki šoli poprečno oceno 8 oziroma nadpovprečne študijske uspehe, kar mora potrditi svet visokošolske delovne organizacije;
- aktivno dela v družbenopolitičnih organizacijah, samoupravnih organih in drugih skupnostih.

Za prvi letnik srednjih šol se ne podeljujejo štipendije.

2. POSTOPEK ZA PODELITEV ŠTIPENDIJ

Kandidate za štipendije sklada evidentirajo in predlagajo do 30. junija 1978, leta:

- samoupravni organi organizacij združenega dela,
 - organi družbenopolitičnih organizacij,
 - samoupravne interesne skupnosti,
 - krajevne skupnosti in
 - vzgojnoizobraževalne organizacije
- Predloge zbirajo skupne komisije podpisnic samoupravnega sporazuma o štipendiranju v občinah. Občinske skupne komisije razpravljajo o predlogih in predloge za tiste kandidate, ki jih podpirajo, pošljejo s svojimi priporočili izvršnemu odboru Titovega sklada SR Slovenije do 15. julija 1978. leta (naslov: 61111 Ljubljana, Glinška 12).

Izvršni odbor Titovega sklada bo sklepal o podelitvi štipendije za mlade delavce in učence srednjih šol do 30. julija, študente visokih šol pa najpozneje do 10. septembra 1978. leta. O izidih razpisa bo obvestil vse občinske skupne komisije podpisnic samoupravnega sporazuma o štipendiranju.

3. PREDLOG ZA PODELITEV ŠTIPENDIJE MORA VSEBOVATI

- Predlog ustreznega organa iz druge točke tega razpisa, ki mora vsebovati:
- utemeljitev predlagatelja o ustreznosti kandidata (nadarjenosti in marljivosti ter družbenopolitičnem udejstvanju);

RAZPRAVA O TEZAH ZA IZDAJO ZAKONA O USMERJENEM IZOBRAŽEVANJU

Soglasje k tezam

Pred dnevi je bil na Otočcu dvodnevni posvet o predlogu za izdajo zakona in o tezah za zakon o usmerjenem izobraževanju. V tem predlogu so nekatera vprašanja, ki zahtevajo podrobnejšo opredelitev v javni razpravi. Posveta so se udeležili člani združenja izobraževalnih centrov, vodje in organizatorji izobraževanja v organizacijah združenega dela, vodje kadrovskih služb in kadrovske delavci ter delegati uporabnikov v posebnih izobraževalnih skupnostih.

Na posvetu je prvi spregovoril Emil Rojc. Osvetlil je vlogo organizacij združenega dela pri uresničevanju usmerjenega izobraževanja in razvoj vzgoje in izobraževanja na samoupravni podlagi, poudaril politična izhodišča za zakon o usmerjenem izobraževanju in poudaril vlogo delavcev pri ustvarjanju pogojev za uresničevanje zakona.

Zatem je Leopold Kežjar seznanil udeležence z nastajanjem tez za zakon o usmerjenem izobraževanju in jih tudi natančno obrazložil, Milan Marušič pa je poročal o delu delovne skupine odbora za usmerjeno izobraževanje in upravnega odbora združenja izobraževalnih centrov pri koordinacijskem odboru za izobraževanje kadrov v gospodarstvu pri Gospodarski zbornici Slovenije. Povedal je, da se je delovna skupina sestala desetkrat, da si je prizadevala čimbolj pomagati sestavljalcem tez pri iskanju boljših, ustreznějšíh, sistemskih in načelnih rešitev v zakonu, da bi tako kar najbolj pospešili proces preobrazbe vzgoje in izobraževanja. Ugotovili so, da predlagane teze pomenijo revolucionaren poseg v celotno področje vzgoje in izobraževanja. Skupina je zato vsebino tez podprla, ugotovila pa je nekaj pomanjkljivosti, ki jih bo treba v osnutku zakona ustrezneje opredeliti. Predloge, pripombe in dopolnila delovne skupine so podprli razpravljavci v vseh delovnih

skupinah.

Udeleženci posvetovanja o tezah za zakon o usmerjenem izobraževanju so bili obveščeni o dveh raziskovalnih nalogah, ki jih je izdelal Zavod za tehnično izobraževanje v Ljubljani. Prva obravnava izobraževanje tehnično-tehnoloških kadrov. Ugotovila je, da prav na področju dopolnilnega in funkcionalnega izobraževanja teh kadrov znatno zaostajamo za stvarnimi potrebami. Namen naloge je izoblikovati koncept permanentnega izobraževanja, ki bo omogočalo stalno dopolnjevanje in izpopolnjevanje strokovnega znanja ter pridobivanje novih znanj. Druga naloga pa je analizirala izobraževalne centre in službe za izobraževanje v delovnih organizacijah, da bi tako dobili pravičen odgovor na vprašanje, kakšne so trenutne možnosti vključevanja gospodarstva v novi sistem izobraževanja. Rezultati analize so pokazali, da bo potrebno še zelo veliko storiti pri urejanju razmer v izobraževanju v delovnih organizacijah.

Pomembna je bila tudi informacija o vlogi in pomenu andragskega društva Slovenije. To je prostovoljna organizacija delavcev, ki se ukvarja z vzgojo in izobraževanjem odraslih. Teh delavcev je pri nas nekaj tisoč, v društvu pa je včlanjenih le dobrih sto. To je premalo za zahtevnejšo akcijo v nastajajočem sistemu usmerjenega izobraževanja in društvu se je odločilo za široko akcijo pridobivanja novih članov.

Na koncu posveta so udeleženci sprejeli samoupravni sporazum o verificiranju in izvajanju izobraževanja ob delu v organizacijah združenega dela. Namen tega samoupravnega sporazuma je zagotoviti uresničevanje interesov združenega dela pri načrtovanju, izvajanju in vrednotenju stalnega izpopolnjevanja in usposabljanja delavcev ob delu.

CIRIL BRAJER

- kadrovskega interesa oziroma zagotovilo predlagatelja o potrebah in zagotovilo o zaposlitvi po končanem študiju;
- za mlade delavce dokazila TOZD o delu (delovnem mestu), ki ga opravlja kandidat;
- za otroke delavcev potrdilo o šolanju in učnem uspehu v šolskem letu 1977—78;
- za otroke delavcev dokazilo o delu (delovnem mestu), ki ga opravlja starša;
- potrdilo o premoženjskem stanju in številu družinskih članov;
- soglasje kandidata — izpolnjen obrazec (prošnja za štipendijo) DZS 1,65;
- mnenje občinske skupne komisije podpisnic samoupravnega sporazuma o štipendiranju o predlaganem kandidatu.

4. PRAVICE IN OBVEZNOSTI ŠTIPENDISTOV

Mladi delavci — štipendisti sklada — zadrže lastnost delavca v združenem delu. Štipendija se vsako leto določa v višini poprečnega osebnega dohodka v SRS in se letno usklajuje v skladu z njegovim porastom. Za otroke delavcev pa se štipendija določa po kriterijih samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in študentov. Višino štipendije določijo vsako leto skupščina Titovega sklada SR Slovenije.

Štipendijo za študij ob delu se nadomeščajo stroški šolnine, odsotnosti z dela, potni stroški in podobno. Štipendisti sklenejo s Titovim skladom pogodbo o štipendiranju, s katero se zavezujejo:

- da bodo v nadaljevanju šolanja dosegali: učenci srednjih šol praviloma odličen uspeh oziroma prav dober uspeh, če imajo v tistih predmetih, ki so značilni za smer študija, odlične ocene.

Študenti poprečno oceno najmanj 8 oziroma nadpovprečne študijske uspehe, kar potrdi svet visokošolske delovne organizacije, mladi delavci pa izjemoma v prvem šolskem letu v srednji šoli najmanj prav dober učni uspeh, v višjih in visokih šolah pa najmanj oceno 7,

- sicer izgube pravico do štipendije,
- da bodo po končanem izobraževanju oziroma usposabljanju ostali zaposleni oziroma se zaposlili v dogovorjeni OZD,
- za vračilo sredstev štipendije, če ne bodo izpolnili pogojev za redno napredovanje v izobraževanju.

OKROGLA MIZA O MOŽNOSTIH LETOVANJA SLOVENSКИH PAPIRNIČARJEV

Polovica ali več delavcev v času počitnic doma!

Pravice so eno, praksa pa še vedno nekaj tretjega

Ker smo na pragu glavne sezone rednih letnih dopustov, so te dni organizirali predstavniki SOZD Slovenija papir okroglo mizo o možnostih letovanja slovenskih papirničarjev. Namen sestanka je bil, da bi primerjali pogoje za preživljanje počitnic vseh zaposlenih v slovenski papirni industriji in da bi vsi, ki so na to vprašanje doslej pozabljali, končno le zavihali rokave. Razumljivo, časa ni več kdo ve koliko, pa vendarle: bolje pozno kot nikoli!

Ker se okrogle mize niso udeležili vsi predstavniki SOZD Slovenija papir, ki združuje več kot 8500 zaposlenih, smo se morali zadovoljiti s podatki za nekaj več kot 6000 delavcev oziroma za šest delovnih kolektivov.

Tako, kot za našo republiko sploh, velja tudi za slovenske papirničarje, da imajo zelo različne pogoje za preživljanje svojih prostih dni. Eni imajo sredstva za regrese, drugi spet so za to veselje prikrajšani. Nekateri imajo svoje počitniške postojanke in s tem cenene možnosti letovanja, drugi spet so bolj praznih rok, in si morajo pomagati z »uslugami« drugih. Zato še zdaleč ne moremo zapisati, da si bodo letošnje poletje lahko vsi slovenski papirničarji pošteno oddahnili. Žal ne.

V ponazoritev le nekaj skopih podatkov:

SLADKOGORSKA: Združuje šest temeljnih organizacij in delovno skupnost skupnih služb. Za 2100 delavcev ima 106 počitniških ležišč na morju in v gorskem svetu. Kar 35 % regresov za počitnice so namenili člani Slad-

kogorske za počitnice delavcev z najnižjimi osebnimi dohodki, poleg tega pa bodo prejeli posamezniki še regres v višini od 900 do 1700 dinarjev. Za celodnevno oskrbo v lastnem počitniškem domu bo potrebno letos odšteti le 40 dinarjev. Desetdnevne počitnice torej ne bodo dražje od 400 dinarjev!

INSTITUT: Kolektiv šteje le 53 ljudi. V Vrsarju ima prikolico, na Malem Lošnju pa bo konec junija dogradil svojo počitniško hišico. Delavci z najnižjimi osebnimi dohodki bodo prejeli regres v višini 2200 dinarjev, tisti z najvišjimi pa 1800. Za ležišče bo potrebno odšteti blizu 30 dinarjev, za prehrano pa bo moral poskrbeti vsak sam. Po sedanjih napovedih bo letovalo v aranžmaju Inštituta 16 delavcev.

RADEČE: Kolektiv, ki zaposluje blizu 700 delavcev, ima svoj počitniški dom v Piranu. Poleg tega ima na morju še nekaj prikolice in manjših počitniških hišic. Vsega skupaj bo letos na voljo nekaj manj kot 50 ležišč, kar je razumljivo precej premalo. Za regres bodo prejeli delavci od 1400 do 1800 dinarjev, prenočevanje na počitnicah pa bo za vse brezplačno.

VEVČE: Kolektiv ima svoje počitniške kapacitete ob morju in na Veliki planini. Regres bo letos za vse zaposlene enako velik, saj bodo vsi delavci prejeli za počitnice po 2000 dinarjev. Polna dnevna oskrba bo veljala v Pineti 100 dinarjev, za počitniško prikolico s štirimi ležišči pa bo potrebno odšteti 80 dinarjev na dan. Povpraševanje za letovanje v prikolicah je večje od

ponudbe, zato si bo kolektiv omislil še nove prikolice. Koča na Veliki planini je na voljo delavcem vseh dvanajst mesecev na leto, najbolj pa je obiskana v zimskih mesecih.

ČRNA: Rudnik kaolina Črna zaposluje le 250 delavcev. Ima gorsko postojanko na Mali planini in svoj počitniški dom v Piranu. Vsega skupaj ima kolektiv rudnika 30 postelj, za katere pa ni kaj dosti povpraševanja. Na Mali planini je potrebno odšteti za prenočevanje 5, konec tedna pa 10 dinarjev. Zastonj! Za Piran ima kolektiv letos le 31 prijav, še od tega števila pa pošilja sindikat na morje 20 delavcev. Z regresom pa v tem kolektivu letos verjetno ne bo nič; poslovno leto je namreč zaključil z izgubo.

KRŠKO: Kolektiv tovarne celuloze in papirja iz Krškega ima kar 6 počitniških postojank: v Istri, Dalmaciji, v gorskem svetu in celo v Podčetrtku. Za počitnice se odloča komaj petina delavcev in še to v glavnem le visokokvalificirani delavci in oni iz skupnih služb. Za regres bo prejel vsak po 1800 dinarjev, poleg tega pa še nekaj malega za otroke. Tako kot drugod je tudi pri njih problem v tem, da želijo na dopust vsi hkrati, to je sredi poletja. Razveseljivo pa je, da se vse več delavcev odloča za oddih na snegu, zato si bo kolektiv omislil prikolico v Kranjski gori, ki bo nudila toplo zavetje ljubiteljem zimske rekreacije.

Tako torej: kolikor delovnih skupnosti, toliko različnih možnosti.

Okrogla miza v Krškem je znova potrdila, da se vsem slovenskim delavcem — celo v isti panogi — ne godi enako. Eni imajo manj, drugi več, nekaterim se godi boljše, drugim slabše.

Približno polovica zaposlenih v slovenski papirni industriji bo letos preživela počitnice doma. Nekaterim še vedno ni do poštenega oddiha na morju, drugi spet si ga ne morejo privoščiti. Resnici na ljubo pa je teh slednjih iz leta v leto manj. Bilo pa jih ne bi niti toliko, če bi sindikalne organizacije več mislile na pravice delavcev — ena izmed teh so tudi zaslužene počitnice — in, če bi vsi skupaj koristili regrese za počitnice bolj namensko kot doslej.

ANDREJ ULAGA

ZAKLJUČEK LETOŠNJIH ŠIG BO NA SLOVENSKE OBALI

ŠPORTNO IN DELOVNO SREČANJE

Finalno srečanje letošnjih osemindvajsetih letnih športnih iger gradbenih delavcev Slovenije bo 3. junija v Izoli. Hkrati bo tudi IV. proizvodno tekmovanje slovenskih gradbincev, ki je postalo pomemben sestavni del vsakoletnega srečanja gradbenih delavcev na republiški ravni.

V predtekmovanjih se je letos potegovalo za čim višjo uvrstitev blizu 2500 gradbenih delavcev, finala pa se bodo udeležili le najboljši, verjetno nekaj manj kot 500 športnikov. Pomerili se bodo v kegljanju, namiznem tenisu, odbojki, balinanju, malem nogometu, streljanju in v šahu. Na delovnem tekmovanju pa bodo merili svoje sposobnosti zidarji, tesarji, železokrivci in postavljalci odrov.

Svečani začetek srečanja bo ob osmih zjutraj na nogometnem igrišču v Izoli, zaključek iger z razglasitvijo zmagovalcev pa bo ob šestih zvečer v Simonovem zalivu, kjer bo tudi tovariško srečanje vseh udeležencev. Naslednji dan se bodo predstavniki gradbenih podjetij preselili v Renče, kjer bo svečana proslava dneva gradbincev.

UL

HRASTNIK

Peteroboj 78 — jeseniškim železarjem

Hrastniški steklarji so bili v nedeljo, 14. maja, gostitelji kakih 400 športnic in športnikov iz Jesenic, Kranja, Medvoda in Žalca, ki so se pomerili na 11. športnih igrah železarjev, gumarjev, kemikov, kovinarjev in steklarjev. Na tradicionalnem »peteroboju«, kot imenujejo manifestacijo prijateljstva in spoznavanja, navezovanja novih poznanstev in širitev dosedanjih stikov, so bili najbolj uspešni jeseniški železarji. Moški so tekmovali v osmih, ženske pa v treh panogah.

Rezultati moških:

Mali nogomet: 1. Železarna, 2. Steklarna, 3. Feralit

Kegljanje: 1. Steklarna, 2. Železarna, 3. Donit

Odbojka: 1. Železarna, 2. Sava, 3. Feralit

Namizni tenis: 1. Železarna, 2. Steklarna, 3. Sava

Šah: 1. Sava, 2. Železarna, 3. Steklarna

Rokomet: 1. Donit, 2. Sava, 3. Steklarna

Streljanje z zračno puško: 1. Steklarna, 2. Železarna, 3. Sava

Športni ribolov: 1. Steklarna, 2. Železarna, 3. Sava

Rezultati ženske:

Streljanje z zračno puško: 1. Steklarna, 2. Železarna, 3. Sava

Pikado: 1. Donit, 2. Sava, 3. Feralit

Kegljanje: 1. Donit, 2. Sava, 3. Steklarna

Končni vrstni red 11. peteroboja, v katerega so vštete samo panoge moškega dela tekmovanja, pa je naslednji:

1. mesto Železarna Jesenice, 33 točk

2. mesto Steklarna Hrastnik, 31 točk

3. mesto Sava Kranj, 26 točk

4. mesto Donit Medvode, 14 točk

5. mesto Feralit Žalec, 12 točk

Tako kot vse dosedanje je prireditev uspela, za kar imajo poleg marljivih organizatorjev največ zaslug tudi nastopajoči. Organizatorjem je delala kar precej preglavic odločitev, komu v vrsti izrednih in discipliniranih športnikov podeliti pokal za najbolj športno vedenje. Zagata je bila tolikšna, da so uporabili žreb, le-ta pa je odločil, da to cenjeno priznanje dobijo športniki in športnice Žalskega Ferralita. Organizatorji 12. peteroboja bodo prihodnje leto medvoški kemiki iz »Donita«.

JOŽE PREMEC

KOPER

Občni zbor planinskega društva Tomos

Tomosovo planinsko društvo je imelo nedavno tega svoj redni občni zbor, na katerem je predaval profesor Mirko Kambič o Triglavu v slovenski fotografiji. Vabilu na občni zbor so se odzvali tudi predsednik slovenskega Planinskega društva iz Trsta, predsednik meddruštvenega odbora iz Tolmina, član izvršnega odbora Planinske zveze Slovenije in predsednik obalnega planinskega društva.

Društvo šteje 432 članov, v smučarski sekciji pa jih je vpisanih 100, kar je lepo število glede na to, da je Koper precej oddaljen od smučarskih središč. Lani so priredili več izletov v slovenske hribe, organizirali so planinsko šolo in tečaj za gorske stražarje, v plezalni šoli pa se urijo mladi plezalci. Smučarji so se udeležili tekmovanja SPAIS v Kranjski gori in sindikalnega smučarskega prvenstva na Lokvah pri Gorici.

Za letošnje leto pripravlja Planinsko društvo Tomos več izletov v naše gore. Ponovno bo organiziralo tudi smučarsko in planinsko šolo. Skupaj z obalnimi planinskimi društvom bodo nadaljevali z markiranjem istrske pešpoti.

Posebnost v načrtih za prihodnost je tudi zamisel mladinskega odseka, ki bo v počastitev 200-letnice prvega vzpona na Triglav v mesecu avgustu organiziral enotedenski pohod iz Kopra na Triglav.

Člani planinskega društva so izvolili nov upravni odbor, za predsednika za Lada Cvetka.

BOGOMIL LILIJA

IDRIJA

Tradicionalno kolesarjenje

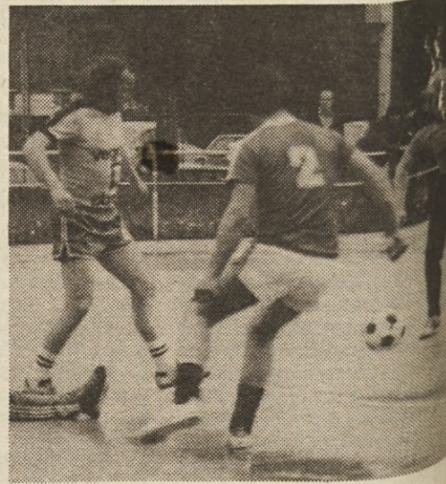
Občinska zveza telesnokulturnih organizacij Idrija je v sodelovanju z gasilskima društvoma Idrija in Spodnja Idrija pripravila tradicionalno kolesarjenje ob reki Idrijci. To je že stara navada, ki je prav po zaslugi agilnega telesnokulturnega delavca Janeza Završnika iz Idrije postala ponovno priljubljena. V Idriji so že v začetku tega stoletja tako kolesarili rudarji do Podrteje in Travnika.

Na praznik dela je Idrijčane prebudila budnica rudarske godbe na pihala. Številni občani so kljub deževnemu vremenu odhiteli na Trg maršala Tita, kjer so se ob 9. uri zbrali kolesarji, ki so nato krenili na pot ob Idrijci do 10 km oddaljenega naselja Travnik.

Pot je več kot 200 kolesarjev — med njimi so bili nekateri okrašeni z zastavami — vodila do Spodnje Idrije, kjer so se povorki pridružili mladi kolesarji iz Spodnje Idrije, ki so se nato v spremstvu gasilcev odpeljali do Travnika. Tu so se kolesarji okrepčali s toplim čajem, podelili pa so jim tudi trim značke.

Po kratkem postanku se je kolona kolesarjev vrnila v Idrijo.

SILVO KOVAČ

VELENJE

Nogometno finale gradbincev

SINDIKALNE IGRE GRADBINECV Slovencev v malem nogometu so 13. maja organizirali v Vegradu v Velenju. Tekmovanje je bilo množično in dobro pripravljeno. Slabo vreme ni moglo skaleti dobrega razpoloženja in tekmovalnega duha.

Na športnem stadionu se je pojavilo kar 62 nogometnih ekip, ki so bile razvrščene v 8 skupin. V polfinalni tekmi se je pomerilo 8 zmagovalcev. To so bile ekipe Konstruktor Maribor, Cevovod Maribor, Primorje Ajdovščina, Salonit Anhovo, Vegrad Velenje, Goriške opekarne Nova Gorica, Obnova Ljubljana, Megrad Ljubljana.

V finalni del tekmovanja ŠIG'78, ki bo 3. junija v Izoli, so se uvrstile 4 najboljše ekipe in sicer: Konstruktor, Primorje, Vegrad in Obnova Ljubljana.

Resnično množično tekmovanje gradbenih delavcev je minevalo ob dobrem športnem razpoloženju. Disciplinska komisija skorajda ni imela dela, tudi poškodb ni bilo.

ŠIT'78 so ponovno potrdile svoj pomen pri razvijanju sodelovanja in prijateljstva med delovnimi kolektivi Slovenije in svoje poslanstvo pri krepitev delovnih sposobnosti vseh zaposlenih. Gledalec pa so uživali ob res lepem nogometu.

M. D.

Na IV. državni partijski konferenci so kritizirali slabo taktiko enotne fronte

CK KPJ je že 29. oktobra 1934 kritiziral predvsem odklonilno stališče komunistov do socialističnih, krščansko-socialističnih in narodnoliberalnih sindikatov ter zaprtost ilegalnih revolucionarnih sindikalnih opozicij (RSO). Zelo dobro je ta kritika poudarila pomen vključevanja neorganiziranih delavcev v sindikate in potrebo s pomočjo teh delavcev voditi boj proti reformističnim funkcionarjem. Se vedno se je namreč ponavljala osnovna napaka v sindikalnem delu, da so se medsebojno napadali funkcionarji sindikalnih organizacij, ki so že tako vključevali malo delavcev, medtem ko so puščali v nemar veliko večino neorganiziranega delavstva.

Slabo taktiko enotne fronte je ugotovila tudi četrta državna partijska konferenca decembra 1934 v Ljubljani. V resoluciji o sindikalnem vprašanju so pravilno ugotovili, da morajo utrjevati enotno fronto z ustanavljanjem iniciativnih, akcijskih in stavkovnih odborov, v katere naj pritegnejo poleg komunistov še člane reformističnih, krščansko-socialističnih in narodnih sindikatov, kakor tudi neorganizirane delavce in brezposelne. Za pomoč stavekajočim se je treba povezati tudi s kmeti, obrtniki in trgovci. Komunisti morajo vstopati v sindikate in jih s svojim delom spreminjati v organe razrednega boja in z uresničevanjem akcijske enotnosti pripravljati pot tudi organizacijski enotnosti.

zacij itd.), bodo komunisti pozvali delavce, naj vstopajo tudi v fašistične sindikate, da jih osvojijo in spremenijo v organe razredne borbe proletariata in se na tak način borijo proti fašizaciji sindikalnega gibanja, proti vnašanju šovinizma v sindikate in proti komisarstvu. Istočasno morajo komunisti s svojim delom med množicami in v drugih organizacijah z vsemi močmi prepričati, da bi fašistični sindikati postali množične organizacije, v vseh razmerah in v vseh organizacijah pa morajo komunisti enotno izvajati razredno politiko enotnosti sindikalnega gibanja in voditi nenehen boj proti reakcionarnim vo-

Delavski obzornik je neizprosno zagovarjal združitev vseh sindikalnih central v Sloveniji

V uvodniku prve številke je zapisal: »Delavstvo je danes razcepljeno in neenotno, neredko celo v medsebojnem boju, namesto da bi se strnilo in nastopalo skupno bodisi na strokovnem, bodisi na kulturnem ali na političnem polju. Za obrambo življenjskih potreb in pravic bi se morale združiti vse strokovne in politične struje, ki obstoje med delavci in poljedelci v Jugoslaviji. Strokovne organizacije vseh smeri so bojovne gospo-

pade na industrijska podjetja 556, v njih je zaposleno okoli 90.000 delavcev brez železničarjev, rudarjev in plavžarjev, katerih število znaša približno 30.000. V omenjenem številu obratov se je delavstvu posrečilo le v 115 podjetjih uveljaviti obratno-zaupniški sistem.

Vsi še neorganizirani v strokovne organizacije! Razširimo obratno-zaupniški sistem še na ostale obrate!

Obratni zaupniki morajo biti neposredni zaščitniki delavcev v obratu, ki nadzorujejo točno izvajanje kolektivnih pogodb, delavske in socialne zaščitne zakonodaje v podjetju. Delovati morajo v okviru zakona o zaščiti delavcev, pri čemer naj se naslanjajo na enotnost in moč strokovnih organizacij.

Obratno-zaupniški zbori morajo biti nosilci enotnosti delavstva in pomeniti eno od organizacijskih oblik enotne fronte v obratu.

MANIFEST USTANOVNEGA KONGRESA KPS O ENOTNI FRONTI DELAVSTVA

Enotna fronta je bila zahteva ljudstva. Ustanovni kongres KPS je potrdil potrebo enotne in ljudske fronte. Vloga slovenskega delavstva v družbenem in političnem življenju bi morala ustrezati njegovi vlogi v gospodarskem življenju. Z ustanovitvijo KPS so se slovenskim komunistom odprle nove možnosti v boju za še večjo idejno in akcijsko enotnost proletariata

Resolucija IV. državne konference KPJ o sindikalnem gibanju

»Državna konferenca KPJ v celoti odobrava politično linijo, sklepe in dejavnost CK glede teh vprašanj. Odo- brava tudi opravljeno kritiko napačnih stališč CK od 1929 do 1931. leta (agitacija proti vstopanju v reformistične sindikate) in napake posameznih organizacij in tovarišev v zadnjem času.«

V pogojih vojaško-fašistične diktature in ob prepovedi vseh legalnih revolucionarnih organizacij, morajo komunisti veliko bolj kot v drugih razmerah izkoristiti vse možnosti legalnega dela, v prvi vrsti pa v reformističnih in v vseh množičnih reakcionarnih organizacijah, tudi v monopolističnih fašističnih sindikatih; to delo more imeti namen organiziranja in samostojno vodenje vsakodnevnih borb delavskega razreda; za odtegotenje delavcev izpod vpliva vodij te organizacije in od njihove reakcionarne ideologije. Vstop komunistov v sindikate je pot k razredni borbi in k uresničevanju akcijske enotnosti delavskega razreda; za odvratanje delavcev izpod vpliva vodij te gibanj in organiziranje komunističnih frakcij v sindikatih s ciljem: a) priprava, razvijanje in vodenje borb delavcev; b) vzpostavljane akcijske enotnosti proletariata; c) vodenje boja proti reakcionarnim vodjem, ki v sindikatih zavirajo, lomijo in izdajajo boj delavcev in onemogočajo enotnost delavskega razreda; d) spreminjanje teh organizacij v organe razredne borbe proletariata. Vse to so nujni pogoji vstopa komunistov v sindikate in druge množične organizacije. Vstop komunistov v reformistične (ali fašistične oziroma klerikalne) sindikate brez opravljanja teh nalog je prehod v tuji tabor in enotenje z njim.

Četrta državna konferenca KPJ, ki je bila decembra 1934 v Ljubljani, je tudi v odnosu partije do sindikatov razčistila nekatere nejasnosti in začrtala novo pot.

Različni pogoji dela, razne metode, ki se jih poslužujejo reformistični, klerikalni in fašistični voditelji v zavajanju delavskih množic, kakor tudi različen obseg in sestav njihovih organizacij — nalagajo komunistom različne odnos do teh sindikatov, ustrezajoč konkretnim razmeram posameznega mesta in pokrajine. V izjemnih razmerah, kjer ni druge možnosti legalnega organiziranja (na primer prepoved reformističnih in vseh drugih lokalnih delavskih organi-

djem sindikatov, ki ovirajo in sabotirajo akcijsko enotnost proletariata.« V nadaljevanju je imela resolucija IV. partijske konference še poglavja o zahtevi, naj bodo komunisti v sindikatih na čelu stavkovnega gibanja in boja nezaposlenih; zahtevala je enotnost sindikatov na razredni podlagi in poudarjala potrebo po organiziranju revolucionarnega dela v sindikatih.

Enotna fronta je bila zahteva ljudstva

Septembra 1935 je začela partija veliko akcijo za ustanovitev Enotne delavske stranke. Septembra in oktobra so komunisti imeli več razgovorov s krščanskimi socialisti, narodnimi socialisti in socialisti. Najbolj so se zblizali s krščanskimi socialisti. Do enotne delavske stranke pa ni prišlo.

Komunisti so pravilno razumeli, da so glavna baza njihovega sindikalnega dela sindikati URSSJ kot najmočnejša delavska strokovna in razredna organizacija. Za akcijsko enotnost vsega delavstva pa je bilo potrebno doseči sodelovanje še ostalih delavskih strokovnih organizacij, predvsem krščansko-socialističnih, narodnosocialističnih in nevtarlnih.

Glede enotne fronte je list Slovenija 7. junija 1935 zapisal: »Ni je danes med Slovenci avtoritete, skupine, da bi imela moralno pravico odklanjati sodelovanje vseh odkritih in poštenih Slovencev iz drugega tabora. Ne podcenjujmo ljudskega glasu! So trenutki v zgodovini, ko je ljudstvo pripravljeno raztrgati vse tradicionalne vezi, ko odklanja vse vabljive obljube, vse zgolj praktične programe in vidike, ko terja močnih, jasnih, preprostih gesel kot zgoščen izraz velikih življenjskih nujnosti. Enotna fronta je danes zahteva ljudstva, je izraz najglobljih težej naj- boljših Slovencev; uveljavila se bo, ker je zgodovinska nujnost. Enotna fronta ni medla formula, je bojno geslo, ni fronta kompromisarjev, ni fronta koalicij starih skupin, to je fronta ljudstva, ne posameznih voditeljev.«

Dne 8. oktobra 1935 je začel izhajati komunistični Delavski obzornik. List je neizprosno zagovarjal združitev vseh strokovnih delavskih central v Sloveniji, to je SK, JSZ in NSZ v Medstrokovno federacijo dela. List je ugotavljal, da imajo te centrale v Sloveniji blizu 200 podružnic s 16.000 člani, industrijskih delavcev pa je bilo takrat okrog 115.000 v 1340 obratih. Zato je pozival Delavski obzornik, naj se vsi delavci strokovno organizirajo.

darske organizacije delavstva, imajo danes popolnoma enake potrebe in naloge ne glede na različne politične in verske poglede. Izenačenje interesov ima svoj vzrok v globoki socialni in ekonomski krizi. A enaki interesi zahtevajo enotne strokovne organizacije! Delavstvo bo nasproti delodajalcu brez moči in ne bo imelo stalnega uspeha, dokler se ne združijo vse obstoječe strokovne organizacije vseh smeri po tovarnah v enotno »Medstrokovno federacijo dela«, ki naj vodi vsa razredna in strokovna gibanja v eni tovarni, eni industriji, enem kraju, eni pokrajini in končno v vsej državi.

Danes so delavci pri nas razbiti v glavnem v štiri skupine strokovnih organizacij. Te smeri imajo skupna pokrajinska strokovna vodstva s 40 strokovnimi zvezami in približno 200 podružnicami, ki imajo 16.000 organiziranih članov. Vsaka izmed teh podružnic je bila namenjena za privesek kake politične stranke, tako da je v vsakem podjetju, v vsaki tovarni pa več strokovnih organizacij, ki pripadajo raznim skupinam in strankam, ki si mečejo polena pod noge in slabe odprno silo delavstva. Ogromna večina delavstva je pa medtem neorganizirana. V Sloveniji imamo 1340 obratov, od teh od-

Razmišljanje brezposelnega, 1939 (Stane Kumar)

Imamo še en sloj, ki je člen našega razreda, za katerega se malokdo zmeni: poljski delavci, bajtarji, viničarji, hlapi in dekle, ki jih je okoli 60.000, a ne uživajo nikakih socialnopolitičnih zaščit in ki tudi niso strokovno organizirani. Tudi te je treba izenačiti z ostalimi delavci glede na socialnozaščitno zakonodajo in organizirati jih je treba v poljedelske strokovne organizacije.

Ena glavnih nalog je torej delo za organiziranje neorganiziranih, za organizacijsko združitev vseh obstoječih strokovnih skupin v Medstrokovno federacijo dela!

List se je zelo zavzemal za enoten nastop vsega delavstva, organiziranega in neorganiziranega, na volitvah obratnih delavskih zaupnikov jeseni 1936.

Pravilno je skušal uveljavljati načela enotne fronte preko obratnih zaupnikov. Predlagal je, da pri volitvah v obratna zaupništva ne glede na strokovno pripadnost vzpostavijo v vseh industrijskih, rudarskih, plavžarskih, prometnih, trgovskih in drugih obratih enotne liste, ki naj bodo izraz volje vsega zaposlenega delavstva, ki zahteva enoten nastop.

Obratni zaupniki morajo postati odraz ustvarjene enotne fronte v obratu.

Ljudska pravica je postala glasilo slovenskega ljudskega gibanja

Idejo in prakso enotne fronte je širila tudi Ljudska pravica, ki je postala glasilo slovenskega ljudskega gibanja. To gibanje ni bilo stranka, ampak skupnost ljudi, ki so zahtevali demokratične pravice, izboljšanje gospodarskega položaja, gospodarsko neodvisnost Slovenije in njeno enakopravnost v vsakem oziru. Program Ljudske pravice je bil program, ki ga je pisal dopisnik iz katerekoli oddaljene gorske vasi, ki je nanizal svoje zahteve. Čim bolj se je širila slovensko ljudsko gibanje, tem bolj se je širila Ljudska pravica. Ta časopis je začel izdajati Miško Kranjec 5. oktobra 1934 v Lendavi ob pomoči partije, v letu 1935 pa je začela izhajati v Ljubljani in jo je izdajal Ivan Kreft, dokler ni bila 6. marca 1936 prepovedana.

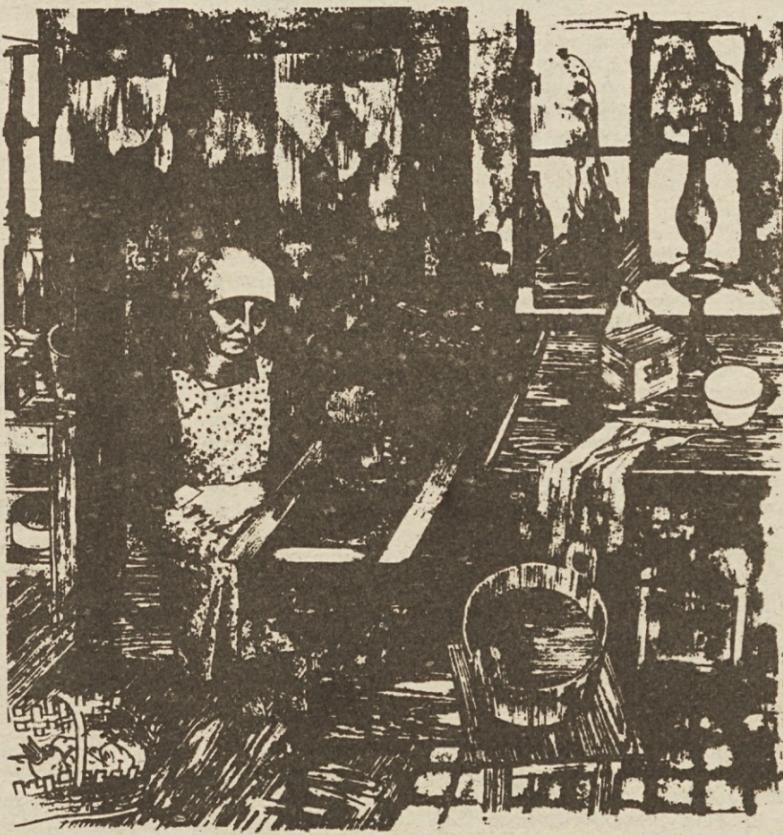
Dne 16. maja 1936 je bil v Ljubljani ustanovljen Medkrajevni strokovni odbor za Ljubljano in okolico. Nastal je iz potreb po skupnem nastopanju vseh sindikalnih podružnic v Ljubljani JSZ, NSZ in SK glede ureditve minimalnih mezd in drugih delavskih zahtev.

Režim je 22. marca 1935 ustanovil v Beogradu delavsko sekcijo JRZ. Stojadinovič se je zelo mudilo organizirati delavce v stanovsko organizacijo. Ustanovljeni so bili Jugoslovanski radniški sindikati (Jugoras). V Sloveniji pa je bila novembra 1935. leta ustanovljena Zveza združenih delavcev (ZZD) kot režimski delavski sindikat slovenske klerikalne buržoazije, ker ji je bila JSZ ušla iz rok in se orientirala močno na levo.

Ustanovni kongres KPS je potrdil potrebo po enotni fronti delavstva in ljudske fronte

Ustanovni kongres KPS 18.—19. aprila 1937 je ugotovil pomembnost enotne fronte in ljudske fronte ter potrebo po akcijski enotnosti vsega slovenskega delavstva. Sekretar je v svojem referatu na kongresu analiziral najpomembnejše napake in slabosti pri tem delu, in sicer: nepravilno ocenitev JRZ v vladi, podcenjevanje JNS in nedopustnost fronte enotnosti s temi grupami, slabotno dejavnost delavskega razreda v vodstvu ljudske fronte in časovno nezmožnost, da bi dvignil akcijsko enotnost delavskega razreda na stopnjo stalnega sodelovanja in uresničitve popolne sindikalne enotnosti.

(SE NADALJUJE)

Mati, 1934 (France Mihelič)

V zibelki slovenskega zidarstva

Ob proslavi dneva gradbincev bodo 4. junija odkrili v Renčah spomenik renškim zidarjem in drugim primorskim gradbincem, ki so ga izdelali po zamisli akademskega kiparja Negovana Nemca

Ni naključje, da bo letošnja tradicionalna proslava dneva gradbincev prav v vasi Renče. To lepo primorsko naselje, stisnjeno med levim bregom Vipave in strmim pobočjem kraške planote, je dalo v svoji revolucionarni zgodovini že več kot 600 zidarjev. Pred leti v Renčah ni bilo družine, ki ne bi imela vsaj enega zidarja, saj so se mladi ljudje množično odločali za ta poklic. Zato mnogi radi imenujejo Renče zibelko slovenskega zidarstva.

Velik shod, ki ga pripravljajo slovenski gradbinci v spomin na revolucionarno vrenje leta 1936, bo v nedeljo 4. junija v središču

Renč. Ob tej priložnosti bo velika proslava, slavnostni govornik bo Lojze Cepuš, predsednik RO sindikata gradbenih delavcev Slovenije, z odkritjem obeležja »Primorskim gradbincem«. Spominsko obeležje bo odkril domačin Lojze Arčon, osemdesetletni spomeničar, predvojni komunist in zidarski delavec. Razumljivo se bodo proslave v Renčah udeležili predstavniki gradbenih kolektivov iz vse Slovenije, prisostvovala pa bodo tudi ugledne osebnosti našega družbenopolitičnega življenja; zato bo imel shod v zidarskih Renčah pomembno republiško obeležje.

Ob tem še naslednja zanimivost:

Že leta 1920 so v vasi, kjer bo letos proslava dneva gradbincev, razvili delavski rdeči prapor. Spretno so ga očuvali med obdobjem fašizma, med vojno pa so ga zazidali v dimnik, da ga niso našli okupatorji. Danes visi prapor iz Renč, po katerem so poimenovali tudi tamkajšnji otroški vrtec, na častnem mestu v jugoslovanskem muzeju revolucije v Beogradu. Renčani si danes prizadevajo, da bi si svoj prostor »sposodili« za dan proslave, da bi ga ponovno videli tisti stari zidarji, ki so ga razvili pred osemindesetimi leti. A. UL.

HUMORESKA

Direkten kontakt

— Če človek ne hodi med ljudi, jim kaj kmalu začne prodajati dolga čreva in sivino, dé poučno urednik Janez Posluh novincu Pepetu.

Spet ga je prijelo, pomisli Pepe, a se dela, kot da so ga sama ušesa.

— Zato dobro napni ušesa, ko boš na terenu, fant! Ne nosi mi načelnih klobas o realizaciji tozdogov, integracijskih premikih in premagovanju socialne diferenciacije, s katerimi te bodo pitali v pisarnah, ampak mi prinesi raje kakšno avtentično izjavo človeka, ki dela pri stroju. Naši bralci imajo pisarniškega besedičenja do grla; kar naprej me sprašujejo, zakaj nismo bolj konkretni. Si razumel?

— Razumel, tovariš urednik!

— No, pa srečno! In ne vračaj se brez avtentične izjave, če hočeš, da bova prijatelja...

Naš Pepe Začetnik ni človek brez domislekov, kot bi kdo lahko sodil po njegovem prikimavanju ured-

nikovim modrim naukom. Kruh je pač kruh in zakaj po nepotrebnem oporekati že prve dni službe. A tehnika je tehnika. Zakaj bezljati s svinčnikom po beležnici, če je pri roki magnetofon, nadvse uporabno orodje za zbiranje avtentičnih izjav. Torej hitro magnetofon na rame in veselo v avtentično bazo.

Predolgo bi se zamudil, če bi hotel podrobno opisati vse bariere, na katere je naletel Pepe Začetnik pri iskanju avtentičnega vira za direktno izjavo v magnetofon. Zato samo na kratko: prvo poleno je proti njemu vrgel že vratar, ki je rekel, da tovariš novinar danes dopolne ni najavljen prav pri nikomer in da tisti njegov »enega delavca mi dajte« ni vreden piškavega oreha, ker je za dajanje delavcev pristojen Miha Zaupnik, referent za stike z javnostjo. Če pa že za vsako ceno vztraja pri enem delavcu, ga lahko zveže z omenjenim pristojnim tovarišem.

Pepe vztraja in tako vratarju ne kaže drugega, kot da ves namrgoden zavrti telefonsko številko, nakar Pepetu veselo sporoči, da bo tovariš Zaupnik sam prišel reševati situacijo, »kot sem vam že jasno povedal, tovariš novinar«. Čez nekaj minut Pepe res ugleda žarečega, okretnega moža srednjih let, kako se poganja čez prostrano tovarniško dvorišče do vratarke lože in se že od daleč opravičuje: — Oprostite, tovariš novinar, tole vratarjevo netaktnost, če morete! Veste, njegova prva dolžnost je varovati družbeno lastnino, iz česar nujno izhaja nezaupljivost do tujih oseb, ki se ne najavijo vnaprej, najina dolžnost pa je javnost dela, interesi širše družbene skupnosti, če sem vratarja prav razumel, od kod ste. Tu še niste bili, to vem, zato tudi ne poznate in ne morete poznati našega režima. Povsem razumljivo,

tovariš... kdo? Ja, Pepe Začetnik, povsem razumljivo in opravičljivo! Drugače pa smo z vašim listom v zelo dobrih stikih, to vam lahko zagotovim, ker gre skozi moje roke bilanca naše ekonomske propagande. Če se ne motim, ste na špici vsakoletnega spiska... Materiale prejimate? Da vam urednik ni omenil »Kronike našega kolektiva«? Čudno, jako čudno! Kaj, če se ni spet kaj pri pošti zataknilo?! Morda se je res; drugače si tega ne znam razlagati. Nekaj časa v redu raznašajo, potem pa kot zakleto prihaja na mojo mizo vse pomešano: reklamne edicije, revije, star lokalni tisk, tedniki, tudi vaši. Sicer pa vas lahko sam oskrbim z vrsto novih internih materialov. Brez skrbi, vse je preverjeno; mirne vesti si lahko izpišete vse, kar potrebujete. Vem, ni vam lahko: vsak začetek je težak, tudi meni ni bilo, ko sem bil vaših let. Vendar se človek slej ko prej ustali, uredi, pomiri in resno pljune v roke... Na voljo sem vam, kar recite, kaj želite!

— Urednik mi je naročil, naj poskrbim za list kakšno avtentično izjavo neposrednega proizvajalca...

— Avtentično izjavo? Čudno? O čem pa?

— Kaj iz življenja... Kako se živi menda, nekaj takšnega...

— Aha, o standardu! No, to lahko damo. O tem imamo posebno brošuro z marginalnimi koeficienti nominalne in realne rasti OD, ilustrirano s številnimi grafikonskimi prikazi ustreznih preteklih in bodočih trendov.

— Prosim?

— Skratka, to boste lahko dobili! Še kaj?

— Še, kako ne! Rad bi, da bi mi to in še kaj povedal delavec. Gre, skratka, za neposreden kontakt, ki ga je naročil urednik. Kako bi ga dobil, prosim?

— Čudno! Pa ne, da smo se vam kaj zamerili? Postane Miha Zaupnik iznenada zaskrbljen. Še vselej doslej sem bil za vas neposredni kontakt jaz! Zakaj je treba kar naenkrat iskati drugega? Ne, najbrž gre za pomoto, drugega ne more biti. Kaj konkretno pa vam je še rekel urednik, preden ste odšli na teren?

— Da so ljudje siti pisarniške latovščine, načelne sivine, nekaj takšnega, če se prav spomnim...

— Aha, se mi že svita, že vem, kaj bi radi. Mirne vesti lahko vklopite magnetofon, brez skrbi, vse se bo lepo izteklo.

— A delavec? Mi ga ne boste dali?

— Zakaj le? Še midva sva se komaj sporazumela. Preden bi on razumel, za kaj gre, bova midva že zdavnaj končala. Kaj mislite, da jaz ne znam tudi po domače, če je treba. Nikar me ne podcenjujte, prosim vas! Ste vključili? Torej začniva. Snemate? Prav!

»Takole iz srca vam bom povedal, tovariš novinar: s plačo bi se kar šlo, ko cene ne bi rasle tako preklemsko hitro. Tako je pa s plačo kot s prekratko odejo: če se čez glavo pokriješ, te pa v špece-rijo zebe, ha, ha. Naša uprava naredi, kar more, a veliko se ne da, ker imamo še star ekonomski sistem. Za novo leto pa, upajmo, bo vsakemu še nekaj kapnilo v žep, tako kot vsako leto doslej, za priboljšek.«

Je bilo dobro, tovariš Pepe?

Pepe Začetnik ne reče nič, le kisló se smehlja in prikriva.

Tudi vratarju gre na smeh. Še najbolj pa gre na smeh Mihi Zaupniku, saj gre tudi tokrat vse kot po maslu.

JANKO ŠPIČEK

»Pozabljivost«?

Investicijsko in poslovno-tehnično uveljavljanje slovenskih podjetij v tujini se je v zadnjih letih močno okrepilo. S tem v zvezi se je povečalo tudi število zaposlenih delavcev v tujini, dvignilo se je število sklenjenih pogodb ter seveda vrednost opravljenih del. Vse številke naraščajo: leta 1975 je bilo 100 sklenjenih pogodb, delavcev v obratih v tujini pa 1790, leta 1976 — 102 pogodb, delavcev 2458, lani pa že 140 pogodb in 4.414 delavcev.

Povečala pa se je tudi odgovornost sindikatov do teh delavcev, do ustvarjanja družbenopolitičnih pogojev za njihovo samoupravno organiziranje.

Reševanje problematike samoupravne organiziranosti in uresničevanja samoupravnih ter drugih pravic in obveznosti naših OZD v obratih v tujini še vedno ni zapisano in opredeljeno v konkretnih in razumljivih stališčih samoupravnih splošnih aktov. Pa čeprav obstaja dokument, ki celovito ureja to področje, ki sploh ni zastarel — morda bi mu bilo potrebno le kaj dodati. Dokument se imenuje: OSNOVE IN KRITERIJI ZA RAZPOREJANJE DELAVCEV NA DELO V TUJINI V OKVIRU POSLOVNO-TEHNIČNEGA SODELOVANJA TER NJIHOVA SINDIKALNA IN SAMOUPRAVNA ORGANIZIRANOST. Nekako pred 4 leti sta ga sprejela republiška odbora delavcev kovinske industrije in rudarstva ter gradbenih delavcev. Takrat je dokument postal temelj za konkretno delovanje vseh članov sindikata, sindikalnih organizacij in organov, ki

imajo kakršnokoli zvezo z razporejanjem delavcev v naše obrate v tujini.

Odnos OZD do njihovih delavcev v tujini se je v zadnjih letih izboljšal, izboljšala se je tudi njihova samoupravna organiziranost, negativnih pojavov je vse manj. Pa vendar, naši delavci v obratih v tujini so vse pre malo vključeni v celotno dejavnost svojih OZD in TOZD, večkrat so preslabo samoupravno in družbenopolitično organizirani.

Republiški odbori sindikatov gradbenih delavcev, delavcev kovinske in lesne industrije, energetike in odbor za mednarodno dejavnost sindikatov so pred dnevi organizirali posvet o sindikalni in samoupravni organiziranosti naših delavcev v tujini. Posvet je bil namenjen predvsem vabljenim predstnikom sindikalnih konferenc 40 OZD, ki izvajajo večja dela v tujini; med seboj naj bi izmenjali izkušnje in informacije s področja razvijanja samoupravnih odnosov in položaja delavcev v tujini. Žal pa je posvet izzvenel precej forumsko, na njem je bilo prisotnih le sedem predstavnikov OZD, pa še od njih jih polovica v razpravi ni izhajala iz stališča svojega sindikalnega okolja. Posvet je pokazal, da na pred leti sprejet dokument pozablja, sindikalni vodstveni kadri (ki so ga poznali) so se zamenjali, dokument je porumenel, ali pa se je izgubil. Morda je prišel zdaj čas, da dokument še enkrat razmnožimo, po potrebi dopolnimo, razpošljemo osnovnim organizacijam sindikata, predvsem pa si prizadevamo za njegovo uveljavitev! Č.S.

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 7. junija 1978 na naslov: CZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s priložnim pisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA št.: 20. Nagrade so: 200, 150 in 100 dinarjev.

de	MESTO V ROMUNJI	GLAVNO MESTO REP. MALI	OTEKLINA	ČOPASTI PAPAČAJ	OSJE GNEZDO	OKRAŠANO AH. NOSKO (IME FONOETIČNO)	VRSTA APERITIVA	SVETOVNA SAHONSKA PRVAKINJA	POBUJNIK	MESTO V ALŽIRU	DRUGO IME ZA ETILEN	KRAVJA MLEČNA ZLETA
DEJAVNA, PREDSTAVITEV NESESA JAVNOSTI												
SLOVENSKI SKLADATELJ IN ZBOROVODJA												
ZNANILNOST ANGLEŠČINE KI SE GOVORI V ZDA												
KOŠARKARSKI SOLMAN						FR. DRAMSKI PESNIK JANEZ TRDINA						
EDWARD KARDELJ			KOOR. KAJ RAZISKOJE	SPECIALISTE ZA ITAL. JEZIK	PRISTAJ JOGE SLOVENSKI KARTOGRAF				PASIVNA HRVAŠKA POKRAJINA	POLOTOK NA SEVERU EVROPE	ŽIVAHEN ITALIJANSKI PLES	
DOMRANI PRETEKLI ČAS								BELE. MESTO (ALOST) ZBOR OSTIH PEVCEV				
de	KRIŽANJE VPITJE	GR. BOGINJA NESREČE PEVEC DARJAN				NAVIK O SVETLOBI						
PLEHJE V FEVDALNEM ODNOSU						ČRNA PTICA						
MIRNO, PREPROSTO ŽIVLJENJE						GLAVNO MESTO ALBANIJE						
POKRAJINA SLOVENSKE OTORINO-LARINGOLOGE						EMIL NOLDE			de	DIVJAN NEDELJKOVIĆ	ARETTI	
de	SESTAVIL: N. G.	KARLOVAC VRSTA ZELENJAVE			STAREJŠI KANADSKI POPEVKAR	TRŠAR DRAGO ZELENJOV OKSID			VIDMAR	UM. SNOV ZA TEKALISČA		
RISAL: G. N.	NAPR. ZAMERJENE GLOBAN	INDIJSKI FIZIK					GLAVNO MESTO GRČIJE					
MESTO V ISTRI							PREDSKI PES					
DRŽAVA V ZDA							VRANJE			VIKTOR AVBELJ	VRSTA RAZTRELIVA	
OTOK V SREDNEM MORSJU						PALACA V FIRENCAH						EMIL LUNIGER
ČOKA					ČERJENJE DRV. SEKANJE							
LUTKAR SIMONČIČ						STARA UTEŽNA MERA						

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE ŠT. 18

Vinko Jelovac, italianista, katedra, Liam, alanin, sukno, rak, jidiš, Te, AP, Ka, kaos, marec, Keops, iniciativa, raca, biga, JK, Aka, polentar, Ma, Ir, Njasa, Irokezi, Enns, heretik, AJ, ENI, obara, EV, Likar, Rižana, institut, rja, ČA, Aalst, sel.

IZŽREBANI REŠEVALCI KRIŽANKE ŠT. 18

1. nagrada 200 din: Atanzija Ogrinc, Glavarjeva 45, 61000 Ljubljana
2. nagrada 150 din: Hedvika Šivic, Loka 2, 64290 Tržič
3. nagrada 100 din: Martin Pravičič, Štef. Korvača 7, 69000 Murska Sobota
Nagrade bomo poslali po pošti.